

ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY POWIATU KŁODZKIEGO
W KONTEKŚCIE ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA ROZWOJU
REGIONALNEGO

KWIECIEŃ 2016

OPRACOWANIE

Instytut Rozwoju Terytorialnego

ul. Świdnicka 12/16

50-068 Wrocław

DYREKTOR

Maciej Zathey

ZASTĘPCY DYREKTORA

Magdalena Belof

Przemysław Malczewski

KIEROWNIK PRACOWNI ANALIZ STRATEGICZNYCH

Wojciech Maleszka

OPRACOWANIE

KarolinaGmur

Magdalena Kasprzak

OPRACOWANIE KARTOGRAFICZNE

KarolinaGmur

Konrad Giejsztor

Magdalena Kasprzak

Marta Kukuła

Maciej Samulewicz

Spis treści

Wstęp	4
1. Demografia	5
2. Rynek pracy i przedsiębiorczość	10
3. Dostępność transportowa	16
4. Sfera społeczna	25
5. Finanse gmin	30
6. Infrastruktura komunalna	35
7. Współpraca	40
8. Analiza finansowej pomocy zewnętrznej	47
Wnioski i rekomendacje	61

Wstęp

Powiat kłodzki pod względem powierzchni jest największym powiatem Dolnego Śląska. Charakteryzuje się specyfiką położenia jako najdalej na południe wysunięta część województwa, obejmując Kotlinę Kłodzką i otaczające ją pasma górskie. Po II wojnie światowej nastąpiła na tym terenie niemalże całkowita wymiana ludności. Dziś obszar ten postrzegany jest jako atrakcyjny pod względem przyrodniczo-turystycznym, lecz o niskim stopniu dostępności transportowej i słabym wyposażeniu infrastrukturalnym. Ponadto jest miejscem koncentracji negatywnych zjawisk demograficznych w regionie, takich jak ponadprzeciętne tempo starzenia się mieszkańców, niski przyrost naturalny i znaczący odpływ migracyjny ludności.

Pojawienie się możliwości korzystania ze znacznych środków pomocowych UE, szczególnie w latach 2007-2013, dało nadzieję na choć częściową poprawę trudnej sytuacji powiatu kłodzkiego. Pogłębionej analizy wymaga jednak rzeczywista alokacja tych funduszy w porównaniu do pozostałych powiatów Dolnego Śląska, a także próba dokonania oceny wpływu ich wykorzystania na sytuację społeczno-ekonomiczną obszaru. Ponadto badanie ma na celu również porównanie tej sytuacji w czasie oraz w przestrzeni (w porównaniu do innych powiatów/gmin Dolnego Śląska).

Głównym celem analizy jest określenie obecnego poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu kłodzkiego w odniesieniu do pozostałego obszaru województwa, biorąc pod uwagę również ocenę jego zmian w czasie¹. Badanie objęło w sposób syntetyczny najważniejsze aspekty sytuacji społeczno-gospodarczej, a także zawiera analizę kondycji finansowej gmin powiatu kłodzkiego w podstawowym zakresie. Dokonano również analizy źródeł finansowania pomocy Unii Europejskiej, biorąc pod uwagę wielkość i rodzaj projektów, które były realizowane. Opracowanie stara się wskazać te obszary rozwoju, które osłabiają pozycję konkurencyjną Ziemi Kłodzkiej w porównaniu do reszty regionu, a także pomóc w odpowiedzi na pytanie o wpływ kierowanej do obszaru pomocy publicznej na jego kondycję społeczno-gospodarczą.

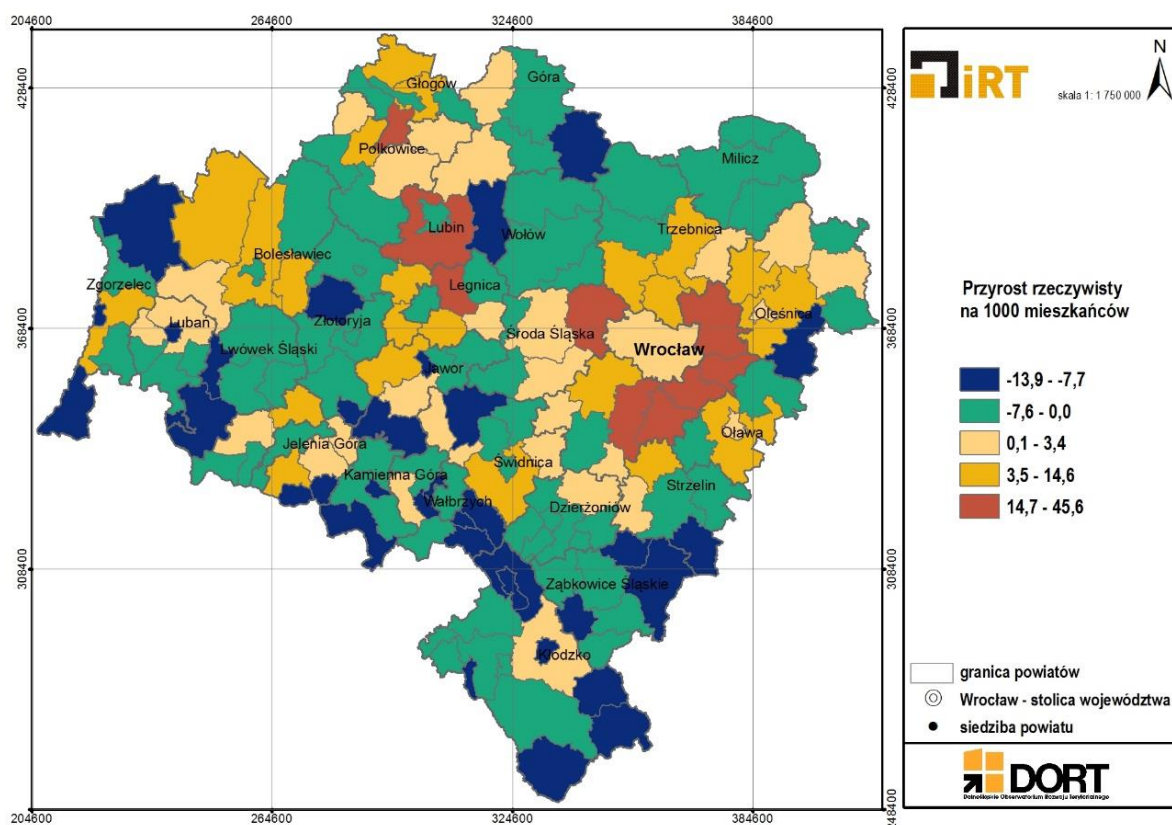
¹ Wybór roku bazowego dla analizowanych danych determinowany był ich dostępnością w cyfrowej bazie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

1. Demografia

Dla zobrazowania sytuacji demograficznej Ziemi Kłodzkiej wzięto pod uwagę dwa wskaźniki, które w dobry sposób opisują zarówno stan ilościowy i ruch naturalny ludności, jak i strukturę wiekową mieszkańców. Pierwszy z nich, przyrost rzeczywisty, stanowi sumę wielkości przyrostu naturalnego oraz salda migracji, daje zatem pełny obraz zmiany liczby mieszkańców.

W 2014 r. jedynie gmina wiejska Kłodzko charakteryzowała się dodatnią wartością omawianego wskaźnika (mapa 1), natomiast we wszystkich pozostałych jednostkach powiatu był on ujemny, co oznacza spadek liczby ludności zarówno na skutek odpływu migracyjnego, jak i przeważającej liczby zgonów nad liczbą urodzeń.

Mapa 1 Przyrost rzeczywisty w gminach Dolnego Śląska w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Warto podkreślić, że na przestrzeni lat 2002-2014 w powiecie kłodzkim notowano jedynie ujemny przyrost naturalny w odniesieniu do 1000 mieszkańców, przy czym tylko w sześciu gminach w analizowanym okresie zaznaczała się dodatnia wartość wskaźnika (Kudowa-Zrój, Lewin Kłodzki, Międzyzylesie, Radków, Stronie Śląskie, Szczytna), a najkorzystniejsze pod tym względem były lata 2008-2009 (tabela 1).

Tabela 1 Przyrost naturalny na Dolnym Śląsku i w powiecie kłodzkim w latach 2002-2014 [na 1000 mieszkańców].

Jednostka	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE	-1,0	-1,4	-1,2	-1,0	-0,9	-0,8	-0,2	-0,4	-0,1	-0,6	-1,1	-1,6	-0,9
Powiat kłodzki	-2,9	-3,0	-3,3	-2,5	-2,9	-3,3	-2,4	-2,2	-3,0	-3,1	-3,6	-4,4	-3,5
Duszniki-Zdrój	-5,1	-3,3	-2,3	-3,7	-1,2	-1,8	-4,0	-6,6	-2,8	-4,8	-4,0	-7,3	-4,5
Kłodzko m.	-2,7	-3,4	-2,9	-2,5	-2,4	-4,2	-2,1	-0,1	-3,7	-3,7	-3,7	-4,0	-4,8
Kudowa-Zdrój	-3,8	0,8	-1,1	0,0	-1,6	-3,0	-0,8	1,3	-0,7	-3,9	-1,3	-6,2	-0,5
Nowa Ruda m.	-2,7	-2,1	-3,1	-2,7	-3,7	-4,9	-2,1	-1,2	-4,4	-4,7	-5,2	-6,3	-5,8
Polanica-Zdrój	-4,8	-4,9	-7,6	-3,7	-6,4	-3,4	-3,3	-6,1	-3,4	-5,2	-6,4	-6,3	-6,2
Bystrzyca Kłodzka	-2,5	-3,6	-4,4	-3,0	-3,3	-3,0	-2,1	-5,2	-3,5	-2,7	-4,0	-3,9	-1,8
Kłodzko w.	-1,8	-1,3	-2,2	-2,4	-0,1	-1,6	-2,9	-5,2	-1,1	-1,7	-2,7	-2,9	-0,3
Lądek-Zdrój	-1,1	-7,5	-4,9	-4,1	-3,7	-2,8	-4,7	-3,9	-2,7	-4,2	-6,6	-6,0	-5,7
Lewin Kłodzki	-6,2	1,6	1,1	2,1	0,0	-9,7	-6,6	1,1	-10,1	-5,0	-3,5	-5,6	-0,5
Międzyzlesie	-3,2	-0,6	-5,0	-1,2	-4,2	-0,7	-1,6	1,6	-0,1	-2,2	-2,4	-2,0	-4,3
Nowa Ruda w.	-4,5	-7,4	-2,3	-5,3	-2,4	-2,1	-6,8	-4,3	-4,1	-3,7	-4,8	-4,8	-5,7
Radków	-4,5	-1,9	-3,2	-2,0	-3,6	-5,8	-0,3	2,7	-2,0	-0,7	-1,4	-4,0	-1,9
Stronie Śląskie	-0,2	-1,2	-5,1	0,5	-3,8	0,7	1,0	-4,9	-3,6	-2,2	-0,6	-1,8	-3,5
Szczytna	-2,9	-2,9	-2,7	-2,4	-4,9	-4,7	-0,1	0,8	-1,6	0,9	-1,9	-2,0	-0,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Saldo migracji na 1000 mieszkańców w latach 2003-2014 wskazywało, że powiat kłodzki opuszczało więcej osób niż do niego przybywało (tabela 2), choć warto zauważyć, że w poszczególnych gminach sytuacja w tym obszarze była odmienna. W najtrudniejszej sytuacji pod tym względem były: Duszniki-Zdrój, gmina miejska Kłodzko, Nowa Ruda i Międzyzlesie, które odznaczały się stałym spadkiem liczby ludności na skutek odpływu migracyjnego. W odróżnieniu od nich gminą, która w sposób wyraźny odcina się na tle pozostałych jednostek jest wsazana już gmina wiejska Kłodzko, gdzie niemalże przez cały badany okres (z wyjątkiem lat: 2003, 2008 oraz 2010) zaznaczało się wyraźnie dodatnie saldo migracji, co niewątpliwie stanowi przejaw procesów suburbanizacyjnych charakterystycznych także dla pozostałych gmin podmiejskich Dolnego Śląska. Trzeba równocześnie nadmienić, że w dwóch ostatnich badanych latach (2013-2014) dodatkowo jedynie w gminach Polanica-Zdrój i Szczytna liczba zameldowań przeważała nad wymeldowaniami.

Tabela 2 Saldo migracji na Dolnym Śląsku i w powiecie kłodzkim w latach 2003-2014 [na 1000 mieszkańców].

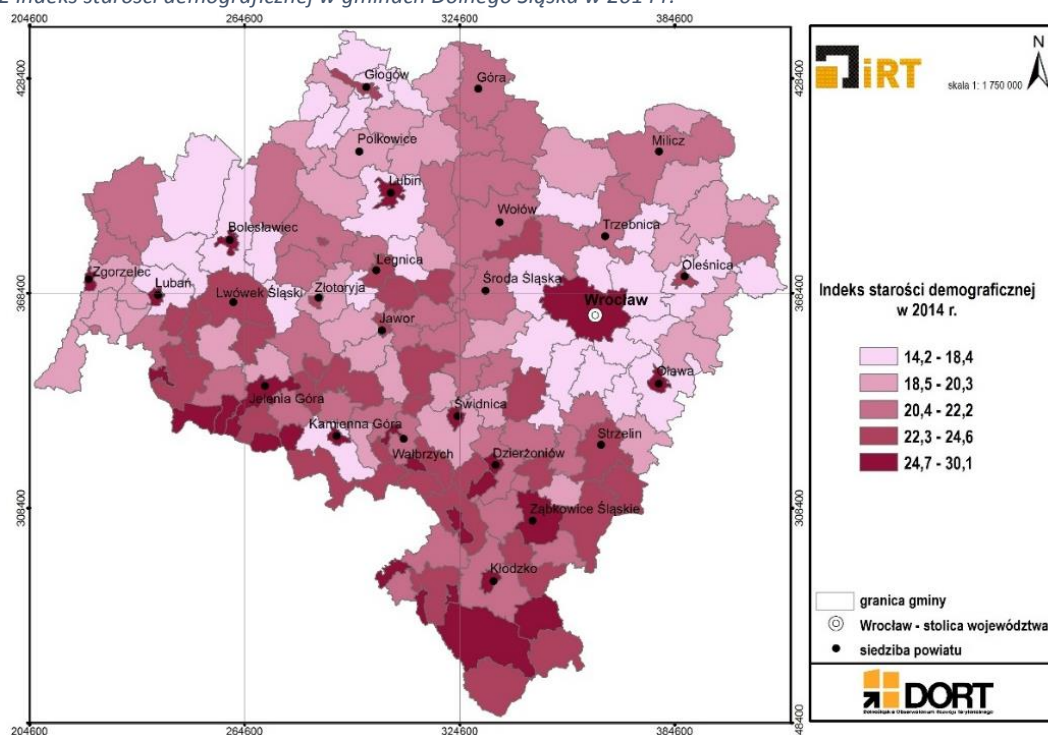
Jednostka	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE	-0,78	-0,49	-0,64	-1,26	-0,55	-0,40	0,32	0,47	0,37	0,32	0,00	0,19
Powiat kłodzki	-3,45	-2,25	-3,02	-3,46	-2,61	-2,81	-2,65	-2,33	-1,97	-2,08	-3,39	-2,61
Duszniki-Zdrój	-4,22	-4,86	-3,31	-7,24	-2,95	-4,79	-7,47	-2,78	-3,98	-6,05	-7,69	-8,01
Kłodzko m.	-3,73	-5,36	-2,98	-4,64	-3,13	-1,89	-4,00	-4,30	-3,28	-2,88	-4,08	-3,83
Kudowa-Zdrój	-3,20	1,84	-4,78	-4,31	-5,24	-0,69	-2,27	0,77	-4,13	0,77	-5,05	-1,56
Nowa Ruda m.	-3,61	-6,14	-6,42	-5,07	-4,12	-5,27	-5,30	-5,43	-5,41	-5,72	-5,23	-4,50
Polanica-Zdrój	1,69	-2,41	2,01	0,58	-2,59	-1,29	4,35	0,00	-0,29	-2,22	-1,20	4,51
Bystrzyca Kłodzka	-5,21	-2,60	-5,20	-1,17	-3,06	-2,11	-2,63	-1,96	0,15	-1,47	-3,36	-1,49
Kłodzko w.	-1,18	2,84	3,25	0,06	5,41	-0,24	0,24	-0,75	1,28	2,38	3,41	1,44
Lądek-Zdrój	-4,09	0,90	-3,82	-6,49	-6,32	-4,30	-2,10	-2,81	-3,40	-1,37	-9,01	-4,08
Lewin Kłodzki	-16,02	-5,90	2,69	-3,25	-8,16	-5,04	2,76	4,03	8,57	-3,51	-2,56	-2,59
Międzylesie	-2,43	-5,33	-4,98	-5,46	-4,54	-8,30	-3,79	-2,75	-3,16	-4,78	-5,46	-3,48
Nowa Ruda w.	-4,27	3,64	-3,67	-4,59	-4,86	-0,08	-0,92	-0,65	-1,96	-1,15	-4,22	-3,09
Radków	-3,03	-1,47	-2,86	-3,42	-5,50	-3,03	0,43	-0,95	-0,95	-0,64	-4,26	-4,94
Stronie Śląskie	-6,42	-5,24	0,00	-1,63	1,26	-6,31	-5,09	-2,54	-3,58	-5,14	-2,97	-4,13
Szczytna	0,00	1,09	-3,25	-2,46	1,78	-1,64	-4,38	-0,53	4,28	1,46	2,53	-1,07

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Indeks starości demograficznej informujący o udziale osób powyżej 60. roku życia w ogólnej liczbie ludności daje obraz struktury wiekowej ze szczególnym uwypukleniem konsekwencji starzenia się populacji jako przyczyny zmian jego wartości. W 2014 r. gminy powiatu kłodzkiego charakteryzowały się jednymi z najwyższych wartości wskazanej cechy na Dolnym Śląsku, gdzie udział najstarszej grupy wiekowej wśród mieszkańców przekraczał 22% (mapa 2). Należy jednak podkreślić, że sytuacja ta była taka sama w przypadku gmin całej południowej części regionu, a także gmin miejskich. Względnie korzystniejszymi wartościami wskaźnika (14,2-18,4%) odznaczały się jedynie gminy ościenne miast leżących w środkowej i północnej części regionu, co jest konsekwencją procesu suburbanizacji i migracji na te tereny mieszkańców w wieku rozrodczym, a także rodzin z dziećmi. Fakt, że opisywany stan rzeczy jest konsekwencją tego zjawiska dobitnie podkreśla obraz indeksu starości demograficznej w gminach w 1999 r. (mapa 3). Wyraźnie widać, że region był niemalże jednolity pod względem rozkładu przestrzennego badanej cechy. Warto także zauważyć, że granice klas w 2014 r. osiągają znacznie wyższe wartości niż jeszcze w 1999 r., co widoczne jest szczególnie w przypadku dwóch skrajnych klas: podczas gdy gminy o najniższym udziale osób starszych w 1999 r. to te, gdzie mieszkańcy ci stanowili do 11,7% to w 2014 r. było to już 18,4%. Najwyższymi notowanymi

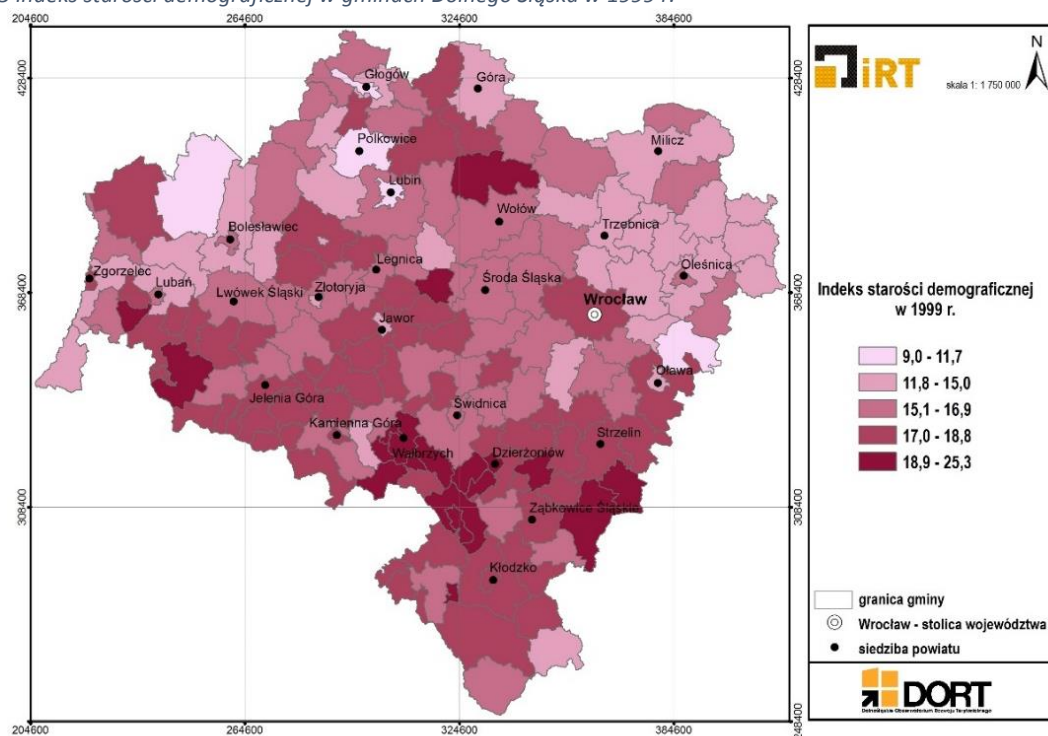
w 1999 r. udziałami odznaczały się jednostki, gdzie osoby powyżej 60. roku życia stanowiły od 18,9 do 25,3%, o tyle 15 lat później było to już 24,7 do 30,1% ogólnej liczby mieszkańców.

Mapa 2 Indeks starości demograficznej w gminach Dolnego Śląska w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Mapa 3 Indeks starości demograficznej w gminach Dolnego Śląska w 1999 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Jak zostało powyżej nadmienione mieszkańcy Dolnego Śląska starzeją się i jest to zjawisko obejmujące wszystkie gminy regionu, choć naturalnie nie wszędzie proces ten zachodzi z jednakowym natężeniem. Ogólnie w regionie w porównaniu do 1999 r. w 2014 r. wartość indeksu starości demograficznej wzrosła o 39,3%, przy czym z wyjątkiem pięciu gmin powiatu (gminy wiejskiej Kłodzko, Lewina Kłodzkiego, Międzylesia, Nowej Rudy i Radkowa) zmiana ta była znacząco większa (tabela 3). Należy szczególnie podkreślić bardzo trudną sytuację Stronia Śląskiego i Dusznik-Zdroju, gdzie wzrost udziału najstarszej grupy mieszkańców na przestrzeni badanych lat wyniósł odpowiednio 62,2 oraz 58,3%.

Tabela 3 Indeks starości demograficznej w gminach powiatu kłodzkiego w latach 1999, 2005, 2010 oraz 2014.

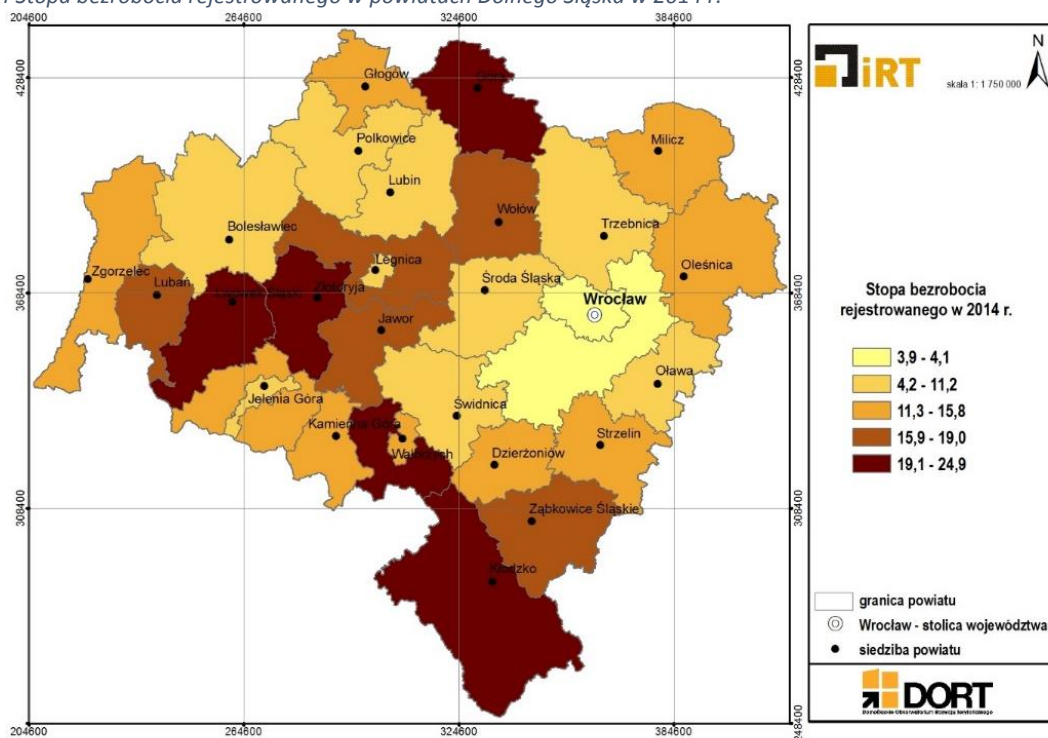
Jednostka	1999	2005	2010	2014	Zmiana 1999-2014 [%]
WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE	16,7	17,1	20,0	23,3	39,3
Duszniki-Zdrój	18,1	19,1	24,5	28,7	58,3
Kłodzko m.	18,3	19,6	23,3	27,2	48,5
Kudowa-Zdrój	17,0	19,0	22,1	25,2	47,6
Nowa Ruda m.	19,2	20,3	23,4	26,8	40,0
Polanica-Zdrój	20,5	21,9	26,2	30,1	47,0
Bystrzyca Kłodzka	17,7	17,4	21,2	25,2	42,4
Kłodzko w.	18,2	16,1	18,0	20,9	15,2
Lądek-Zdrój	18,0	18,5	22,6	26,4	46,3
Lewin Kłodzki	18,8	18,4	19,2	20,8	10,4
Międzylesie	16,9	15,7	18,7	22,2	31,8
Nowa Ruda w.	19,2	18,1	19,9	22,3	15,7
Radków	17,5	16,9	18,9	21,9	24,6
Stronie Śląskie	15,0	16,1	19,8	24,4	62,2
Szczytna	15,3	14,8	17,8	22,3	45,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS

2. Rynek pracy i przedsiębiorczość

Powiat kłodzki należy do grupy pięciu powiatów oznaczających się w 2014 r. najwyższą stopą bezrobocia rejestrowanego na Dolnym Śląsku (mapa 4) wynoszącą 23,6% przy średniej regionalnej na poziomie 10,4%. Pod tym względem Ziemia Kłodzka ustępuje jedynie powiatom wałbrzyskiemu (24,9%) oraz złotoryjskiemu (24,5%), wyprzedzając górowski (23,4%), a także lwówecki (22,4%). Również w 2005 r. powiat kłodzki znajdował się wśród jednostek dotkniętych najwyższą stopą bezrobocia (32,2%), lecz za pozytywny należy uznać fakt zmniejszenia jej poziomu o 27% na przestrzeni wskazanych lat, co jest związane także z ogólnym spadkiem badanego wskaźnika we wszystkich powiatach regionu (średnio w regionie stopa bezrobocia zmniejszyła się o niemal połowę z 20,6% w 2005 r. do 10,4% w 2014 r.). Jednocześnie jednak powiat kłodzki był tym, gdzie redukcja ta była najmniejsza (5. miejsce), co było także charakterystyczne dla wszystkich jednostek borykających się z tym problemem. Można zatem stwierdzić, że choć sytuacja w powiecie kłodzkim uległa poprawie, wciąż jednak jest to jeden z powiatów o najwyższej stopie bezrobocia, a tempo poprawy sytuacji jest mniejsze niż w przypadku pozostałych powiatów Dolnego Śląska. Jednocześnie jednak charakterystyka ta jest taka sama dla wszystkich jednostek o najwyższych w regionie wartościach stopy bezrobocia, co wskazuje na prawidłowość szybszej i bardziej znaczącej poprawy w tych obszarach województwa, gdzie sytuacja względnie nie jest najgorsza, natomiast wolniejsze w przypadku powiatów o dużych problemach w tym zakresie.

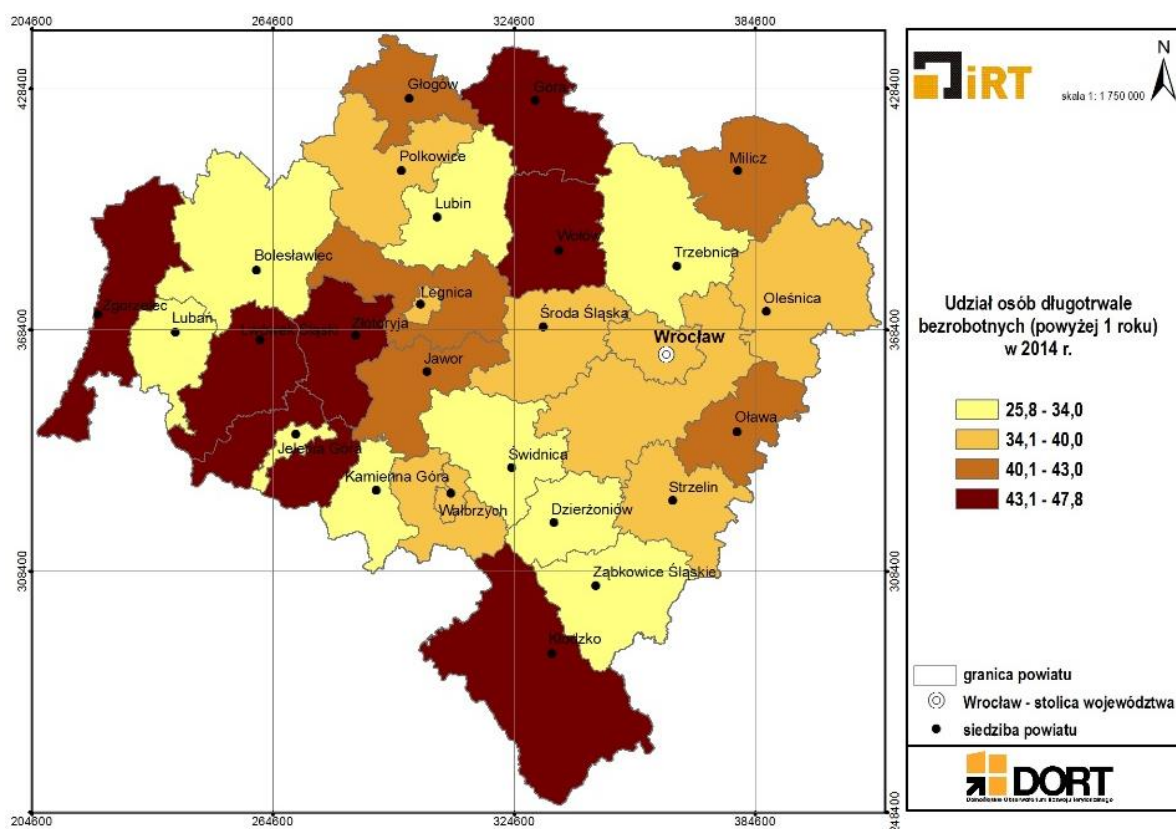
Mapa 4 Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiatach Dolnego Śląska w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

W świetle omówionej powyżej tendencji prawdziwie niepokojący jest fakt, że powiat kłodzki jest czwartym co do udziału osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych (mapa 5) i wynosi on aż 44,7% przy średniej w regionie 39%. Jednocześnie również w tym przypadku warto zauważyć, że głównie w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia także odsetek długotrwale bezrobotnych jest większy (z wyjątkiem wałbrzyskiego). Jako pozytywny należy oceniać fakt, że jeszcze w 2005 r. osoby te stanowiły ponad połowę wszystkich pozostających bez pracy w powiecie kłodzkim, a zatem nastąpiła jedenastoprocentowa poprawa sytuacji (na Dolnym Śląsku ogółem poprawa o 17,8%), co jednak pozwoliło zająć dopiero 20. pozycję wśród wszystkich powiatów regionu pod tym względem.

Mapa 5 Długotrwale bezrobotni w powiatach Dolnego Śląska w 2014 r.

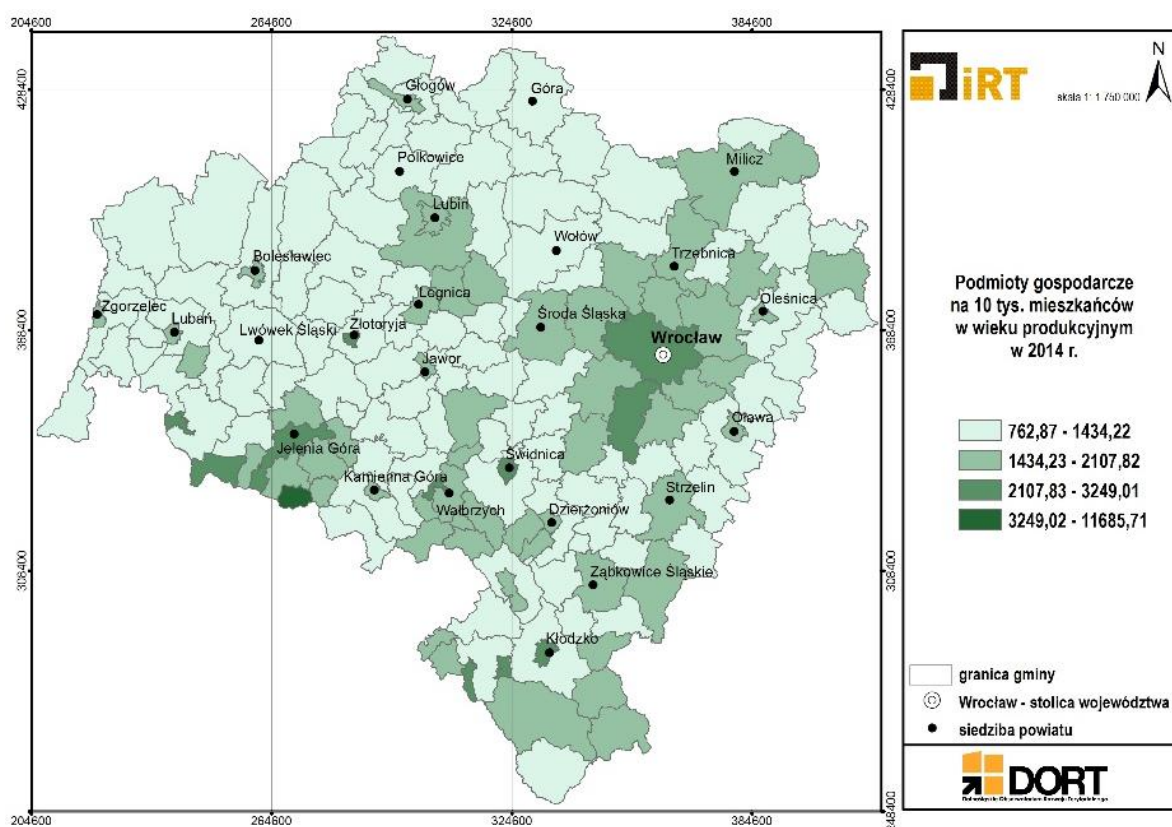

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Najwyższy poziom przedsiębiorczości wyrażony liczbą podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym na Dolnym Śląsku w 2014 r. charakteryzował gminy atrakcyjne pod względem turystycznym (Karpacz 11685 podmiotów, Szczawno-Zdrój 3249, Szklarska Poręba 2888, Polanica-Zdrój 2755, Świeradów-Zdrój 2295, Duszniki-Zdrój 2161), a także największe miasta regionu (Wrocław 2773, Jelenia Góra 2513, Legnica 2107, Świdnica 2288) (mapa 6). Dość korzystnie pod tym względem wypada również Kłodzko z 2601 podmiotami (6. miejsce w regionie), a także wskazane powyżej gminy Ziemi Kłodzkiej dysponujące rozbudowaną bazą noclegową i turystyczną.

Z wyjątkiem Międzyzlesia (1092), Nowej Rudy (1803), Łądko-Zdroju (1735), Bystrzycy Kłodzkiej (1578), Stronia Śląskiego (1560) i Radkowa (1277) wszędzie wartość wskaźnika była wyższa niż przeciętnie w regionie (1901). Na podstawie tych danych można by zatem wnioskować o względnie wyższym poziomie przedsiębiorczości mieszkańców gmin powiatu kłodzkiego w porównaniu do pozostałych jednostek Dolnego Śląska.

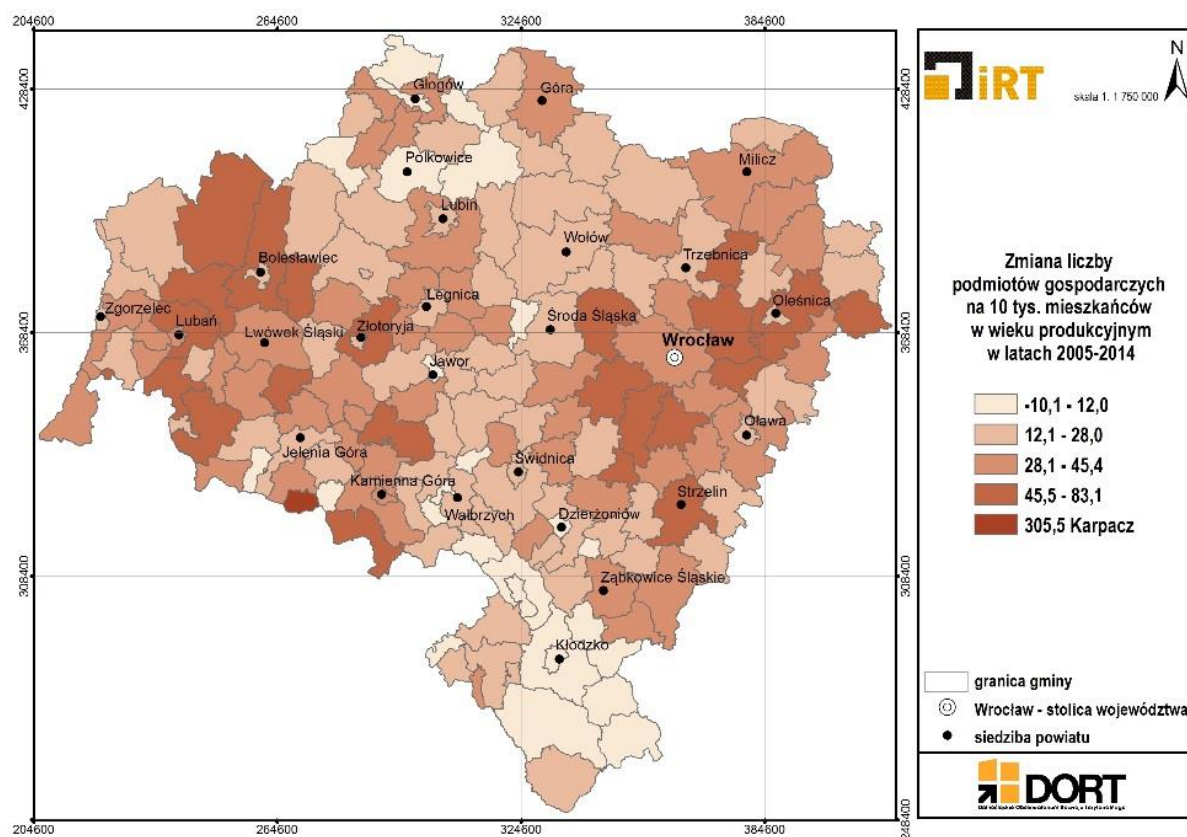
Mapa 6 Liczba podmiotów gospodarczych w odniesieniu do osób w wieku produkcyjnym w gminach Dolnego Śląska w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Niemniej ten pozytywny obraz staje się mniej wyrazisty jeżeli wziąć również pod uwagę dynamikę omawianego wskaźnika w czasie. Na przestrzeni lat 2005-2014 w dwóch gminach Ziemi Kłodzkiej nastąpił spadek poziomu przedsiębiorczości: w gminie miejskiej Kłodzko o 7% liczby podmiotów, w Łądku-Zdroju o 10%. Warto zaznaczyć, że w żadnej innej gminie w regionie na przestrzeni wskazanych lat nie nastąpiła tego typu sytuacja. Ponadto gminy takie jak Nowa Ruda, Kudowa-Zdrój, gmina wiejska Kłodzko, Bystrzyca Kłodzka czy Stronie Śląskie odznaczały się na tle regionu najmniejszym wzrostem wartości omawianego wskaźnika (od 2 do 5% przy średniej w regionie 24%).

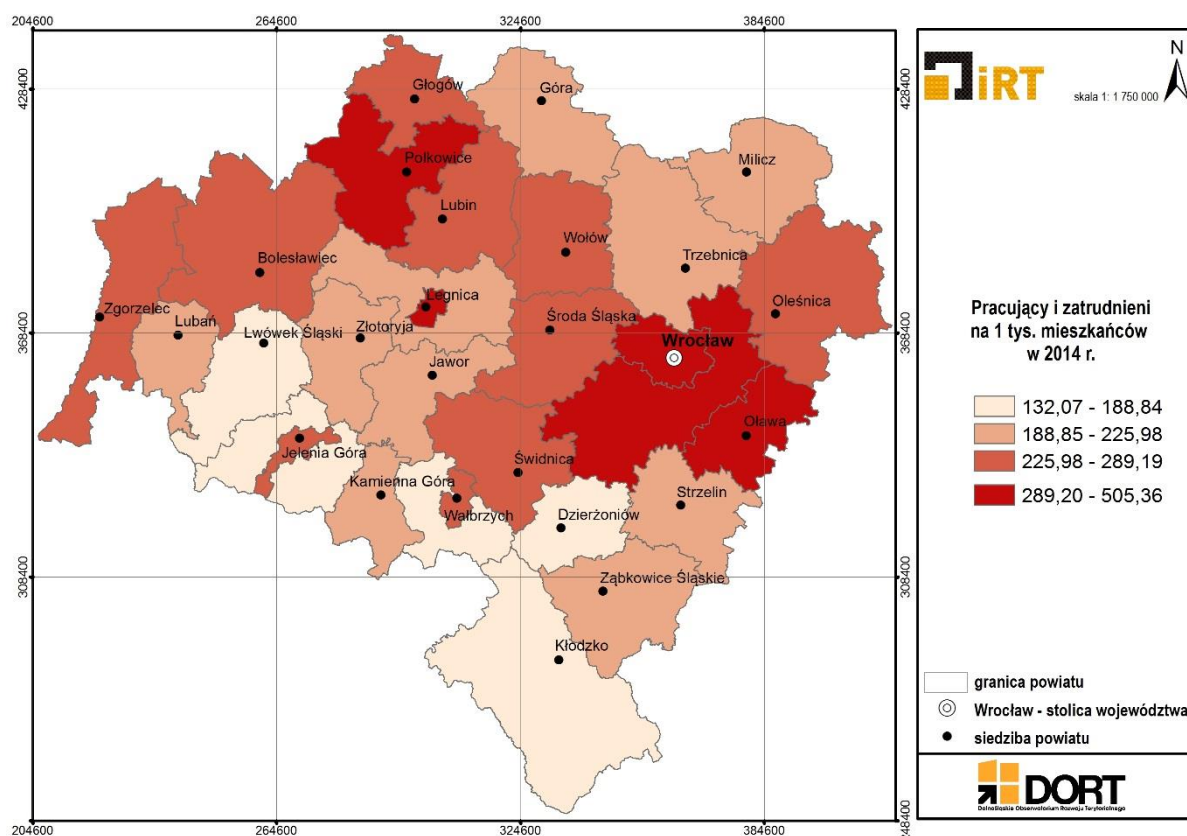
Mapa 7 Zmiana liczby podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2005-2014 w gminach Dolnego Śląska.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Omawiając rynek pracy nie należy pomijać analizy pracujących i zatrudnionych, która średnio w regionie w 2014 r. wynosiła 280 osób w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców. W powiecie kłodzkim były to 182 osoby i warto podkreślić, że jednostka znalazła się w grupie powiatów o najniższym poziomie aktywności zawodowej (mapa 8). Podobny stan miał miejsce we wszystkich powiatach południowej części regionu (oprócz Jeleniej Góry), które dodatkowo borykają się z wysokim poziomem stopy bezrobocia (mapa 4). Największe wartości badana cecha przyjmowała w powiecie polkowickim (505 osób), we Wrocławiu (399 osób) oraz w powiecie wrocławskim (366 osób), a także w powiecie oławskim (350 osób) i w Legnicy (328 osób).

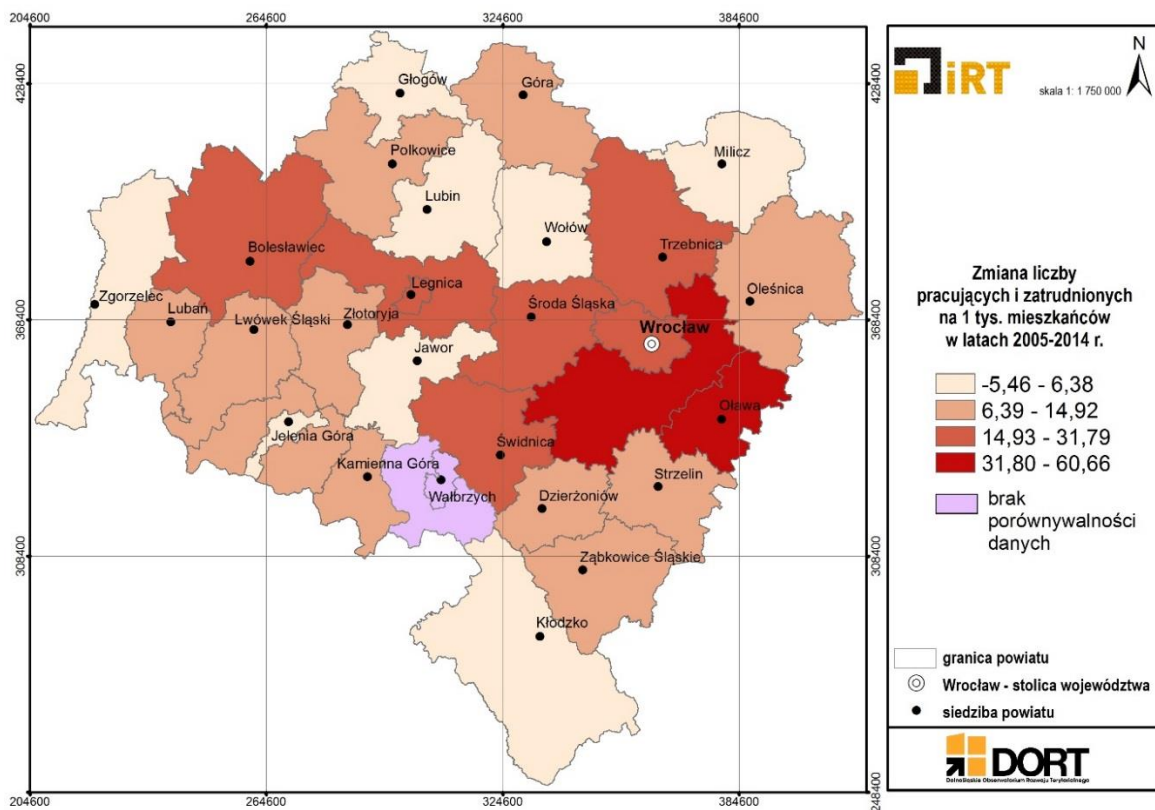
Mapa 8 Pracujący i zatrudnieni w powiatach województwa dolnośląskiego w 2014 r. [na 1 tys. mieszkańców].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

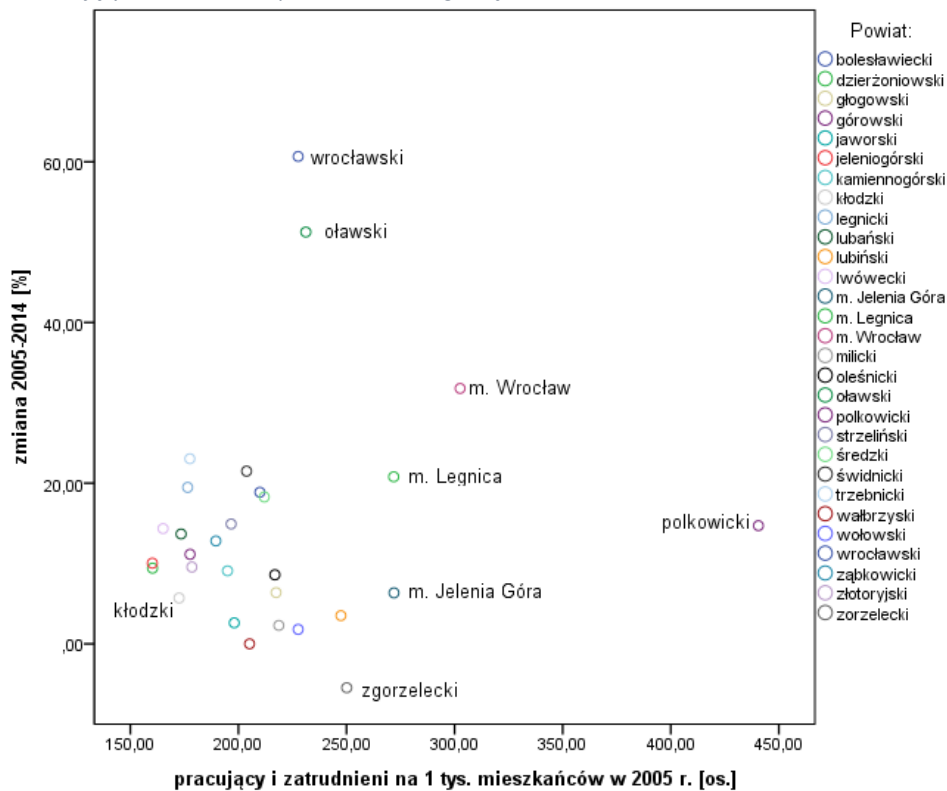
Warto również prześledzić zmianę w tym zakresie, jaka dokonała się w latach 2005-2014 (mapa 9). Wyraźnie zaznacza się pas powiatów ciągnący się wzdłuż autostrady A4 oraz powiat trzebnicki z liderem w postaci powiatów wrocławskiego i oławskiego, gdzie wzrost liczby pracujących i zatrudnionych wahał się od 15% w powiecie strzelińskim do 51% w powiecie oławskim oraz 61% we wrocławskim. Co znamienne, w stanowiącym rok bazowy 2005 r. jednostki te nie odznaczały się niską wartością badanej cechy, a więc wzrost poziomu badanego wskaźnika nie można uznać za dynamiczne równanie do najlepszych pod tym względem powiatów (wykres 1). Należy także podkreślić, że powiaty o najniższym poziomie badanego wskaźnika nie wykazały się znaczącym jego wzrostem, a jednostki najsłabsze zanotowały najmniejszą zmianę. W grupie tej znalazł się również powiat kłodzki wraz z takimi jednostkami jak: wołowski, milicki, lubiński, głogowski czy jaworski, dla których wzrost wartości liczby pracujących i zatrudnionych był znikomy (od 1,8% w wołowskim do 6,7% w kłodzkim).

Mapa 9 Zmiana liczby pracujących i zatrudnionych w powiatach Dolnego Śląska w latach 2005-2014 [na 1 tys. mieszkańców].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Wykres 1 Pracujący i zatrudnieni w powiatach Dolnego Śląska w 2005 r. oraz zmiana w latach 2005-2014 [%].

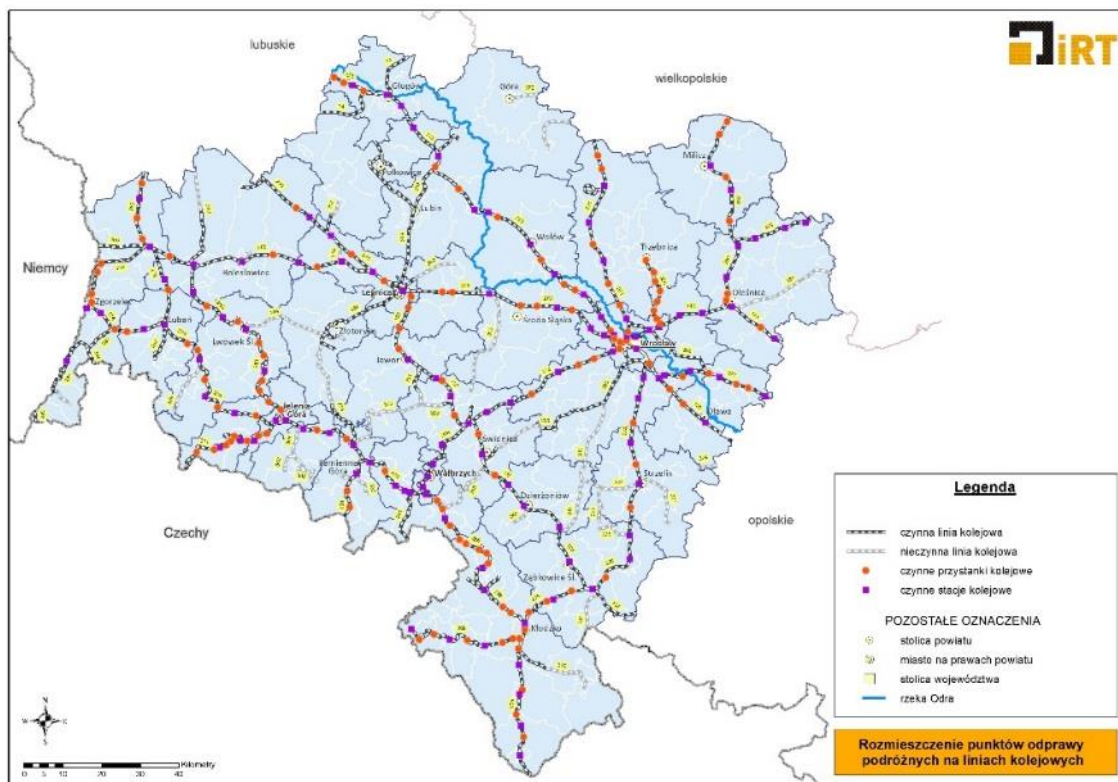
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

3. Dostępność transportowa

Zarówno drogowa, jak i kolejowa dostępność transportowa Ziemi Kłodzkiej stanowi stały punkt wskazywany jako słabość i barierę rozwoju tej części województwa dolnośląskiego. Z pewnością skrócenie czasu dojazdu zarówno do Kłodzka, jak i innych gmin powiatu rozpatrywać można w kategoriach szansy rozwojowej, szczególnie biorąc pod uwagę atrakcyjność turystyczną tego obszaru i możliwość rozwoju usług związanych ze złożami wód mineralnych na tym terenie. W dalszej perspektywie może przełożyć się to na zwiększenie przedsiębiorczości mieszkańców oraz liczby miejsc pracy, a zatem spadek bezrobocia i zahamowanie procesów migracyjnych. Warto jednak mieć na względzie także pewne niebezpieczeństwo tkwiące w przypisywaniu poprawie funkcjonowania sieci transportowej kluczowego impulsu rozwojowego powiatu kłodzkiego. Może się przyczynić ono bowiem także do wzmożonych dziennych migracji zarobkowych tych mieszkańców, którzy nie byli w stanie znaleźć zatrudnienia w okolicy swojego miejsca zamieszkania. Z czasem wahadłowe migracje mogą również spowodować wzrost ujemnego salda migracji ogółem i dalsze wyludnianie się tego obszaru bez poprawy w zakresie poziomu lokalnej przedsiębiorczości. Należy mieć również na uwadze fakt, że często wybieranymi turystycznymi i wypoczynkowymi celami podróży Dolnoślązaków są czeskie miejscowości narciarskie, o czym decyduje przede wszystkim odpowiednio przygotowana baza infrastrukturalna i atrakcyjność oferty usługowej, choć przecież bariera czasu dojazdu również istnieje. Można zatem stwierdzić, że choć aspekt dostępności transportowej jest z pewnością niezmiernie istotny, to jednak warto w sposób wyważony przypisywać ewentualne daleko idące konsekwencje jej poprawy, uwzględniając wszystkie możliwe do przewidzenia scenariusze.

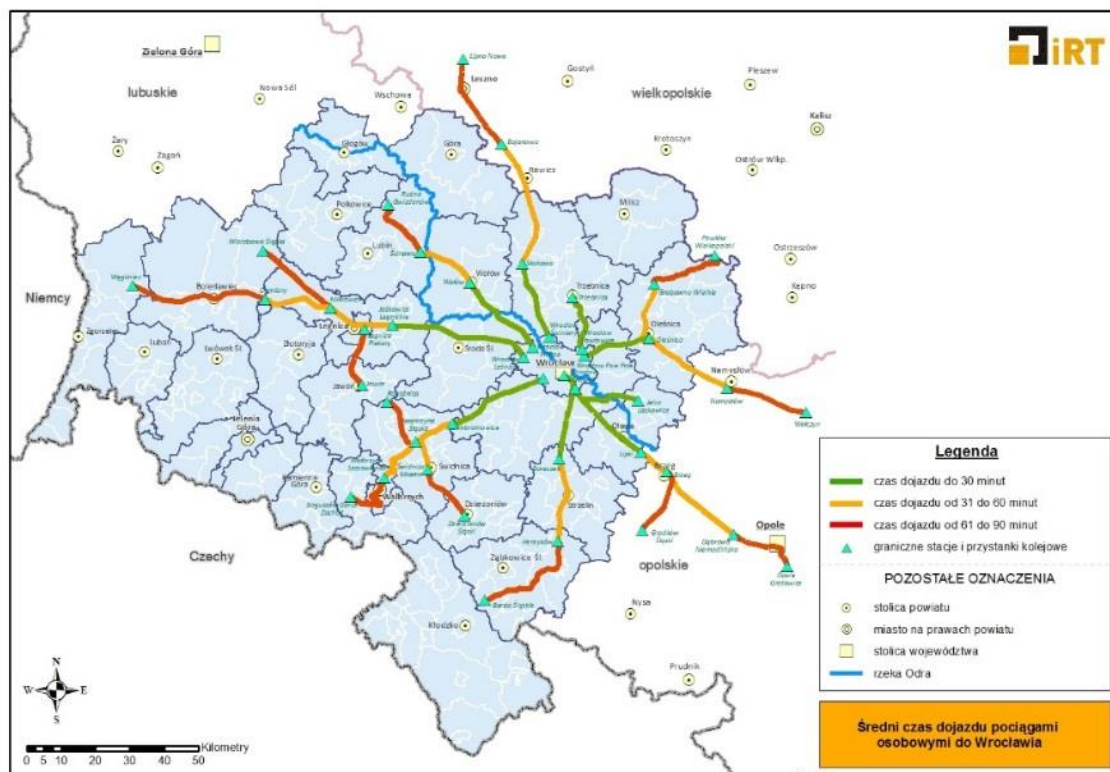
W powiecie kłodzkim przebieg sieci kolejowej i drogowej jest determinowany przede wszystkim ukształtowaniem fizycznogeograficznym. Przez teren powiatu kłodzkiego przebiegają cztery linie kolejowe: nr 276 łącząca Wrocław z przejściem granicznym Międzyzlesie-Lichkov, nr 286 relacji Kłodzko Główne-Wałbrzych Główny, a także nr 309 Kłodzko-Kudowa-Zdrój i nr 322 do Stronia Śląskiego (mapa 8). Średni czas dojazdu do Wrocławia pociągami pasażerskimi z powiatu wynosi powyżej 90 minut (mapa 9) i nie różni się zasadniczo od innych części regionu znajdujących się w podobnym oddaleniu fizycznym od stolicy województwa.

Mapa 10 Linie kolejowe na Dolnym Śląsku.

Źródło: opracowanie własne.

Mapa 11 Średni czas dojazdu pociągami pasażerskimi do Wrocławia.

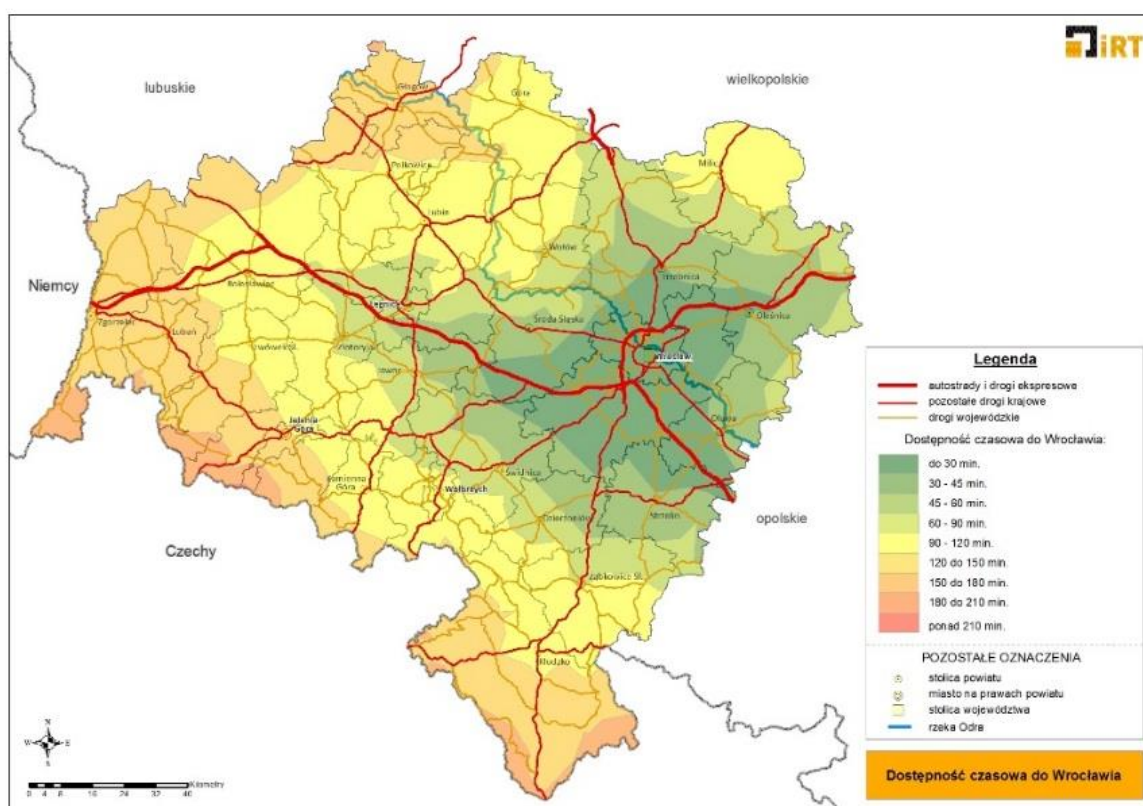

Źródło: opracowanie własne.

Kłodzko z Wrocławiem łączy droga krajowa nr 8, biegnąca dalej do Kudowy-Zdroju, natomiast do przejścia granicznego w Międzyzlesiu prowadzi ze stolicy powiatu droga krajowa nr 33. Miasto z południowo-zachodnią częścią województwa opolskiego łączy natomiast droga nr 46. Sieć krajową uzupełniają również drogi powiatowe i gminne, przy czym pod względem gęstości sieci drogowej dróg powiatowych i gminnych na 100 km², która w 2014 r. wynosiła 76,8 km (średnio na Dolnym Śląsku 77,2 km) powiat zajmował 15. miejsce wśród pozostałych jednostek.

Mieszkańcy powiatu kłodzkiego narażeni są na ponad dziewięćdziesięciminutową podróż, chcąc dostać się do Wrocławia (mapa 10), co na tle regionu poza terenami położonymi wzdłuż autostrady A4 do Legnicy, a także na wschód i północ od Wrocławia nie stanowi wyjątku.

Mapa 12 Dostępność drogowa do Wrocławia.

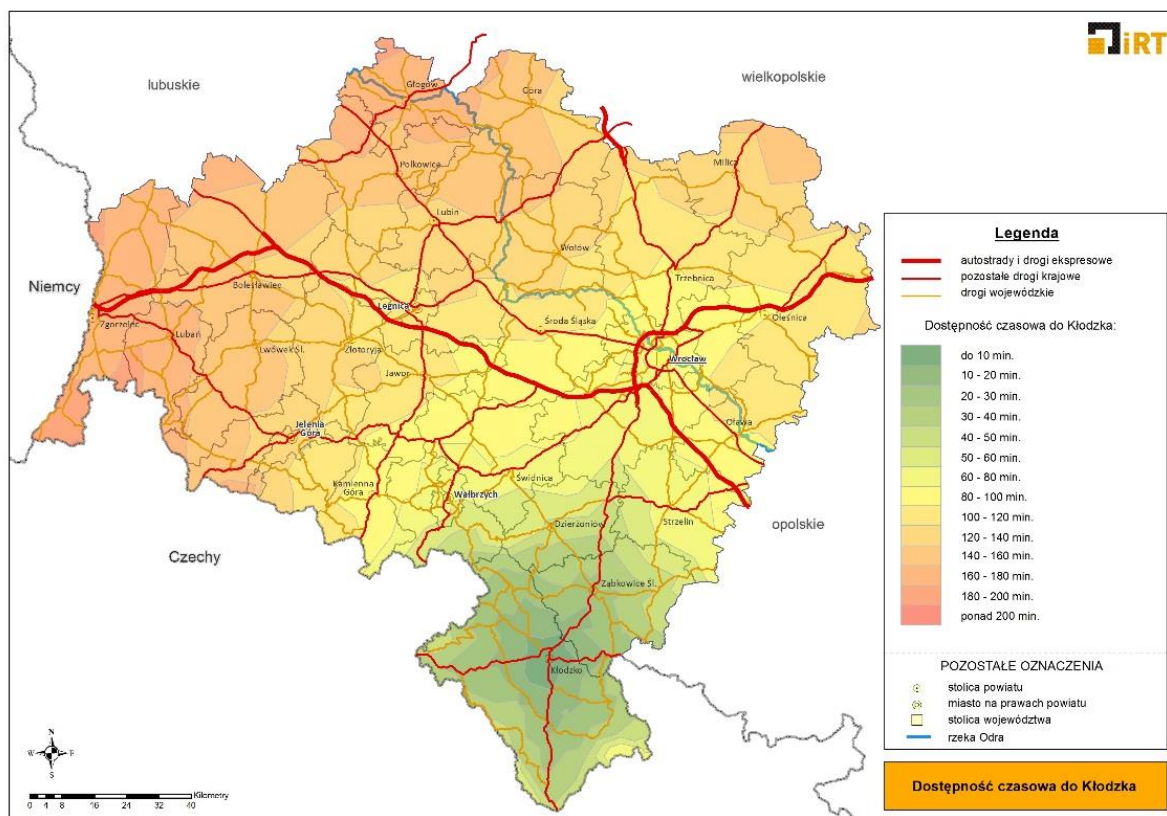

Źródło: opracowanie własne.

Wspomniana już wcześniej możliwość wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowych Ziemi Kłodzkiej będzie z pewnością zależała od wyposażenia infrastrukturalnego, przygotowanej oferty usług turystycznych i kulturalnych, ale także od czasu, który będzie niezbędny na dotarcie do celu podróży. Biorąc to pod uwagę większość terenu województwa leży w odległości większej niż 60 minut dojazdu samochodem (mapa 13). Wrocławianie i Wałbrzysianie muszą poświęcić ok. 100 minut na dotarcie do powiatu kłodzkiego. Mieszkańcy pozostałych największych miast regionu są jeszcze bardziej oddaleni od powiatu kłodzkiego: z Legnicy zajmuje to ok. 100-120 minut, z Jeleniej Góry i Lubina 120-140 minut, natomiast z Polkowic aż 160-180 minut. Z zachodniej i północnej części regionu potrzeba

niemalże 200 minut na dotarcie do Kłodzka. Z pewnością wskazany dystans czasowy, jaki dzieli powiat od potencjalnych odbiorców przygotowanej oferty turystycznej wskazuje na dużą uciążliwość dojazdu i pozwala przypuszczać, że mieszkańcy regionu mogą rezygnować z częstszych, choćby weekendowych wizyt wypoczynkowych na Ziemi Kłodzkiej.

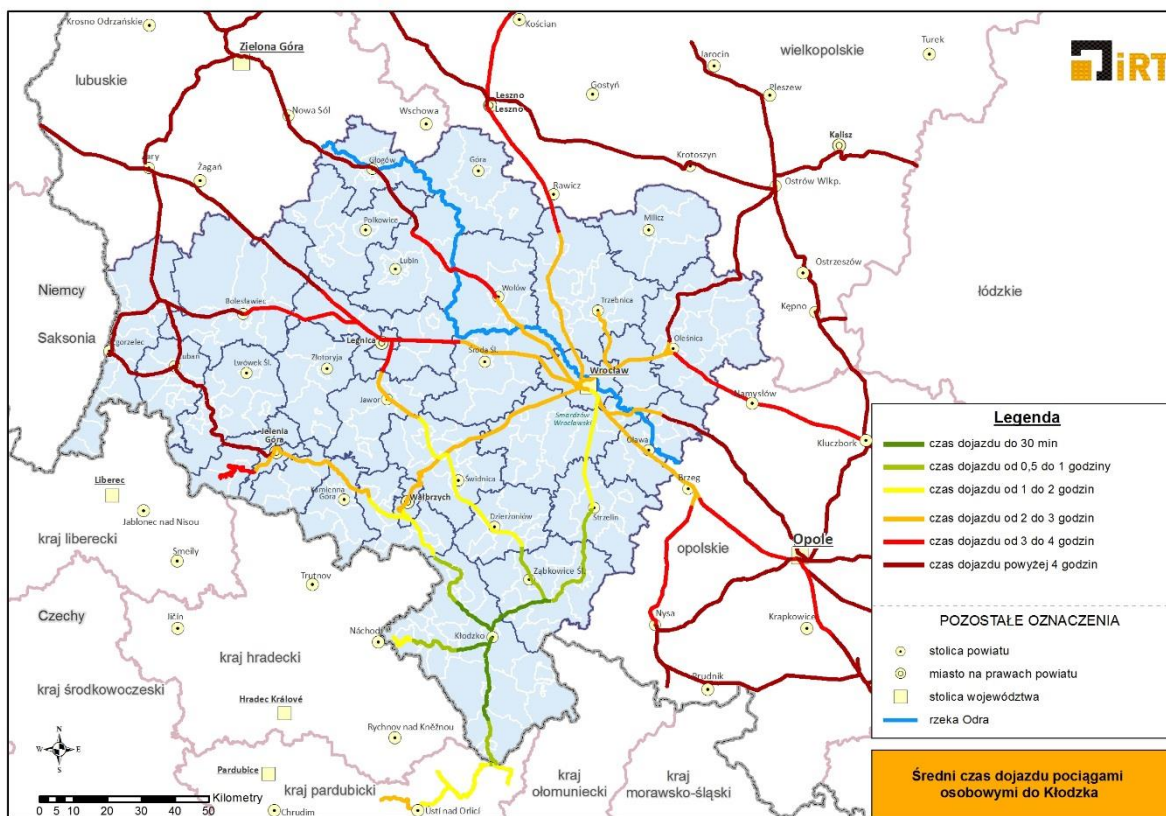
Mapa 13 Dostępność drogowa do Kłodzka mieszkańców Dolnego Śląska.

Źródło: opracowanie własne.

Podobnie w niekorzystnej sytuacji znajduje się Ziemia Kłodzka jeżeli wziąć pod uwagę średni czas dojazdu pociągami osobowymi (mapa 14). Mieszkańcy Wrocławia, Wałbrzycha i Jeleniej Góry muszą poświęcić od 2 do 3 godzin, by dotrzeć do Kłodzka, natomiast Legnicy do 4 godzin. Z północnej i zachodniej części regionu dojazd do powiatu kłodzkiego zajmuje powyżej 4 godzin. Ponadto w wielu wypadkach podróż związana jest z przesiadkami i oczekiwaniem na kolejny środek transportu, co zmniejsza komfort podróżowania.

Mapa 14 Dostępność kolejowa do Kłodzka.

Źródło: opracowanie własne.

Należy zaznaczyć, iż sytuacja ta najprawdopodobniej w najbliższym czasie może ulec znacznej poprawie, ponieważ jak podaje PKP PLK S.A., przeznaczonych zostało ponad 25 mln zł na poprawę stanu technicznego linii kolejowej z Wrocławia do Kłodzka i dalej do Międzyzlesia. Pracę obejmą kilka etapów, mając na celu głównie likwidację ograniczeń prędkości, a tym samym szybsze przejazdy na trasie².

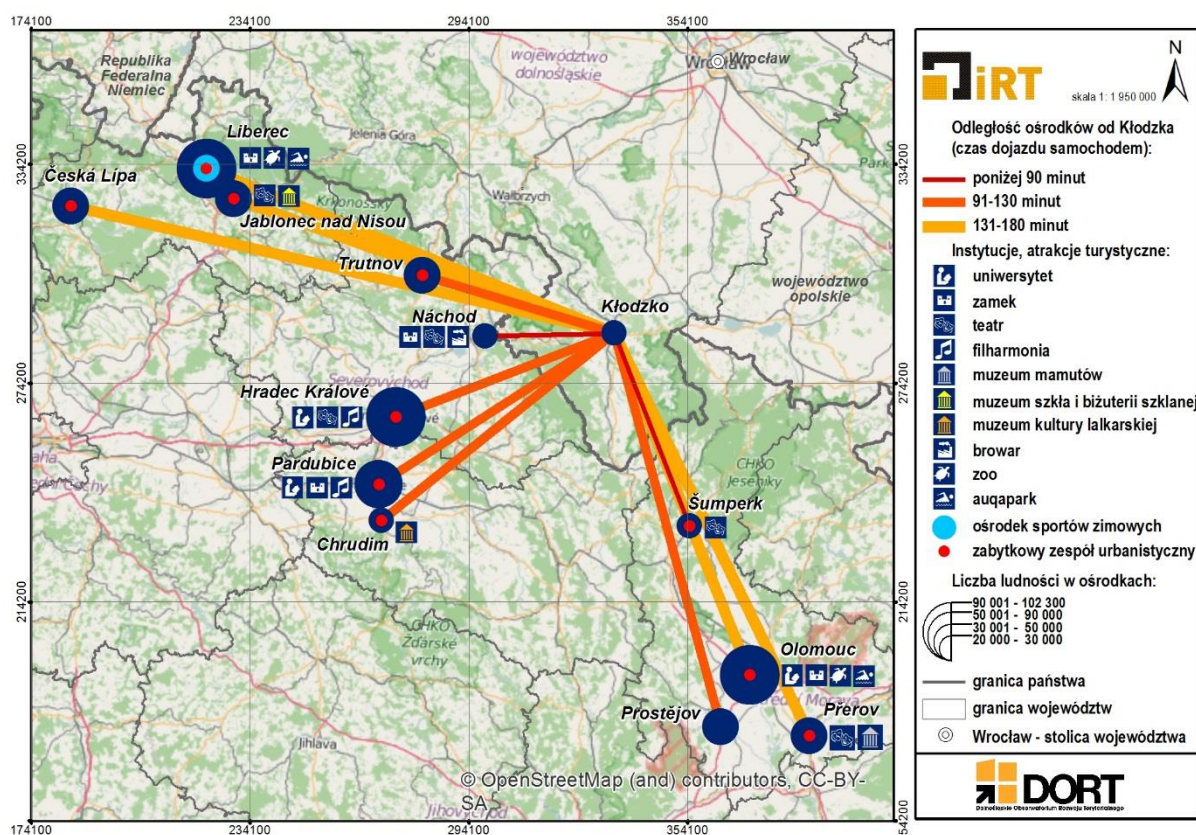
Położenie powiatu kłodzkiego skłania, by w rozpatrywaniu poprawy jego rozwoju społeczno-ekonomicznego brać pod uwagę również ośrodki znajdujące się po czeskiej stronie granicy. Stwarza ono nie tylko szansę dla zwiększenia atrakcyjności turystycznej Ziemi Kłodzkiej, ale także budowania powiązań funkcjonalnych i wewnętrznego potencjału powiatu, opartego o bliską sąsiedzką współpracę obu państw. Na mapie 15 przedstawiono wybrane miasta czeskie o liczbie mieszkańców przekraczającej 20 tys. osób. Określono średni czas dojazdu samochodem do tych ośrodków³ oraz podstawowe usługi i atrakcje jakie są tam dostępne. Jak widać na mapie część ośrodków czeskich można uznać za potencjalną konkurencję lub silnych partnerów do współpracy dla miast Ziemi Kłodzkiej.

² Na podstawie: <http://www.plk-sa.pl/biuro-prasowe/informacje-prasowe/szybciej-z-wroclawia-do-klodzka-i-miedzylesia-3066/> (stan na dzień 10.05.2016 r.)

³ Czas dojazdu został określony na podstawie danych www.google.pl/maps (stan na dzień 13.05.2016 r.)

Dwa miasta o czasie dojazdu do 130 minut (porównywalny czas dojazdu do Wrocławia) posiadają uczelnie wyższe, filharmonie, teatr oraz liczne zabytki. Dodatkowo, jak w każdym większym ośrodku miejskim, znajdują się tam liczne restauracje, sklepy i supermarkety (Hradec Kralove i Pardubice). Z jednej strony takie położenie i bliskość ośrodków czeskich jest zjawiskiem pozytywnym, następuje bowiem efekt wzmocnienia atrakcyjności turystycznej obszaru Ziemi Kłodzkiej poprzez bliskość atrakcji po stronie czeskiej. Z drugiej jednak strony dobrze rozwinięta czeska infrastruktura turystyczna, edukacyjna czy usługowa może prowadzić do swoistego „drenażu” turystów, konsumentów i siły roboczej ze strony polskiej na czeską.

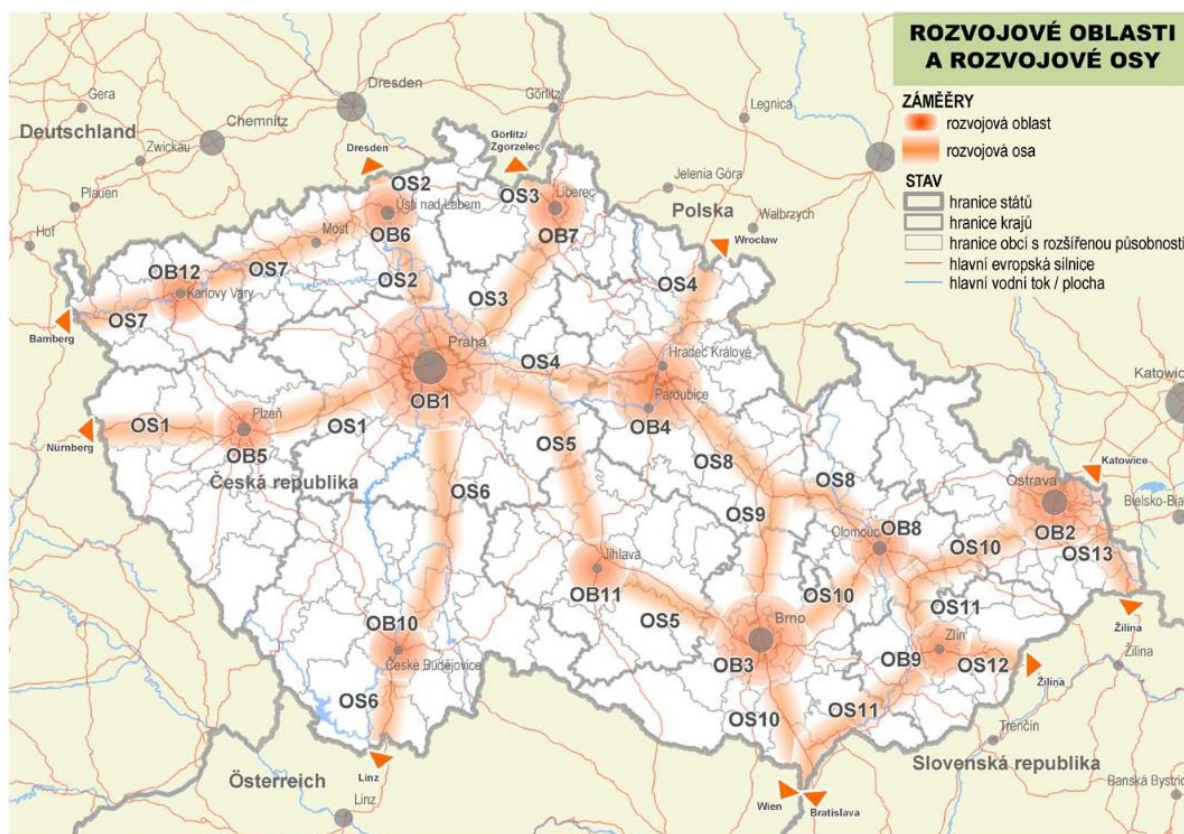
Mapa 15 Dostępność do wybranych czeskich ośrodków miejskich oraz ich atrakcyjność.

Źródło: opracowanie własne.

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę w jaki sposób w dokumentach określających strategiczne kierunki rozwoju dla Republiki Czeskiej postrzegane są zarówno Kotlina Kłodzka, jak i czeski obszar przygraniczny. W *Polityce rozwoju przestrzennego Republiki Czeskiej z 2008 r. (Politika územního rozvoje České Republiky 2008)* w kierunku powiatu kłodzkiego nie prowadzi żadna wyznaczona w opracowaniu oś rozwojowa (rysunek 1), a obszary rozwojowe Pragi, Pardubic i Brna połączone są z Dolnym Śląskiem poprzez Liberec i Trutnov.

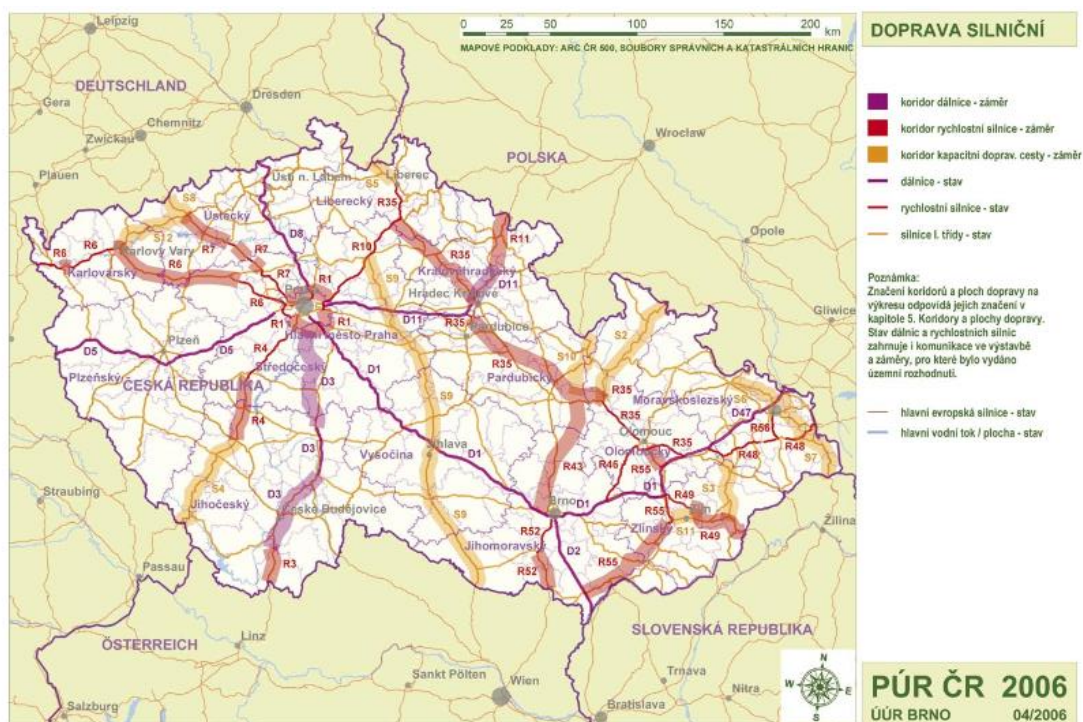
Rysunek 1 Obszary i osie rozwojowe w polityce rozwoju przestrzennego Republiki Czeskiej z 2008 r.

Źródło: Politika územního rozvoje České Republiky 2008.

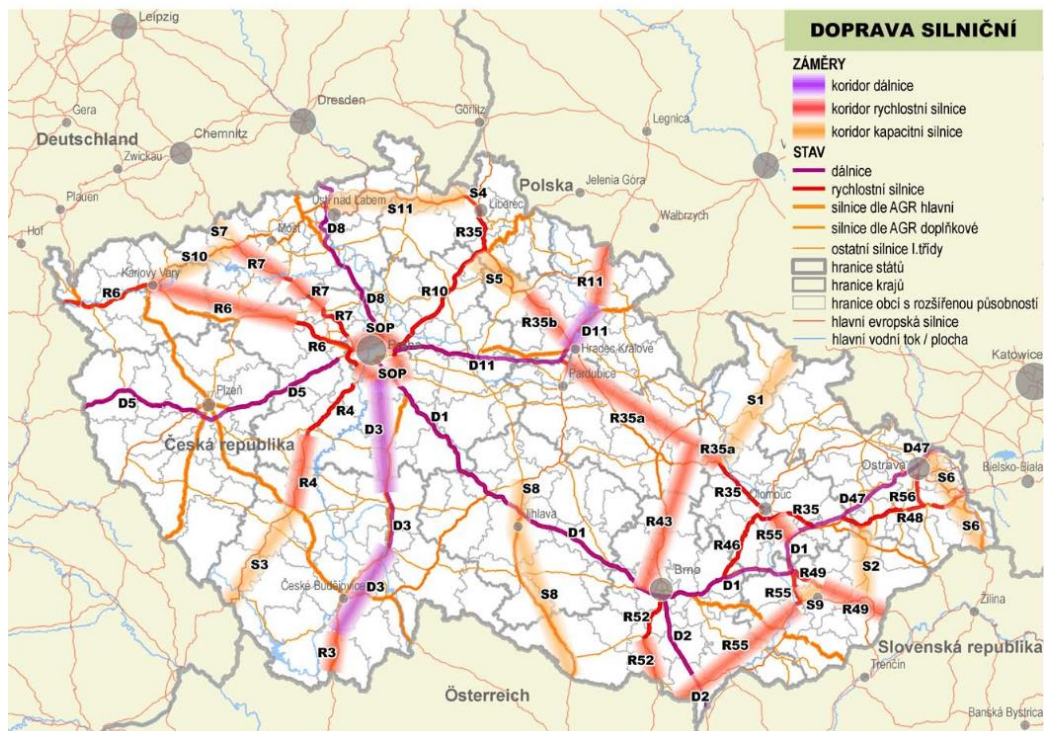
Z pewnością rozwój wzajemnej współpracy i budowanie powiązań funkcjonalnych nie może rozwijać się bez sprawnego systemu transportowego, umożliwiającego szybki przepływ towarów i dobowe migracje ludności dojeżdżających do miejsc pracy, kształcenia lub rekreacji oraz wypoczynku. Co znamienne jeszcze w 2006 r. w *Polityce rozwoju Republiki Czeskiej (Politika územního rozvoje České Republiky 2006)* nasi sąsiedzi planowali korytarz transportowy łączący Boboszów z korytarzami prowadzącymi dalej do Pardubic i Brna (rysunek 2). Droga ta byłaby łącznikiem z czeskimi osiami rozwojowymi OS8, OS9 oraz OS10. Jednak już dwa lata później, w zaktualizowanym dokumencie, zrezygnowano z akcentowania tego połączenia, skupiając się jedynie na kierunku na Jeseniki (rysunek 3). Ponadto prowadzone aktualnie i planowane prace drogowe przez Dyрекcję Dróg i Autostrad Republiki Czeskiej (Ředitelství silnic a dálnic ČR (ŘSD)) potwierdzają brak koncentracji na wskazanym obszarze. Nie planuje się bowiem remontów i budowy żadnych nowych korytarzy transportowych. Wyremontowana w latach 2016-2018 ma zostać jedynie niewielki fragment drogi nr D11 w kraju Hradec Králove na odcinku Hradec Králove-Jaroměř (łącznie 22,6 km) (rysunek 4).

Rysunek 2 Kierunki rozwoju transportu drogowego zawarte w polityce rozwoju przestrzennego Republiki Czeskiej z 2006 r

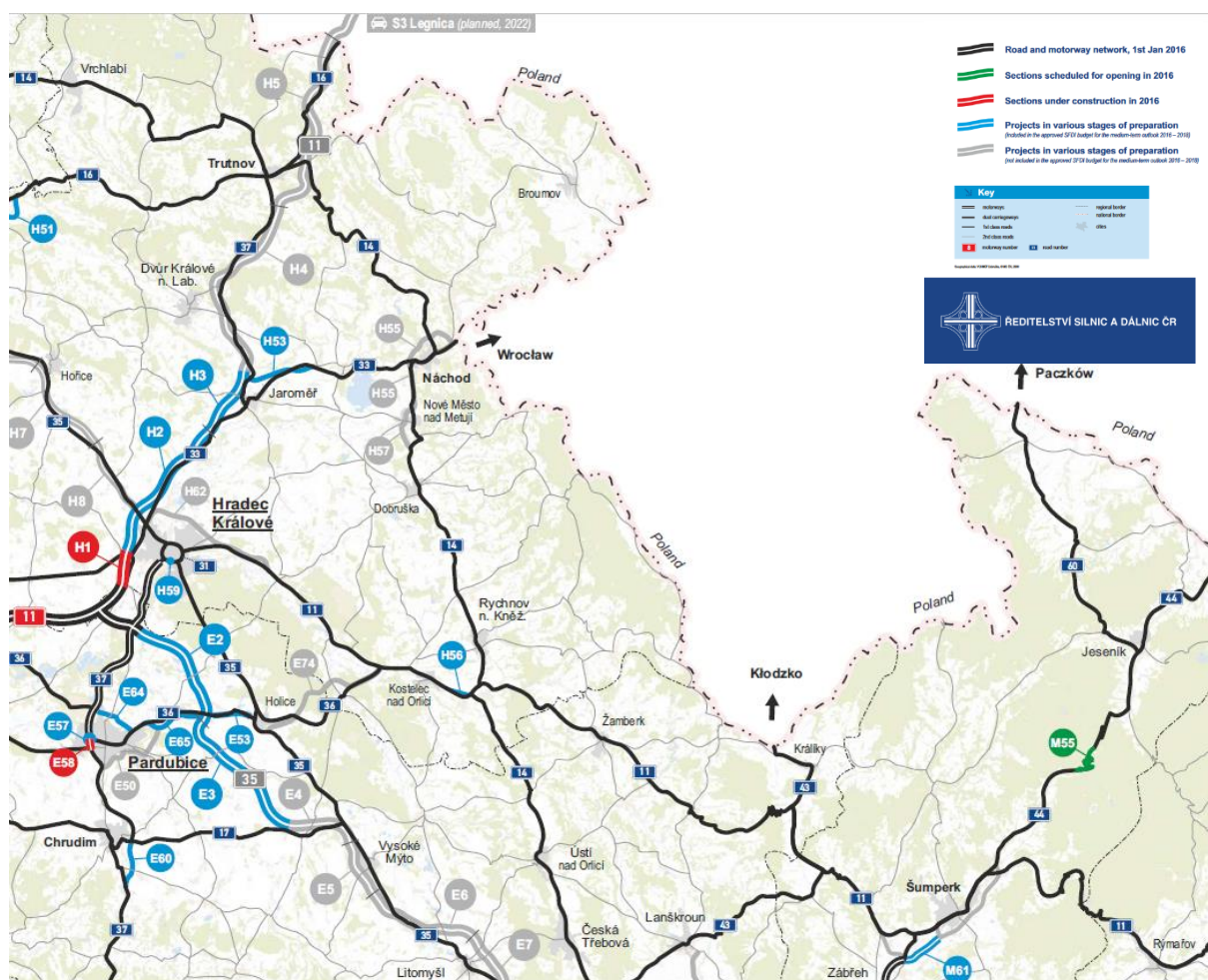
Žródło: Politika územního rozvoje České Republiky 2006.

Rysunek 3 Kierunki rozwoju transportu drogowego zawarte w polityce rozwoju przestrzennego Republiki Czeskiej z 2008 r.

Žródło: Politika územního rozvoje České Republiky 2008

Rysunek 4 Plany remontów i budowy dróg w Republice Czeskiej w bezpośrednim sąsiedztwie powiatu kłodzkiego wg stanu na 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://www.rsd.cz/wps/portal/web/Silnice-a-dalnice/mapy>, Ředitelství silnic a dálnic ČR, 2016 r.

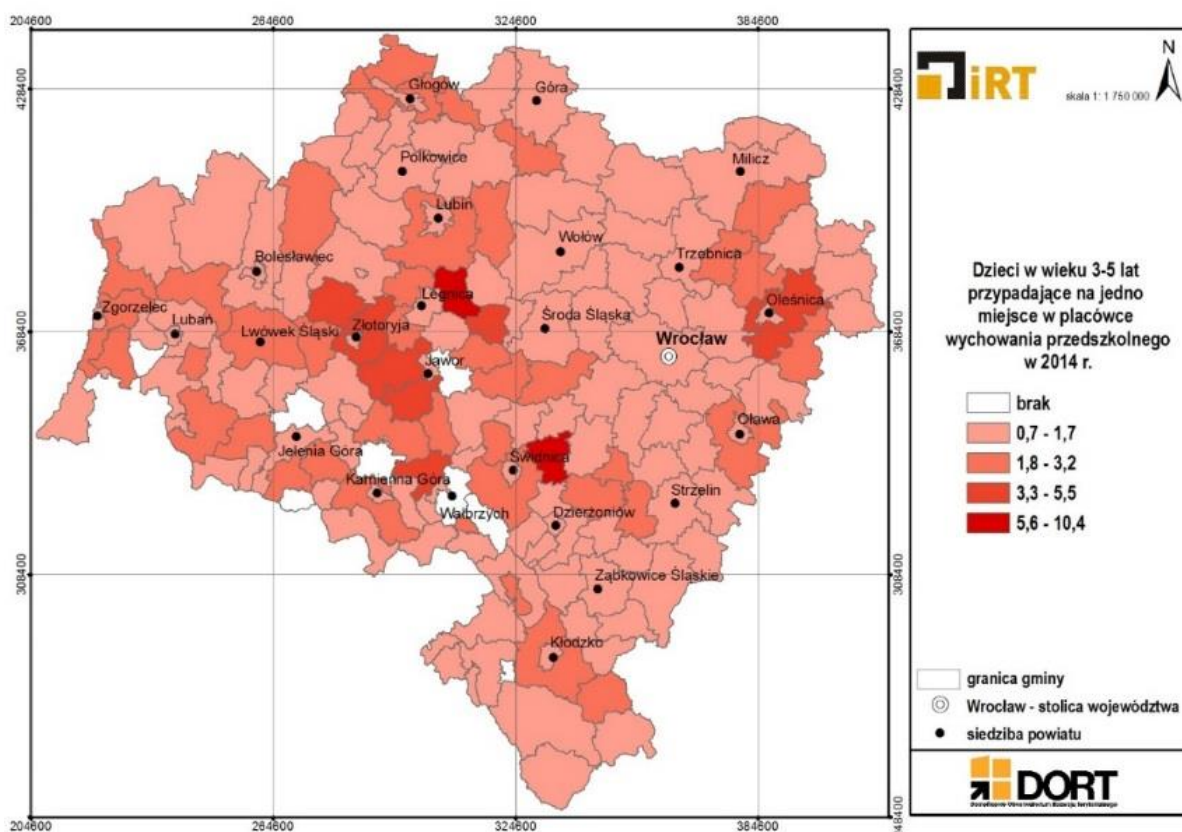
4. Sfera społeczna

W 2014 roku zarówno w województwie dolnośląskim jak i powiecie kłodzkim średnio na jedno miejsce w przedszkolu przypadło 1 dziecko w wieku 3-5 lat (mapa 16).

Wśród gmin powiatu kłodzkiego (wykres 2) najlepiej sytuacja przedstawiała się w gminach miejskich takich jak Polanica-Zdrój, Kudowa-Zdrój, Kłodzko oraz gminach miejsko-wiejskich Stronie Śląskie i Radków, a także gminie wiejskiej Nowa Ruda.

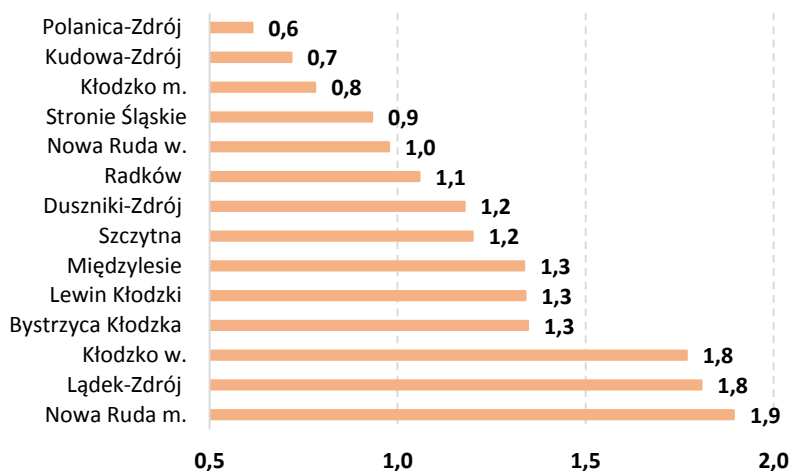
Najmniej korzystnie (powyżej 1 dziecka na 1 miejsce w placówce) w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich oraz mieście Nowa Ruda, gdzie na 1 miejsce w placówce wychowania przedszkolnego przypadało prawie 2 dzieci w wieku 3-5 lat.

Mapa 16 Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w 2014 r. w województwie dolnośląskim.

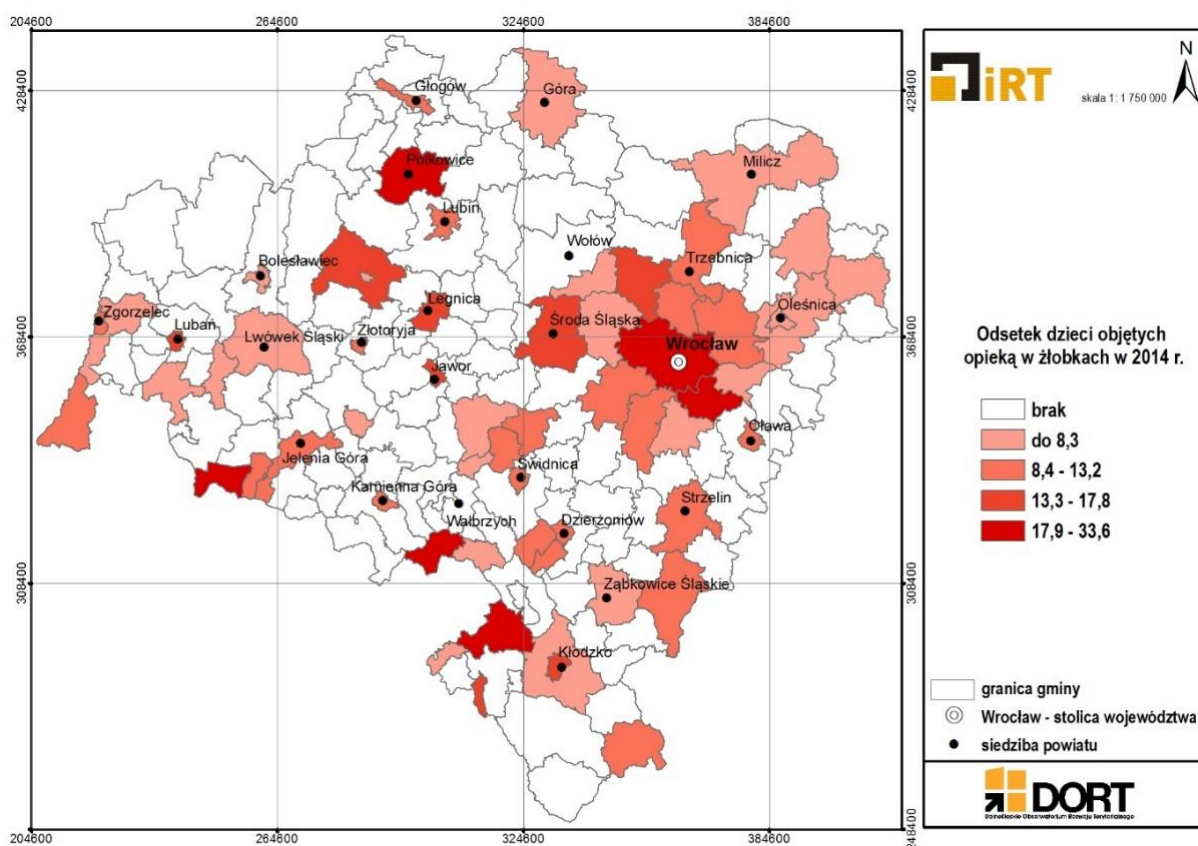
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Wykres 2 Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w 2014 r. w gminach powiatu kłodzkiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Mapa 17 Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach w 2014 r. w województwie dolnośląskim.

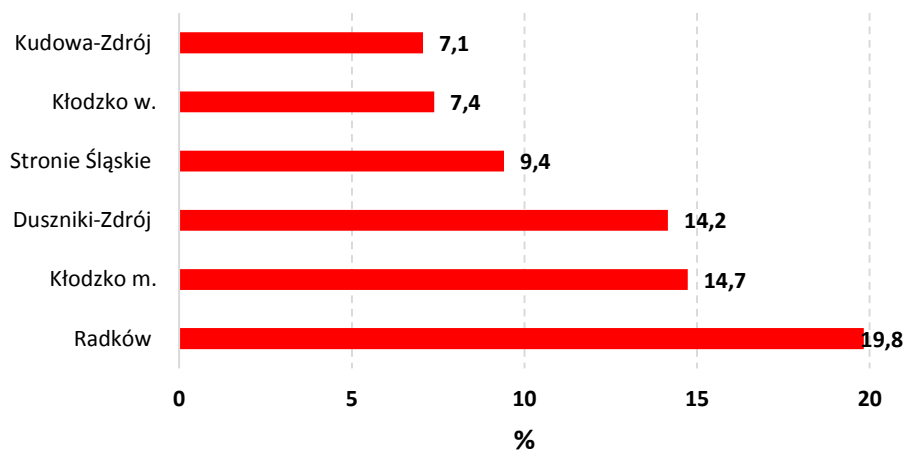

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Przeciętnie w 2014 roku w województwie dolnośląskim prawie 10% dzieci objętych było opieką w żłobkach. Średnia dla powiatu kłodzkiego była niemal o połowę niższa i wynosiła około 6% (mapa 17). Tak niska wartość średnia spowodowana była występowaniem zjawiska w zaledwie 6 gminach powiatu (wykres 3). W gminie Szczytna, Międzyzlesie, Lewin Kłodzki, Lądek-Zdrój, Bystrzyca Kłodzka,

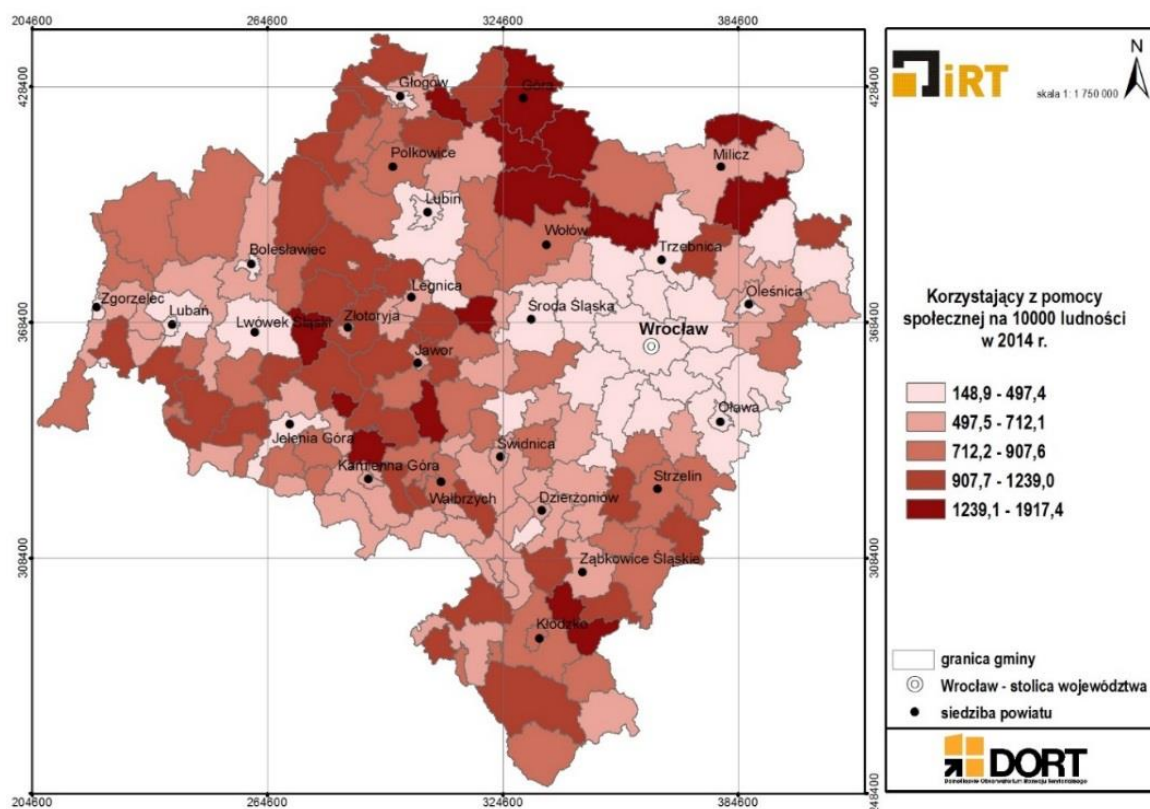
Polanica-Zdrój oraz gminie miejskiej i wiejskiej Nowa Ruda nie było w 2014 roku żłobków ani żadnej innej formy opieki nad dziećmi najmłodszymi (wg danych GUS na 31.12.2014 r.).

Wykres 3 Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach w 2014 r. w gminach powiatu kłodzkiego⁴.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Mapa 18 Korzystający z pomocy społecznej na 10 tys. ludności w 2014 r. w województwie dolnośląskim.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

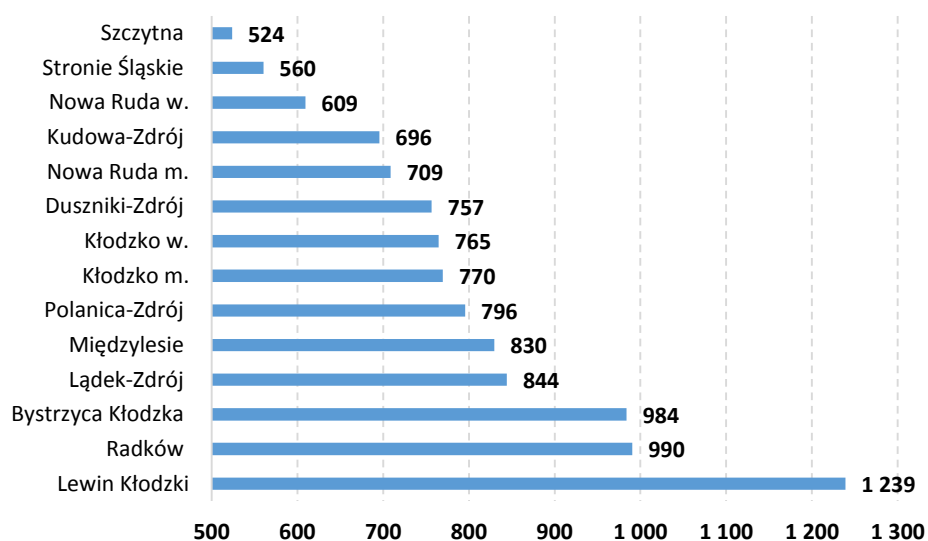
⁴ W gminach: Szczytna, wiejskiej i miejskiej Nowa Ruda, Międzyzlesie, Lewin Kłodzki, Lądek-Zdrój, Bystrzyca Kłodzka, Polanica-Zdrój nie prowadzono w 2014 r. żłobków ani innych form opieki nad dziećmi do lat 3 (na podstawie danych BDL, GUS).

W 2014 roku średnio w województwie dolnośląskim z pomocy społecznej korzystało około 576 osób na 10 tys. mieszkańców. W powiecie kłodzkim średnia wartość była znacznie wyższa, wynosiła bowiem około 774 osób na 10 tys. osób (mapa 18).

Zaznaczyć należy jednakże, iż w porównaniu do reszty obszaru województwa dolnośląskiego, szczególnie terenów położonych w środkowej i zachodniej części regionu, sytuacja w powiecie kłodzkim była analogiczna. Niską średnią wartość wskaźnika dla województwa determinuje przede wszystkim obszar Wrocławia z pasmem gmin go okalających.

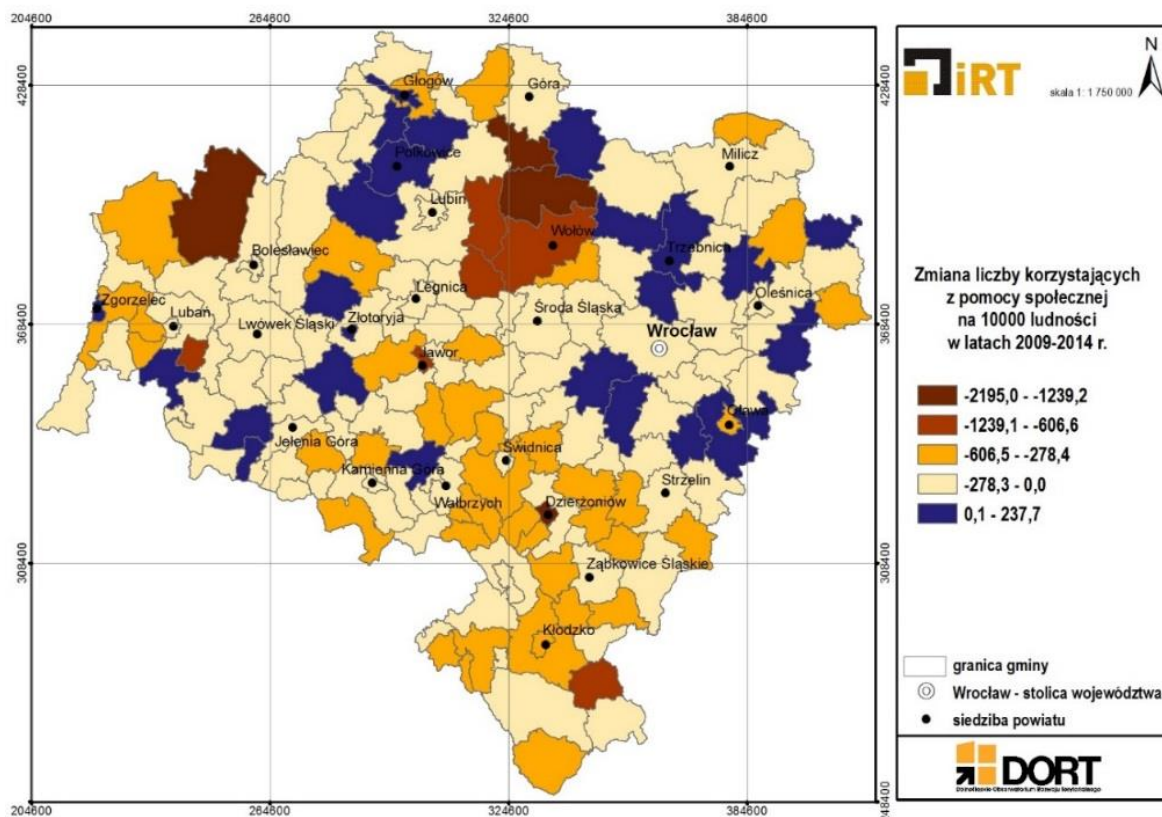
W gminach powiatu kłodzkiego wartość wskaźnika wahała się od około 524 osób na 10 tys. mieszkańców w gminie Szczytna do prawie 1240 osób na 10 tys. mieszkańców w gminie Lewin Kłodzki (wykres 4).

Wykres 4 Osoby w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców w gminach powiatu kłodzkiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Mapa 19 Zmiana liczby korzystających z pomocy społecznej na 10 tys. ludności w latach 2002-2014 w województwie dolnośląskim.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

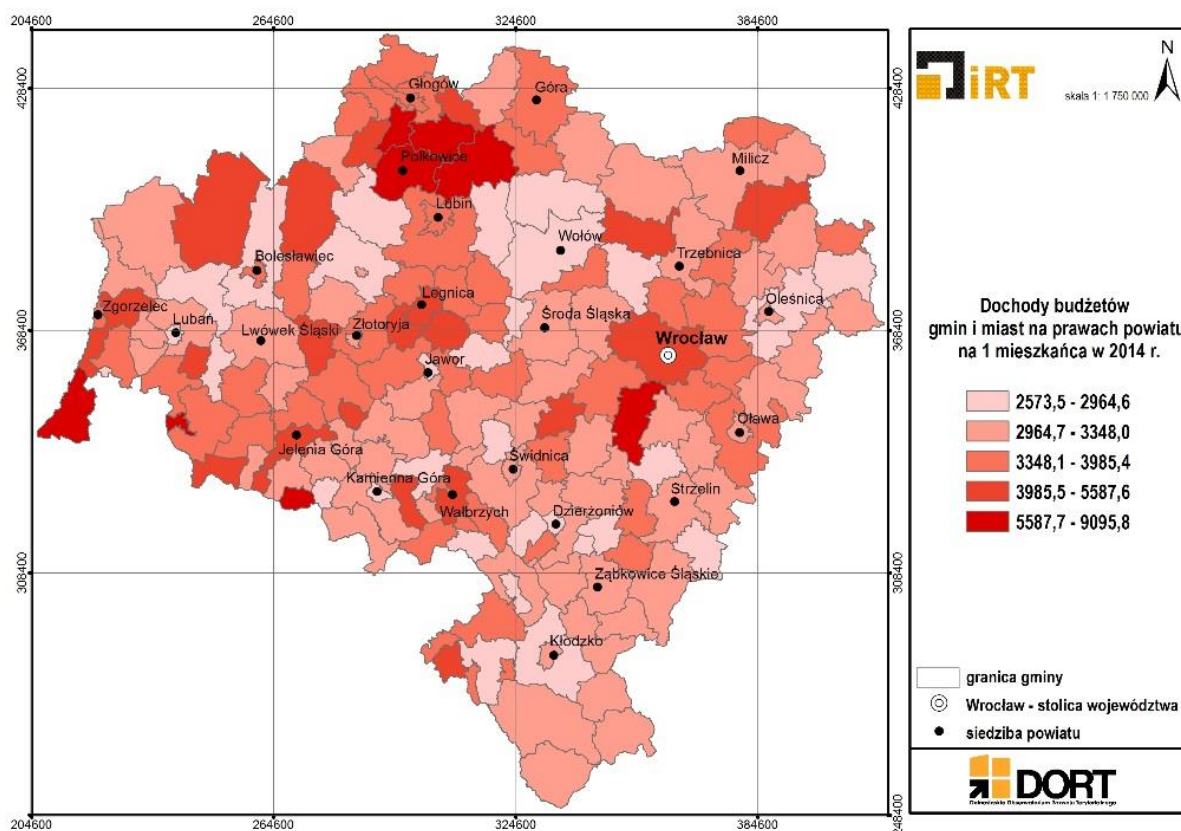
Jak widać na mapie 19 w latach 2009-2014 liczba korzystających z pomocy społecznej na 10 tys. ludności uległa zmianie⁵. Co ważne, jest to w większości przypadków zmiana pozytywna, tzn. wartość wskaźnika uległa obniżeniu. Stało się tak również we wszystkich gminach powiatu kłodzkiego. Największy ubytek korzystających z pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców zaobserwowano w gminie Lądek-Zdrój, Szczytna i gminie wiejskiej Kłodzko (o ponad 40%).

⁵ Podczas analizy wskaźnika należy wziąć pod uwagę zmiany progu interwencji socjalnej, a także inne czynniki wynikające z metodologii zbierania danych (dane są pozyskiwane na podstawie wywiadu środowiskowego, gdzie świadczeniobiorca deklaruje ile osób tworzących razem z nim gospodarstwo domowe korzysta z udzielonych świadczeń).

5. Finanse gmin

Średni dochód budżetów gmin i miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca w województwie dolnośląskim w 2014 roku wyniósł 4 023,3 zł. W powiecie kłodzkim kwota ta była znacznie niższa i wynosiła 3 167,9 zł (mapa 20). Zaznaczyć jednak należy, iż powiat kłodzki pomimo niskiego średniego dochodu nie znajdował się wśród obszarów o najgorszym wyniku wskaźnika (gorszą sytuację można było zaobserwować w powiecie wołowskim czy bolesławieckim).

Mapa 20 Dochody budżetów gmin i miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca w 2014 r. w województwie dolnośląskim.

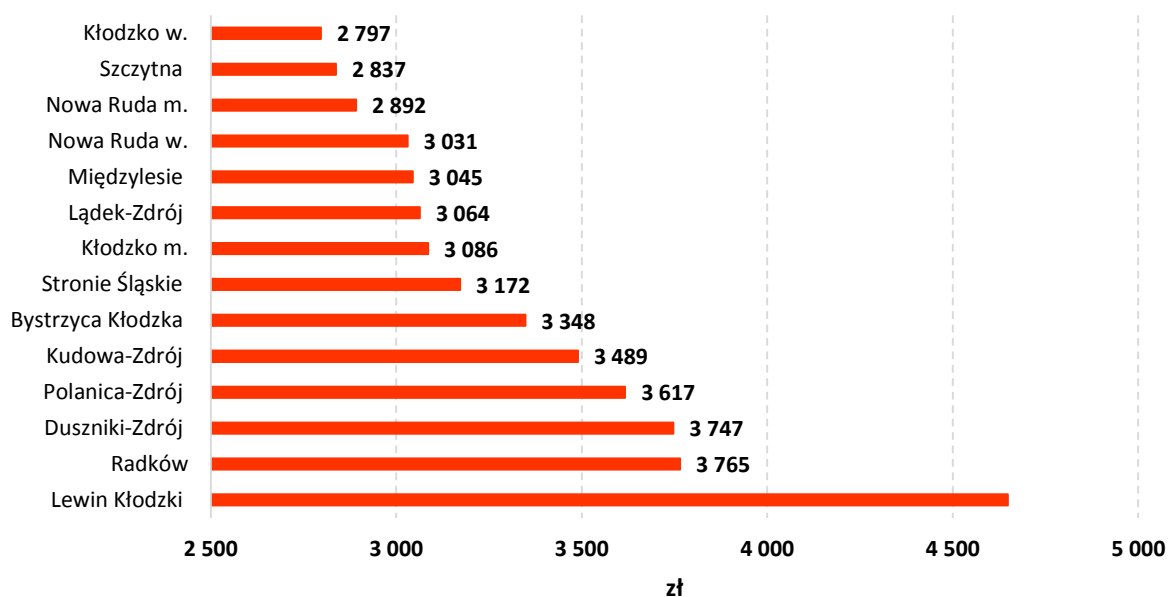

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Wśród gmin powiatu kłodzkiego wartość wskaźnika była zróżnicowana. Dochód na 1 mieszkańca wahał się od niecałych 3 000 zł w gminie wiejskiej Kłodzko, Szczytna i miejskiej Nowa Ruda do ponad 4 500 zł w gminie Lewin Kłodzki (wykres 5). Warto jednak pamiętać, iż wysokość dochodu w poszczególnych latach często determinowana jest przez pozyskane środki zewnętrzne, np. z programów unijnych⁶.

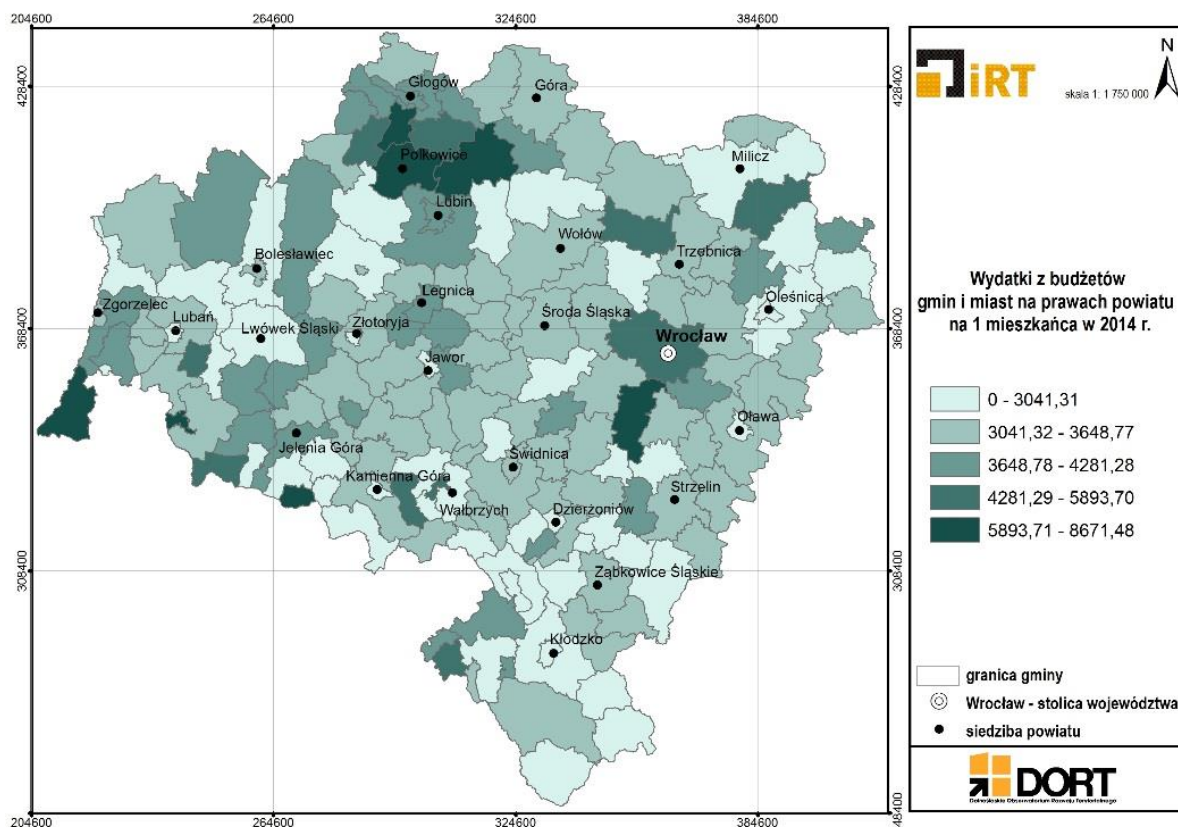
⁶ Sytuacja ta przekłada się równocześnie na wysokość wydatków z budżetu gmin i miast na prawach powiatu.

Wykres 5 Dochody budżetów gmin i miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca w 2014 r. w gminach powiatu kłodzkiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Mapa 21 Wydatki budżetów gmin i miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca w 2014 r. w województwie dolnośląskim.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

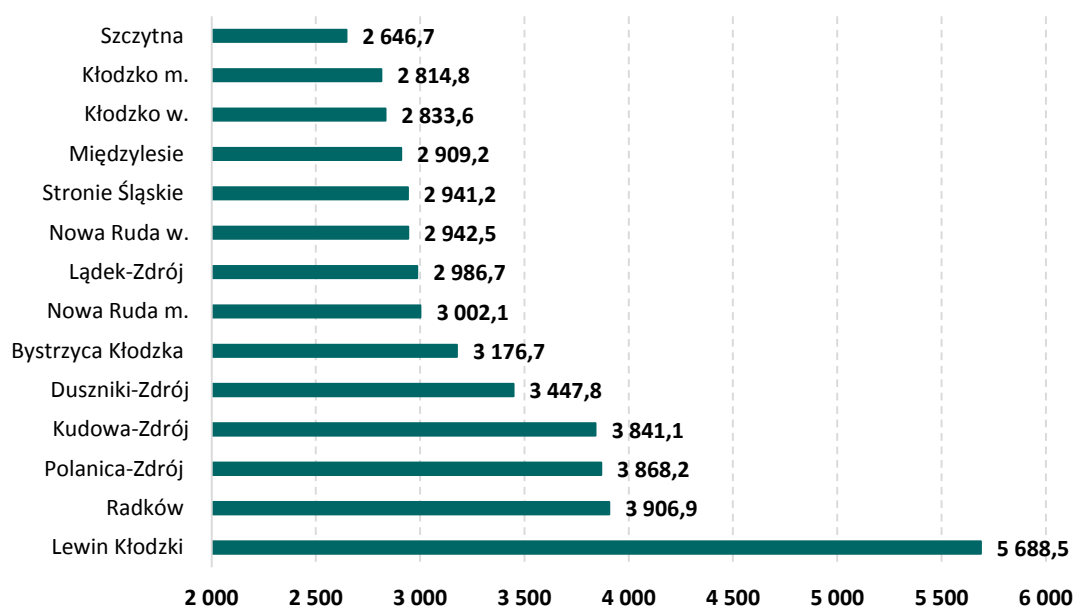
Obraz rozkładu przestrzennego wysokości wydatków z budżetów gmin i miast na prawach powiatów w 2014 roku w województwie dolnośląskim jest analogiczny do rozkładu przestrzennego wysokości

dochodów gmin. Jak można zauważyć najwyższe wartości wydatków na 1 mieszkańca przypadają na gminy uzyskujące najwyższe dochody (mapa 20 i 21).

Średnia wartość wydatków na 1 mieszkańca w województwie dolnośląskim w 2014 r. wyniosła, podobnie jak w przypadku dochodów, ponad 4 000 zł (dokładnie 4 170,7 zł), w powiecie kłodzkim natomiast niewiele ponad 3 100 zł (dokładnie 3 128,1 zł).

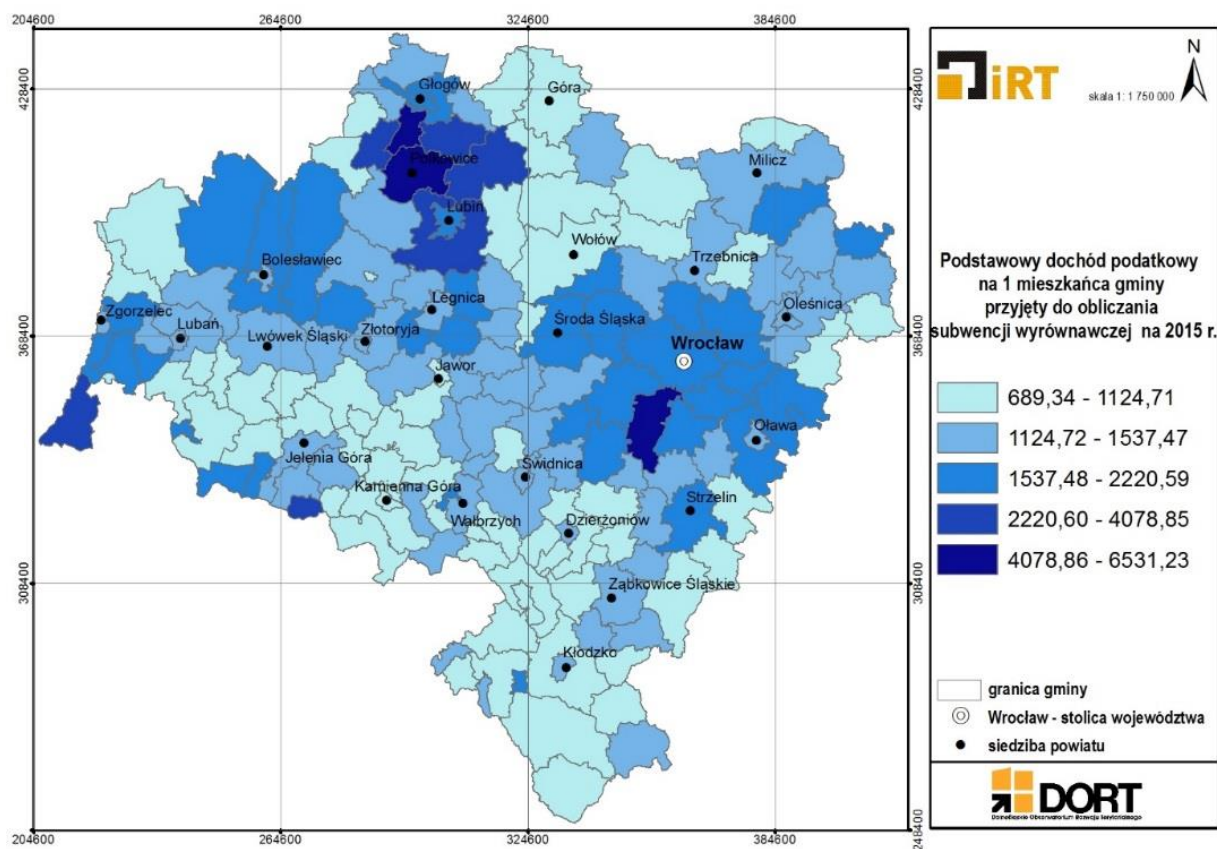
W przypadku wysokości wydatków z budżetów także możemy mówić o dosyć dużym zróżnicowaniu wartości wskaźnika wśród gmin powiatu kłodzkiego (wykres 6): od nieco ponad 2 600 zł (w gminie Szczytna) do ponad 5 600 zł (w gminie Lewin Kłodzki).

Wykres 6 Wydatki budżetów gmin i miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca w 2014 r. w gminach powiatu kłodzkiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Mapa 22 Podstawowy dochód podatkowy na 1 mieszkańca gminy przyjęty do obliczania subwencji wyrównawczej na 2016 r. w gminach województwa dolnośląskiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Uzupełnieniem i jednocześnie potwierdzeniem obrazu dwóch poprzednich wskaźników może być indyktor przedstawiający podstawowy dochód podatkowy na 1 mieszkańca (mapa 22), który udostępniany jest przez Ministerstwo Finansów.

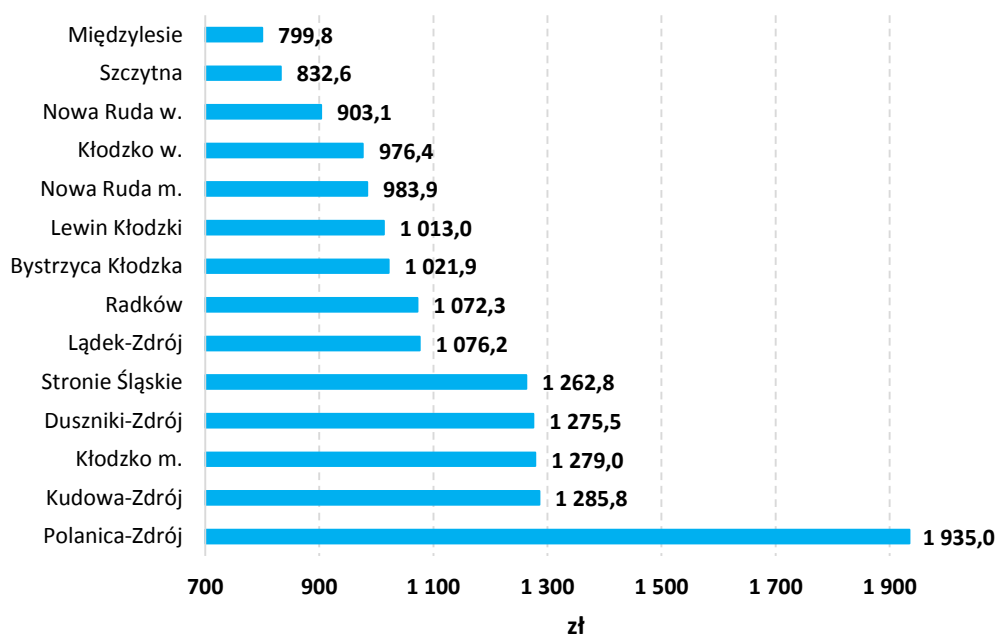
Ministerstwo Finansów prezentuje wskaźniki dochodów podatkowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca dla poszczególnych gmin (tzw. wskaźniki G), stanowiące podstawę do wyliczenia rocznych kwot części wyrównawczej subwencji ogólnej i wpłat⁷ na 2015 r. (wg zasad określonych w ustawie z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego - Dz.U. z 2015 r. poz. 513, z późn. zm.). Podstawą do wyliczenia tych wskaźników były dane o dochodach podatkowych za 2013 r. wg stanu na 30 czerwca 2014 r.

⁷ Zadaniem części wyrównawczej subwencji ogólnej jest wyrównywanie dysproporcji w dochodach jednostek samorządu terytorialnego poprzez dofinansowanie ze wspólnego budżetu. Podstawą ustalania części wyrównawczej subwencji ogólnej jest wielkość dochodów podatkowych (w przypadku gmin uwzględnia się dochody z podatków lokalnych oraz wpływy z tytułu udziałów w podatkach dochodowych). Podstawa prawna: Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tj. Dz.U. z 2010 r., Nr 80, poz. 526 z późn. zm.), art. 20, 22, 24.

Wskaźnik gminny dla kraju wyniósł w 2015 roku 1 435,18 zł, dla województwa dolnośląskiego był nieco niższy – 1 429,54 zł. W powiecie kłodzkim średnia wartość podstawowego dochodu podatkowego wyniosła na 2015 rok 1 122,66 zł (mapa 22, wykres 7).

W województwie można łatwo zauważyć obszary wyróżniające się niskim dochodem podatkowym na 1 mieszkańca. Są to obok powiatu kłodzkiego obszar podógrza sudeckiego z ziemią dzierzoniowską oraz północna część regionu (powiat górowski i wołowski). Obszary te wyraźnie odstają od reszty województwa zarówno pod względem wysokości dochodów i wydatków budżetowych, jak i pod względem wysokości dochodu podatkowego na 1 mieszkańca.

Wykres 7 Podstawowy dochód podatkowy na 1 mieszkańca gminy przyjęty do obliczania subwencji wyrównawczej na 2016 r. w gminach powiatu kłodzkiego.

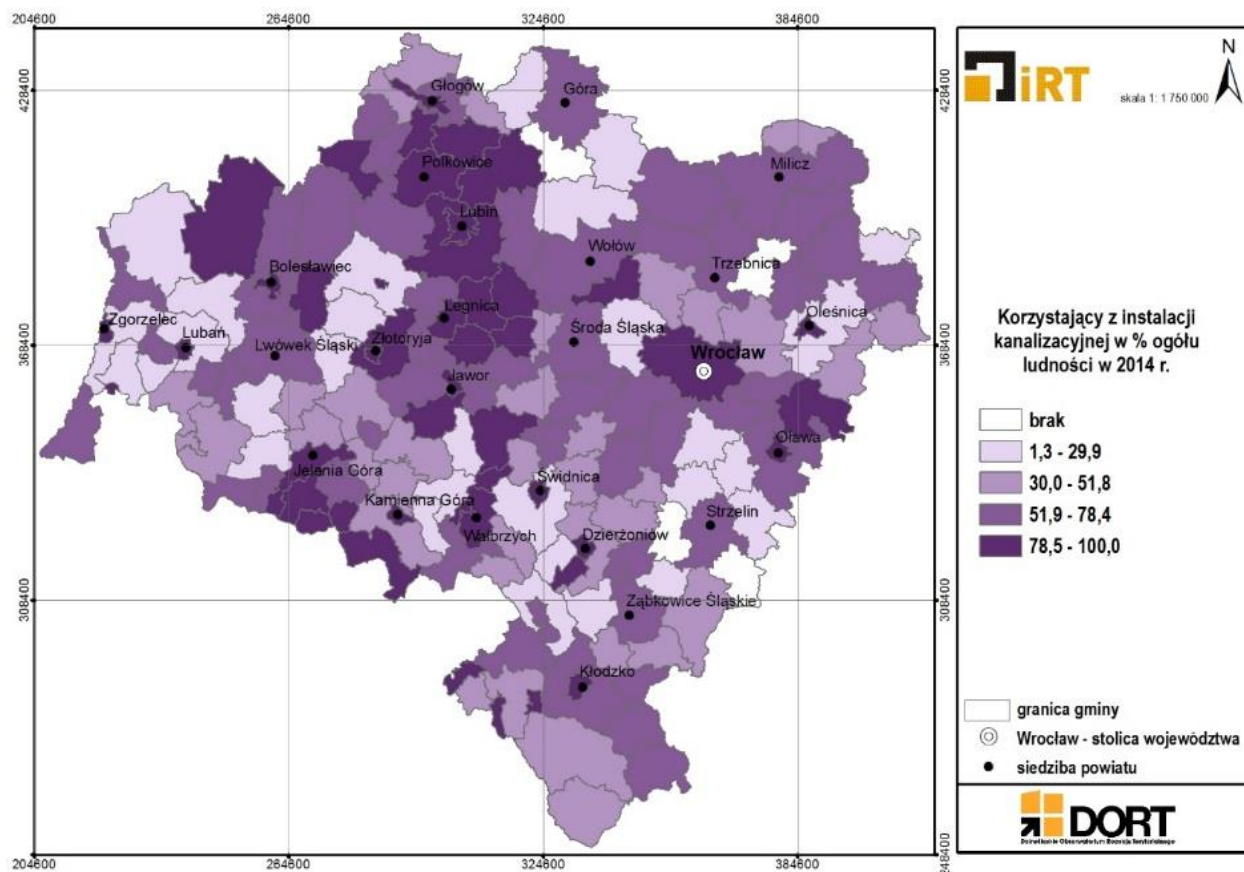

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

6. Infrastruktura komunalna

W województwie dolnośląskim w 2014 roku średnio 75% mieszkańców korzystało z instalacji kanalizacyjnej. W powiecie kłodzkim udział ten był znacznie niższy, wyniósł bowiem 64,9% (mapa 23).

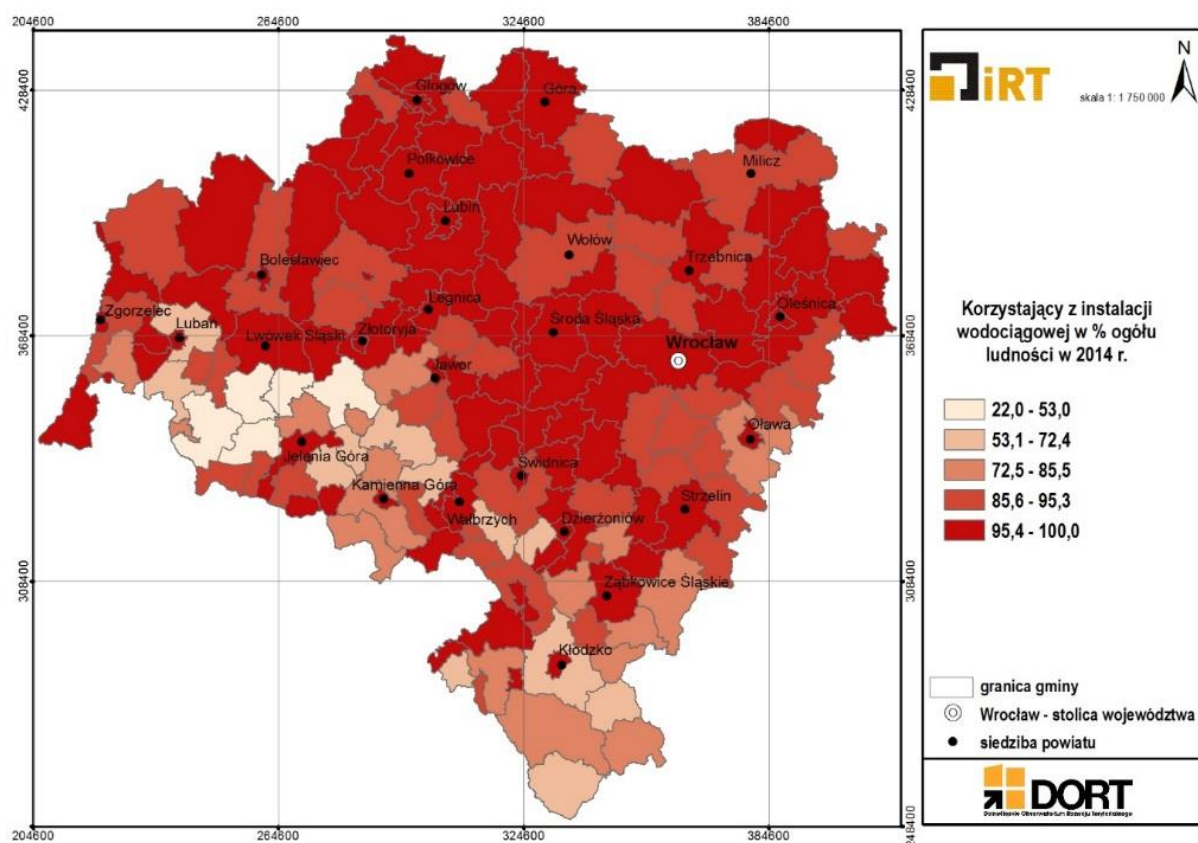
Mapa 23 Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności w 2014 r. w województwie dolnośląskim.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

O wiele korzystniej przedstawiała się sytuacja pod względem udziału korzystających z sieci wodociągowej: w województwie w 2014 roku średnio korzystało z niej 94,8%. W powiecie kłodzkim udział ten był niższy, wyniósł 86,1% (mapa 24).

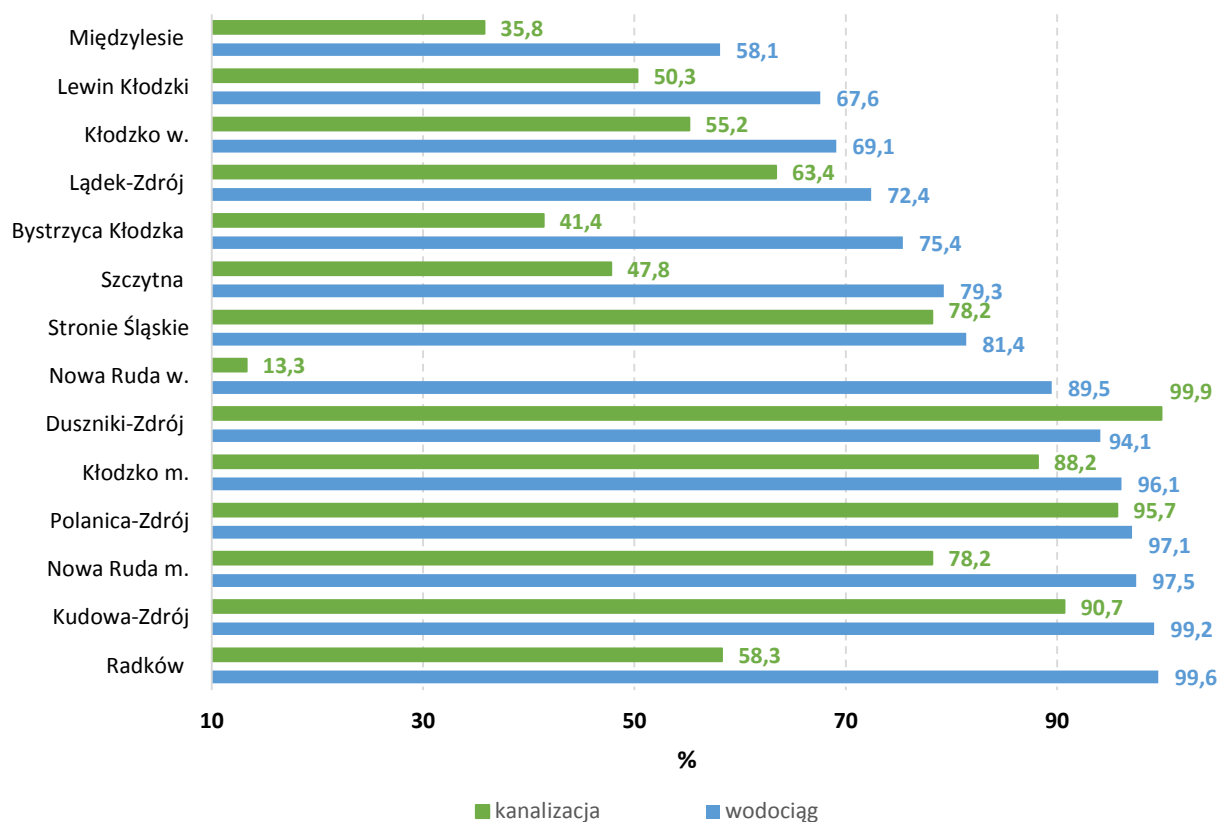
Mapa 24 Korzystający z instalacji wodociągowej jako procent ogółu ludności w 2014 r. w województwie dolnośląskim.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Pod względem udziału ludności korzystającej z wodociągów w gminach powiatu kłodzkiego wartości wahają się od 58% (gmina Międzyzylesie) do ponad 99% (gmina Kudowa-Zdrój i Radków). Nieco inaczej sytuacja wygląda pod względem korzystających z sieci kanalizacyjnej: tutaj wartości wahają się od 13,3% (gmina wiejska Nowa Ruda) do 99,9% (gmina Duszniki-Zdrój). Na poziom rozwoju sieci infrastruktury kanalizacyjnej i wodociągowej duży wpływ mają czynniki orograficzne. Na obszarach górskich i podgórskich projektowanie i budowa instalacji sieciowych jest często bardzo kosztowna i pracochłonna, a czasami nawet niemożliwa.

Wykres 8 Korzystający z instalacji kanalizacyjnej oraz wodociągowej [% ogółu ludności] w 2014 r. w gminach powiatu kłodzkiego.

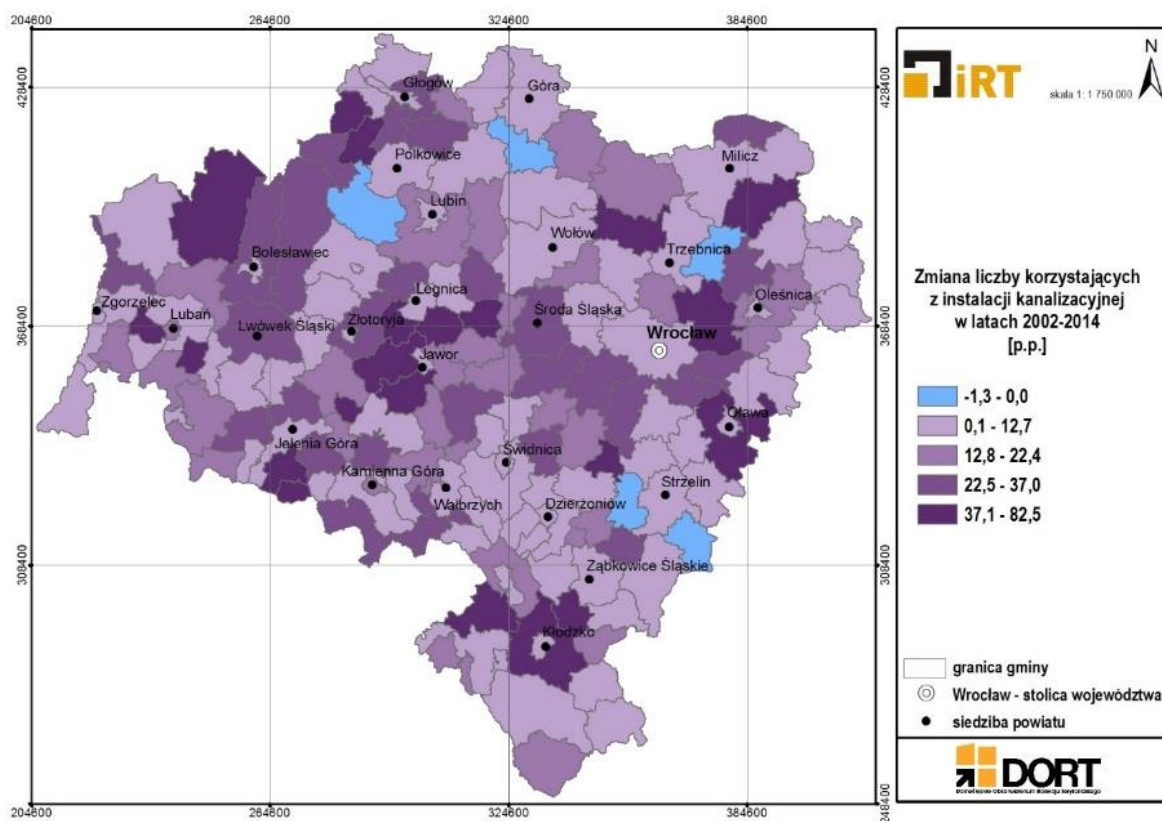

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Aby uzyskać pełny obraz sytuacji w sferze infrastrukturalnej warto przyrzeć się zmianom wartości wskaźników na przestrzeni lat 2002-2014. Na rozwój infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej można było pozyskać środki finansowe z różnych źródeł (głównie unijnych), co pozwoliło niektórym gminom nadrobić zapóźnienia w rozwoju tej sieci.

Wśród gmin powiatu kłodzkiego największy wzrost udziału korzystających z instalacji kanalizacyjnej (mapa 25) nastąpił w gminie Radków (o 50 p.p.) i wiejskiej Kłodzko (o 40 p.p.)

Mapa 25 Zmiana liczby korzystających z instalacji kanalizacyjnej w latach 2002-2014 [p.p.] w województwie dolnośląskim.

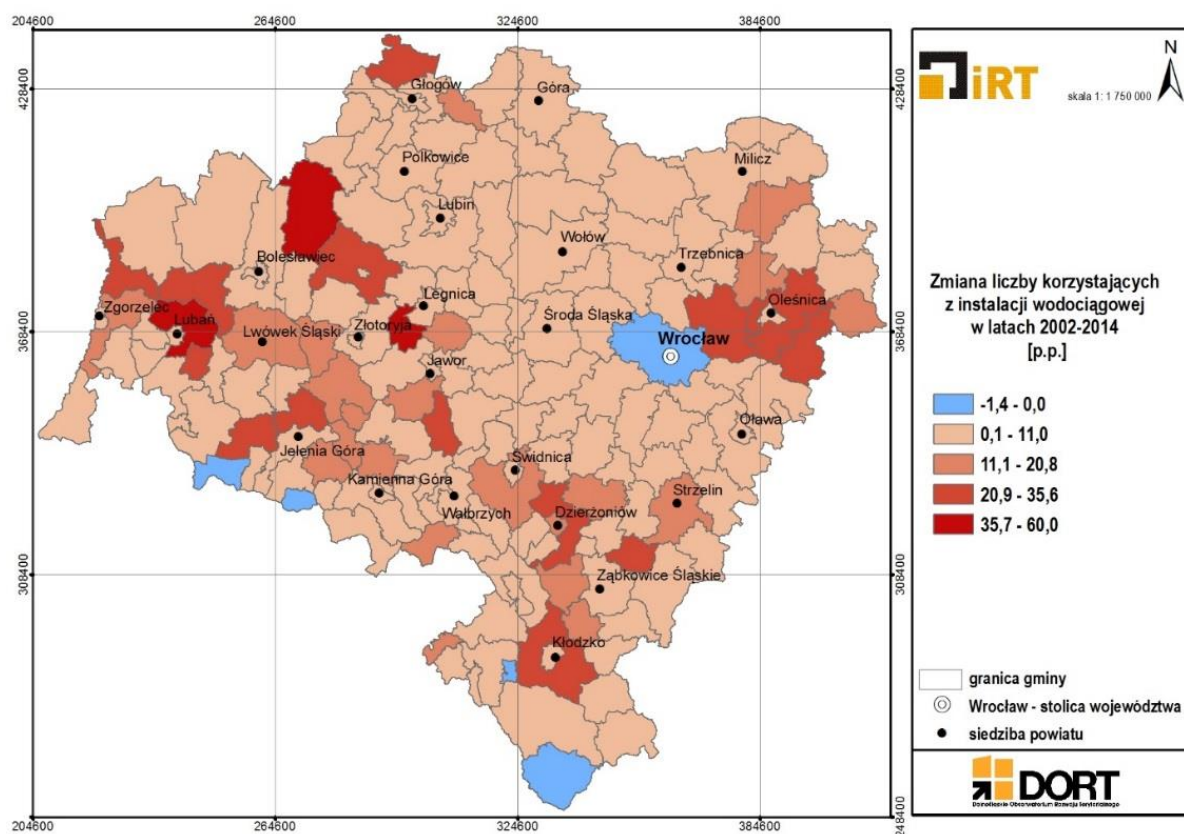

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Pod względem zmiany liczby korzystających z instalacji wodociągowej największy przyrost nastąpił w gminie wiejskiej Kłodzko (o prawie 36 p.p) oraz Kudowa-Zdrój (o około 12 p.p.) (mapa 26).

Co interesujące, między rokiem 2002 a 2014 w jednej gminie powiatu kłodzkiego odnotowano spadek liczby korzystających z instalacji wodociągowej: gminie Międzyzlesie (o 0,4 p.p.), natomiast w gminie Polanica-Zdrój sytuacja między 2002 a 2014 rokiem nie uległa zmianie. Zmiany te można powiązać niewątpliwie z ubytkiem (bądź brakiem zmiany) liczby ludności w tych jednostkach samorządowych.

Mapa 26 Zmiana liczby korzystających z instalacji wodociągowej w latach 2002-2014 [p.p.] w województwie dolnośląskim.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

7. Współpraca

Jednym z ważnych aspektów mogących mieć wpływ na budowanie wewnętrznego potencjału powiatu i skuteczniejszego reagowania na zmiany i zagrożenia rozwojowe jest współpraca między poszczególnymi gminami, ale także na polu wewnętrznym z przedsiębiorcami i potencjalnymi inwestorami oraz z organizacjami pozarządowymi. Te ostatnie nie tylko często aktywizują mieszkańców, budują kapitał społeczny, czy wzmacniają poczucie tożsamości lokalnej, ale także mogą wykonywać zadania publiczne gmin w sposób bardziej efektywny niż sam samorząd.

W celu dokonania oceny wskazanych powyżej aspektów przeprowadzono monitoring stron internetowych gmin powiatu kłodzkiego, badając obecność oferty dla inwestorów, zagadnień dotyczących współpracy między samorządami oraz w ramach projektów finansowanych ze źródeł Unii Europejskiej. Ponadto oceniono, czy gmina udostępnia informacje na temat programów pomocowych z nowej perspektywy finansowania na lata 2014-2020.

Gminy powiatu kłodzkiego tworzą od 1992 r. Stowarzyszenie Gmin Ziemi Kłodzkiej. Celem powstania organizacji było i pozostaje wspieranie promocji regionu, wymiana doświadczeń między samorządami gminnymi oraz podnoszenie kwalifikacji pracowników samorządowych. W ramach prowadzonej współpracy zrealizowano następujące projekty kluczowe:

- Powołanie w 1996 roku wspólnie ze stroną czeską Euroregionu Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej – Euroregionu Glacensis. Do 2000 roku Stowarzyszenie stanowiło podmiot prawny polskiej części Euroregionu.
- Administrowanie programami pomocowymi Unii Europejskiej dla pogranicza polsko-czeskiego Phare CREDO, oraz w pierwszej fazie Programu Phare Crossborder Co-operation.
- Poprawa bezpieczeństwa regionu: pozyskanie środków finansowych na budowę systemu osłony hydrometeorologicznej Ziemi Kłodzkiej, dofinansowanie zakupu specjalistycznej drabiny strażackiej.
- Współtworzenie Lokalnego Funduszu Pożyczkowego dla przedsiębiorców wraz z ARR AGROREG.
- Współtworzenie „kłodzkiego ośrodka akademickiego”.
- Oznakowanie ok. 1600 km tras rowerowych w subregionie.
- Kampanie promocyjne regionu m.in. podczas imprez rajdowych oraz w pasmach telewizji TVN oraz w Gazecie Wyborczej.
- Koncepcja subregionalnych produktów turystycznych Ziemi Kłodzkiej.

- Poprawa bezpieczeństwa regionu poprzez modernizację układu komunikacyjnego – lobby na rzecz budowy dróg ekspresowych: wydłużenie S5 o odcinek Magnice–Boboszków, oraz S46 „Szlak Staropolski” Kudowa Zdrój–Złoty Stok–Opole–Kielce–Lublin–granica wschodnia.
- Strategia marketingowa Ziemi Kłodzkiej, Gór Orlickich i Podorlicka.

Powiat kłodzki, dzięki współpracy z Izbą Przemysłowo-Handlową Ziemi Kłodzkiej, powołał do istnienia Portal Biznesu Ziemi Kłodzkiej, którego celem jest: „dostarczanie bieżących informacji: na temat źródeł finansowania Małych i Średnich Przedsiębiorstw (MŚP), z zakresu prawa oraz bieżących wydarzeń społeczno-gospodarczych w regionie i w kraju, promocja lokalnych firm, a także w celu nawiązywania kontaktów biznesowych przez przedsiębiorstwa. Koordynatorem portalu jest Izba Przemysłowo-Handlowa Ziemi Kłodzkiej” (<http://www.biznes.hrabstwo.pl/>). Portal gromadzi w jednym miejscu informacje na temat ofert inwestycyjnych wszystkich gmin, ulg oferowanych przez poszczególne z nich, a także odnośniki do programów Unii Europejskiej. Prowadzący małe i średnie przedsiębiorstwa mogą także znaleźć tu wiadomości na temat instytucji mogących wesprzeć ich działalność.

Gmina Bystrzyca Kłodzka

Na stronie internetowej gminy Bystrzyca Kłodzka można znaleźć stworzoną osobną zakładkę „Oferta inwestycyjna”, w której przygotowano informacje o wolnych terenach inwestycyjnych w specjalnej strefie ekonomicznej oraz o już działających inwestorach. Dane te uzupełniono o naniesioną na podkład satelitarny sieć wodno-kanalizacyjną oraz gazową. Szczegóły oferty inwestycyjnej udostępnione są w języku polskim, niemieckim, angielskim i czeskim. Brak jednak informacji o terenach inwestycyjnych poza specjalną strefą ekonomiczną.

Jest również zakładka przeznaczona dla NGO, w której zamieszczone są informacje o funduszach UE, aktualności i konkursy oraz bogaty zestaw dokumentów, aktów prawnych i odnośników związanych z prowadzeniem fundacji i organizacji pożytku publicznego. Można również znaleźć samorządowy dwumiesięcznik „Wiadomości bystrzyckie”, w którym zebrane są najważniejsze i najciekawsze informacje o tym, co dzieje się w mieście i gminie.

Gmina miejska Kłodzko

Na stronie internetowej stworzone są osobne zakładki: „Dla inwestora” oraz „Fundusze unijne”. Przyszły inwestor może się dowiedzieć jak krok po kroku przeprowadzić proces inwestycyjny, zapoznać się z profilem gospodarczym gminy i stanem zagospodarowania przestrzennego miasta, a także szczegółowymi informacjami na temat osób bezrobotnych w mieście (liczba, struktura wiekowa i pod względem wykształcenia oraz doświadczenia zawodowego). Podstrona dotycząca funduszy europejskich wg stanu na dzień 13.04.2016 r. nie była uzupełniona żadnymi informacjami. Na stronie

gminy udostępnione jest także internetowe wydanie „Kłodzkiej gazety miejskiej” – miesięcznika donoszącego o najważniejszych dla mieszkańców wydarzeniach w mieście. Organizacje pozarządowe za pośrednictwem strony informują o swojej bieżącej działalności i mogą zapoznać się z ogłoszeniami o konkursach na realizację zadań publicznych zamieszczanych przez burmistrza miasta.

Gmina wiejska Kłodzko

Gmina wiejska Kłodzko posiada własną stronę internetową przeznaczoną wyłącznie dla przyszłego inwestora (<http://panoramica.com.pl/klodzko/>). Można się z niej dowiedzieć, które działki przeznaczone są jako tereny inwestycyjne, zarówno pod prowadzenie działalności gospodarczej, jak i budownictwo mieszkaniowe. Można również znaleźć informacje o terenach inwestycyjnych w ramach SSE Invest-Park. Ponadto na stronie internetowej gminy została stworzona zakładka „Przedsiębiorczość”, na której zamieszczane są informacje o inwestorach działających na terenie gminy, przetargach na wynajem i sprzedaż powierzchni produkcyjnej i usługowej.

Odnosnie współpracy z NGO na stronie gminy można znaleźć jedynie ogłoszenia o konkursach na wykonywanie zadań publicznych i innych konkursach organizowanych dla NGO. Brak natomiast wykazu działających w gminie organizacji czy informacji o ich bieżącej działalności.

Pomimo stworzenia osobnej podstrony dla funduszy unijnych dla perspektywy 2014-2020 brak zamieszczonych jakichkolwiek informacji lub odnośników do dokumentów na stronach krajowych lub regionalnych. Zamieszczone są natomiast informacje o zrealizowanych projektach finansowanych ze środków na lata 2007-2014.

Gmina Lądek-Zdrój

Na stronie internetowej gminy znajduje się zakładka „Oferta inwestycyjna”, która zawiera informacje o nieruchomościach przeznaczonych na sprzedaż, a także uchwały rady gminy odnośnie prowadzonej polityki podatkowej. Przyszły inwestor może również uzyskać kontakt do osób bezpośrednio odpowiadających za gospodarkę mieniem i nieruchomościami w gminie.

W ramach strony opublikowany jest także wykaz organizacji pozarządowych w gminie wraz z danymi kontaktowymi i krótkim opisem działalności. Zamieszczone są ponadto informacje o bieżących konkursach na realizację zadań publicznych. Brak jednak aktualności na temat działań prowadzonych przez te organizacje.

Na stronie gminy nie ma również informacji o funduszach UE. Zamieszczono jedynie wykaz projektów realizowanych przez gminę Lądek-Zdrój i współfinansowanych ze środków europejskich.

Gmina Stronie Śląskie

Gmina opracowała folder inwestycyjny, z którego przyszły inwestor może dowiedzieć się podstawowych danych o gminie, o dotychczas prowadzonej działalności inwestycyjnej na jej terenie oraz o oferowanych działkach i wszelkich ulgach podatkowych. Folder dostępny jest na stronie internetowej gminy w zakładce „Inwestycje”.

Dla organizacji pozarządowych stworzona została osobna podstrona, na której znajduje się ich wykaz wraz z danymi kontaktowymi i krótkim opisem działalności, a także ogłoszenia o konkursach. Ponadto gmina podaje odnośniki do możliwych źródeł dotacji, wykaz ważnych i przydatnych stron internetowych oraz zamieszcza najważniejsze akty prawne warunkujące o działalności NGO.

Poprzez stronę gminy można się zapoznać z najważniejszymi informacjami z życia gminy zebranymi w miesięczniku „Nowinki Strońskie”. Ponadto od 2015 r. na terenie gminy działa budżet obywatelski. Nie ma jednak informacji dotyczących funduszy UE i zrealizowanych projektów współfinansowanych z jej środków.

Gmina Międzylesie

Na stronie internetowej gminy Międzylesie przygotowana jest oferta inwestycyjna w postaci wyszczególnienia i opisu działek przeznaczonych pod inwestycje. Nie ma informacji przeznaczonych dla NGO, ani na temat funduszy UE 2014-2020. Zamieszczono natomiast wykaz projektów współfinansowanych przez UE w latach 2012-2014.

Gmina Radków

Na stronie internetowej gminy widnieje oddzielna zakładka pn. „Strefa Przedsiębiorcy” z dwiema podzakładkami: „Nieruchomości” i „Pojedynczy Punkt Kontaktowy (PPK)”. W podzakładce „Nieruchomości” znajdują się informacje o działkach gminnych przeznaczonych do zbycia pod inwestycje, w podzakładce „Pojedynczy Punkt Kontaktowy (PPK)” natomiast informacja o uruchomieniu i celu działania Elektronicznego Punktu Kontaktowego. Dodatkowo na stronie znajduje się zakładka „Baza firm”, gdzie znaleźć można katalog przedsiębiorstw funkcjonujących w gminie. Uzupełnieniem mogą być również informacje z Biuletynu Informacji Publicznej dotyczące „Gospodarowania mieniem” i „Gospodarki przestrzennej”.

Na głównej stronie internetowej gminy Radków w zakładce „Konsultacje społeczne” znajdziemy informacje o podejmowanej współpracy z organizacjami pozarządowymi. Ponadto na stronie BIP, w zakładce „Współpraca z organizacjami pozarządowymi” znajdują się informacje zawierające: wykaz

organizacji pozarządowych, programy współpracy, sprawozdania, informacje o konsultacjach z organizacjami pozarządowymi oraz o konkursach i ofertach.

Stworzona została również zakładka „Projekty”, gdzie możemy dowiedzieć się o projektach realizowanych ze środków Unii Europejskiej oraz innych instytucji jak WFOŚiGW.

Wg informacji zawartych na stronie www, gmina Radków podejmuje współpracę w ramach Partnerstwa noworudzko-radkowskiego (Zakładka „Strefa mieszkańca” z podzakładką „Partnerstwo noworudzko-radkowskie” oraz strona internetowa partnerstwa). Gmina posiada również partnerskie jednostki gminne

Gmina Kudowa-Zdrój

Na stronie internetowej w zakładce „Inwestycje” znajdziemy informacje o inwestycjach w Kudowie, ofertach pracy, dostępnych terenach inwestycyjnych i nieruchomościach, dostępnych działkach budowlanych itp. W zakładce „Miasto” znajduje się natomiast katalog firm działających na terenie gminy. Ponadto na stronie znajduje się bezpośrednie odwołanie do strony Zdrojowego Inkubatora Przedsiębiorczości.

W zakładce „Miasto” znajdziemy ponadto informacje o miastach partnerskich gminy Kudowa-Zdrój oraz funkcjonujących stowarzyszeniach i klubach. Zamieszczono tam także informacje o projektach i dotacjach, jakie gmina realizowała i otrzymała ze źródeł zewnętrznych (zarówno UE, jak i pozostałych).

Gmina Lewin Kłodzki

Na stronie internetowej gminy w zakładce „O gminie” znajdziemy odniesienie do strony internetowej Zdrojowego Inkubatora Przedsiębiorczości. Na stronie BIP natomiast widnieje zakładka „Informacje dla przedsiębiorców”.

W zakładce „O gminie” znajdziemy podzakładkę „Organizacje pozarządowe”, gdzie wymieniono organizacje funkcjonujące na terenie gminy. W zakładce „Urząd gminy” możemy przeczytać natomiast o konsultacjach społecznych różnego rodzaju przedsięwzięć.

Zakładka „Inwestycje” zawiera zestawienie najważniejszych inwestycji podejmowanych w gminie w kolejnych latach. Są to inwestycje zrealizowane ze środków UE oraz innych źródeł finansowania.

Możemy tam także odnaleźć informacje na temat miast partnerskich gminy Lewin Kłodzki.

Gmina Szczytna

Na stronie internetowej gminy Szczytna w zakładce „Oferta inwestycyjna” znajdziemy ogłoszenia o nieruchomościach przeznaczonych do sprzedaży.

O funkcjonujących na terenie gminy organizacjach pozarządowych możemy dowiedzieć się z zakładki „Stowarzyszenia i organizacje”.

Szczegółowe omówienie projektów realizowanych ze środków unijnych znajduje się w zakładce „Projekty unijne realizowane przez gminę Szczytna”.

Na głównej stronie internetowej gminy Szczytna możemy również znaleźć informacje o miastach partnerskich gminy, natomiast na stronie BIP, w zakładce Współpraca i kontakty opis współpracy z partnerami zagranicznymi.

Gmina Polanica-Zdrój

W zakładce „Dla inwestora” możemy zapoznać się z informacjami o mieniu wystawionym na sprzedaż. W zakładce „Biznes” natomiast znajdziemy ogłoszenia o sprzedaży nieruchomości. Na stronie znajduje się również bezpośrednie odniesienie do portalu mikroporady.pl, który świadczy pomoc w zarządzaniu firmą.

W zakładce „Miasto” znajdziemy natomiast podzakładkę „Dialog społeczny”, gdzie zostały opisane organizacje pozarządowe oraz konkursy ofert na 2016 rok. Można tam również znaleźć informacje o projektach współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, a także wymienione są miasta partnerskie dla gminy Polanica-Zdrój.

Gmina Duszniki-Zdrój

Na stronie internetowej gminy Duszniki-Zdrój w zakładce „Dla inwestorów” znajdziemy dane do kontaktu w sprawie terenów inwestycyjnych i przetargów, odniesienie do strony internetowej mikroporady.pl, a także informacji o działkach i nieruchomościach na sprzedaż. Na stronie gminy znajduje się również odniesienie do strony internetowej Zdrojowego Inkubatora Przedsiębiorczości.

Informacje dotyczące NGO możemy odnaleźć na stronie BIP w zakładce „Organizacje Pozarządowe i Stowarzyszenia” oraz „Konsultacje Społeczne z Organizacjami Pozarządowymi”.

Gmina Duszniki-Zdrój udostępnia również na swojej stronie www w zakładce „Dla mieszkańca” informacje na temat projektów w trakcie realizacji i zrealizowanych dzięki środkom z funduszy zewnętrznych (podzakładka „Dotacje”).

Gmina Duszniki-Zdrój posiada również miasta partnerskie, z którymi współpracuje. Możemy się o tym dowiedzieć z zakładki „Poznaj Duszniki” (podzakładka „Miasta partnerskie”).

Gmina wiejska Nowa Ruda

Na stronie internetowej gminy wiejskiej Nowa Ruda w zakładce „Gospodarka” znajdziemy informacje na temat miast i gmin partnerskich oraz podjętych porozumieniach i współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego. Wiadomości na ten temat znajdziemy również na stornie BIP gminy. Biuletyn Informacji Publicznej zawiera ponadto informacje o inwestycjach podjętych w gminie (również tych ze współfinansowaniem unijnym), organizacjach pozarządowych i współpracy z nimi.

Na stronie www oraz BIP w zakładce Poradnik interesanta odnajdziemy częściowo informacje potrzebne potencjalnym inwestorom (formularze, podstawowe informacje).

Gmina miejska Nowa Ruda

Na stronie www gminy miejskiej Nowa Ruda w łatwy i przystępny sposób można odnaleźć wszelkie informacje. Znajdują się tutaj zarówno wiadomości dla inwestorów (zakładka „Inwestorzy”), szczegółowe informacje o projektach zrealizowanych z udziałem funduszy unijnych (zakładka „Fundusze UE”), organizacjach pozarządowych (zakładka „Dla mieszkańca”), czy współpracy z innymi jednostkami samorządowymi (zakładka „Miasto”). Informacje dla inwestorów zawierają bezpośrednie odniesienia do storn internetowych WSSE Invest-Park oraz Agencji Rozwoju Regionalnego „AGROREG” S.A. w Nowej Rudzie. Ponadto potencjalny inwestor odnajdzie tam aktualne informacje dotyczące oferty inwestycyjnej.

Tabela 4 Zbiorcze podsumowanie zawartości stron internetowych gmin powiatu kłodzkiego*.

Gmina	Informacja dla przedsiębiorców/ inwestorów	Informacja o NGO	Informacja o projektach UE	Informacja o miastach/gminach partnerskich
Bystrzyca Kłodzka	X	X		X
Kłodzko m.	X	X	X	X
Kłodzko w.	X	X	X	X
Lądek-Zdrój	X	X	X	X
Stronie Śląskie	X	X	X	X
Międzylesie	X		X	X
Radków	X	X	X	X
Kudowa-Zdrój	X	X	X	X
Lewin Kłodzki	X	X	X	X
Szczytna	X	X	X	X
Polanica-Zdrój	X	X	X	X
Duszniki-Zdrój	X	X	X	X
Nowa Ruda m.	X	X	X	X
Nowa Ruda w.	X	X	X	X

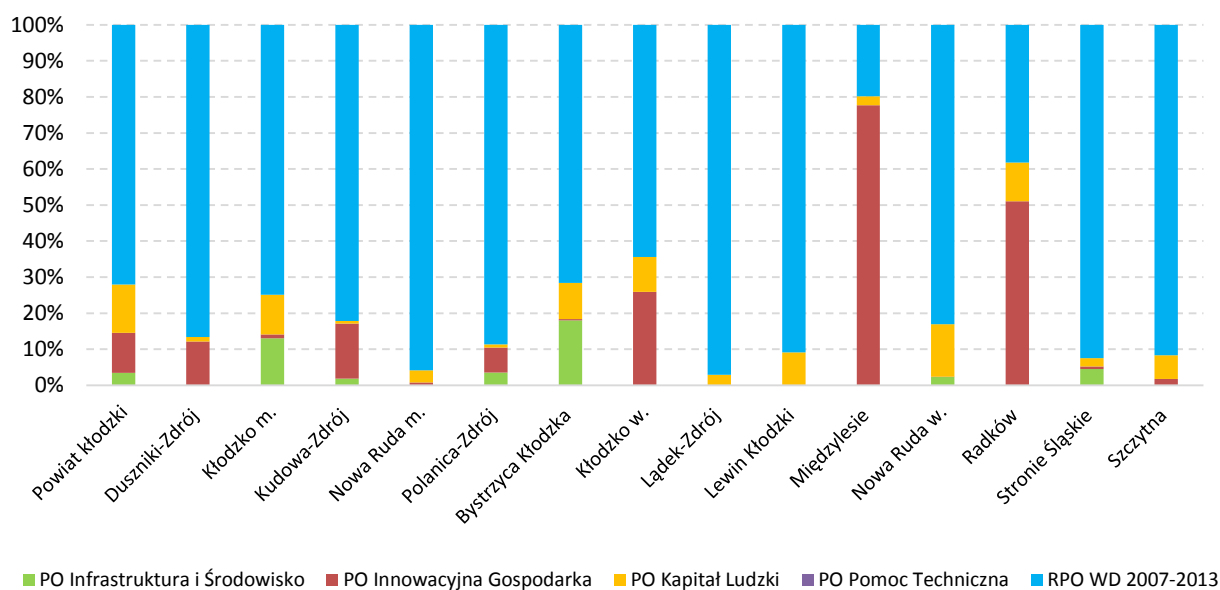
*stan na 22 IV 2016 r., opracowanie własne.

8. Analiza finansowej pomocy zewnętrznej

W ostatnich latach dużym wsparciem dla finansowania zadań z zakresu rozwoju zarówno infrastrukturalnego, jak i społecznego są dla naszego kraju środki finansowe przekazywane w ramach realizacji funduszy Unii Europejskiej: Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego poprzez programy krajowe i regionalne. Oczywiście wykorzystanie pojawiających się możliwości korzystania z dostępnej pomocy jest realizowane w różnym zakresie, stąd niezbędna wydaje się pogłębiona analiza zarówno źródeł finansowania, jak i wartości pomocy oraz struktury celów, na realizację których zostały one przeznaczone.

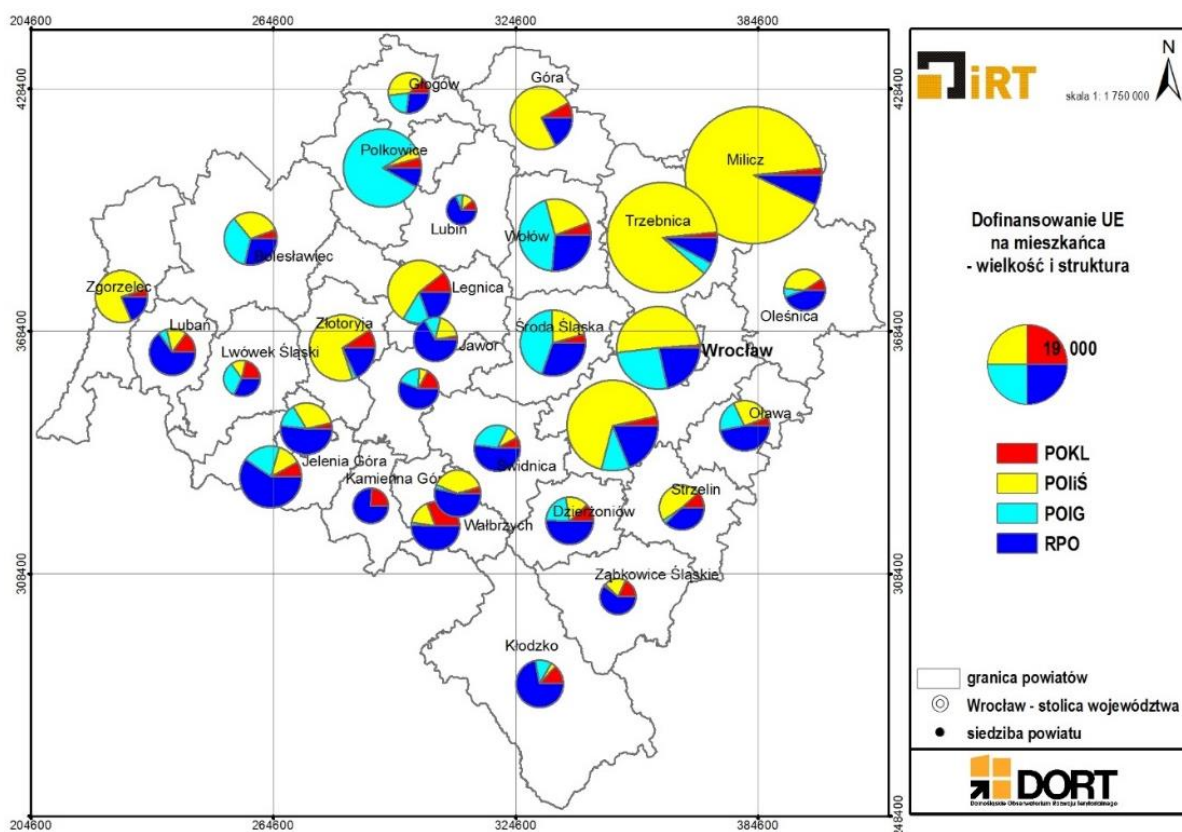
W powiecie kłodzkim w latach 2007-2013 pod względem wartości podpisanych umów na dofinansowanie projektów dominowały te realizowane w ramach RPO województwa dolnośląskiego (RPO WD), stanowiąc ponad 70% kwoty całości dofinansowania (wykres 9). Stanowiły one także największy udział biorąc pod uwagę odniesienie do liczby mieszkańców (mapa 27).

Wykres 9 Struktura podpisanych umów na dofinansowanie wg źródeł finansowania na lata 2007-2013 wg kwot dofinansowania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

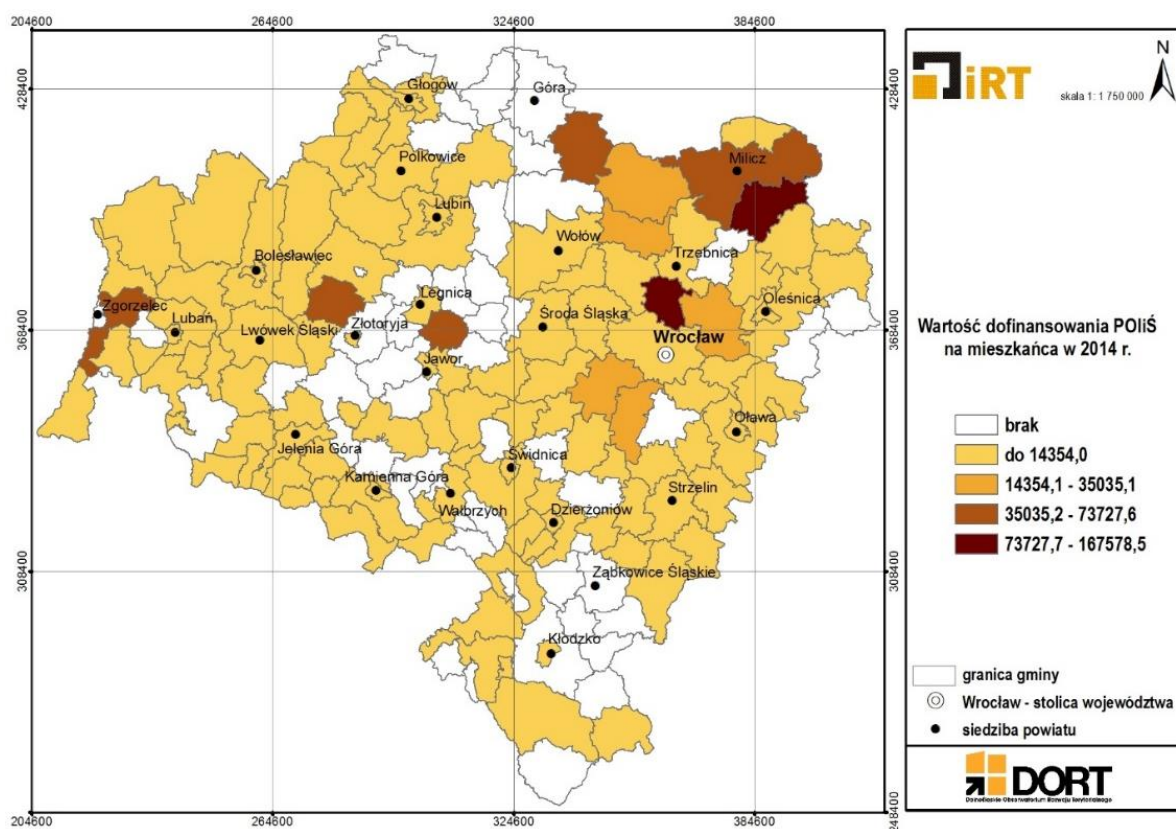
Mapa 27 Struktura dofinansowania per capita wg źródeł funduszy UE na lata 2007-2013 w powiatach Dolnego Śląska (wg kwot w PLN).

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca na terenie powiatu kłodzkiego realizowano projekty na łączną kwotę dofinansowania wynoszącą 6 517 zł, przy czym środki RPO WD były na poziomie 4 695 zł. Drugim pod względem udziału funduszem był PO Kapitał Ludzki (872 zł), natomiast trzecim udziałem odznaczał się PO Innowacyjna Gospodarka (724 zł). Biorąc pod uwagę wielkość i strukturę omawianych wydatków w pozostałych powiatach Dolnego Śląska można wskazać kilka cech wyróżniających powiat kłodzki. Pierwszą z nich jest wspomniana już dominacja środków RPO WD, co z wyjątkiem powiatu lwóweckiego było równocześnie charakterystyczne dla całej południowej części regionu. Drugą istotną cechą jest marginalny udział środków pochodzących z PO Infrastruktura i Środowisko (226 zł *per capita*), przy czym w większości powiatów stanowią one największy lub bardzo znaczący udział wśród całości środków pomocowych. Z funduszy tych skorzystała jedynie nieco ponad połowa gmin powiatu (8 spośród 14) w ograniczonym zakresie (największa kwota przypadła na mieszkańca Polanicy-Zdroju 773 zł oraz Bystrzycy Kłodzkiej 740 zł, najmniejsza zaś w Radkowie 4,8 zł) (mapa 28).

Mapa 28 Dofinansowanie projektów per capita z PO Infrastruktura i Środowisko w gminach Dolnego Śląska.

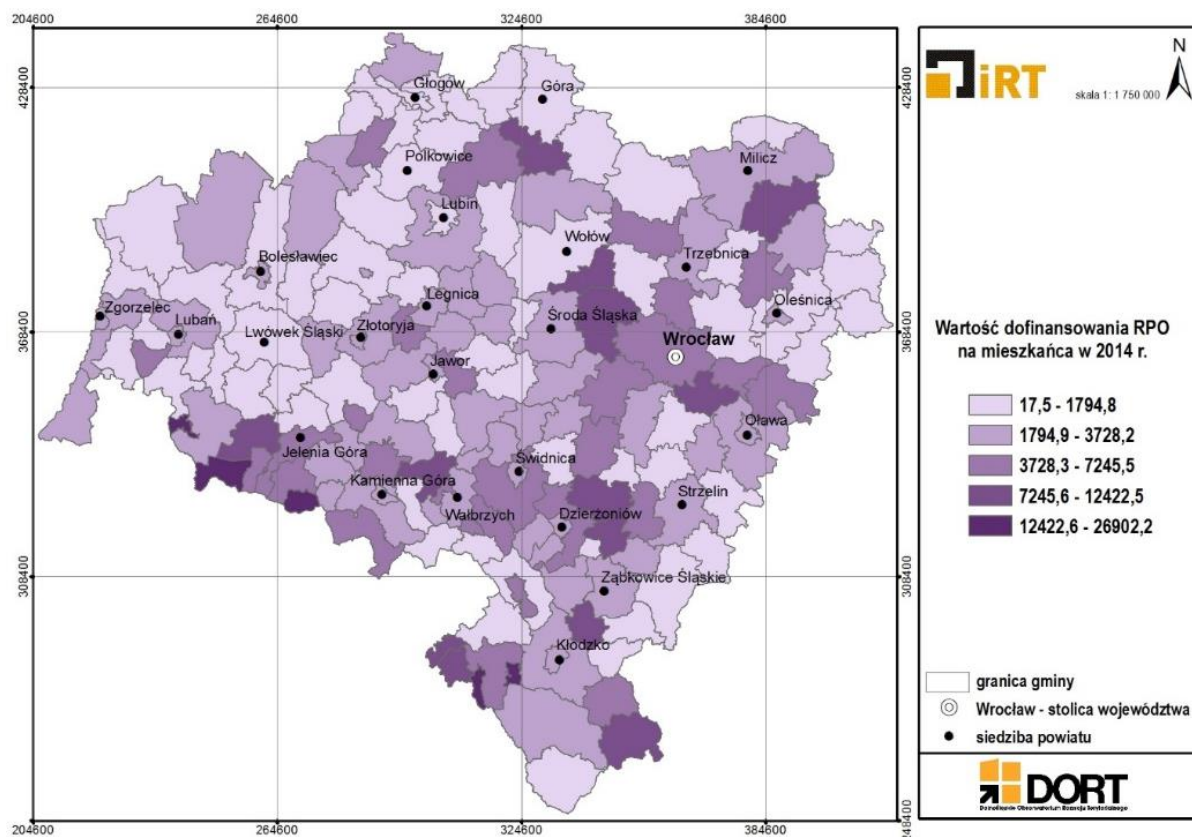
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

To z kolei przekłada się na ogólną wielkość pomocy, która w powiecie kłodzkim w przeliczeniu na mieszkańca była jedną z niższych w całym regionie (17. miejsce), stanowiąc zaledwie 12% środków wydanych w powiecie milickim (54 267 zł *per capita*) będącym pod tym względem liderem. Wynika to bezpośrednio ze zróżnicowanej kosztocłonności projektów realizowanych w ramach poszczególnych programów operacyjnych, stąd względnie niewielka kwota ogółem w powiecie kłodzkim w odniesieniu do wspomnianego już powiatu milickiego, trzebnickiego, wrocławskiego oraz samego Wrocławia, gdzie duży udział stanowiły zadania finansowane z PO Infrastruktura i Środowisko. Biorąc jednak pod uwagę jednostki o podobnej do powiatu kłodzkiego strukturze wydatków (powiat dzierżoniowski 6 467 zł, jaworski 4 669 zł, świdnicki 6 211 zł) nie można stwierdzić, by wyróżniał się on *in plus* lub *in minus* na ich tle pod względem otrzymanej pomocy unijnej.

Rzecz jasna w poszczególnych gminach powiatu kłodzkiego struktura dofinansowania była odmienna, choć jedynie w gminach Międzyzlesie oraz Radków RPO WD nie stanowiło największego odsetka kwoty dofinansowania ogółem (wykres 9, mapa 29). W obu rolę tę przejęły środki z PO Innowacyjna Gospodarka, która z kolei miała marginalny udział w środkach pomocowych w większości pozostałych gmin powiatu kłodzkiego. Co charakterystyczne w Nowej Rudzie, Łądku-Zdroju, Lewinie Kłodzkim,

Stroniu Śląskim oraz Szczytnej regionalne fundusze operacyjne stanowiły niemalże jedyne źródło dofinansowania dla realizowanych na ich terenie projektów.

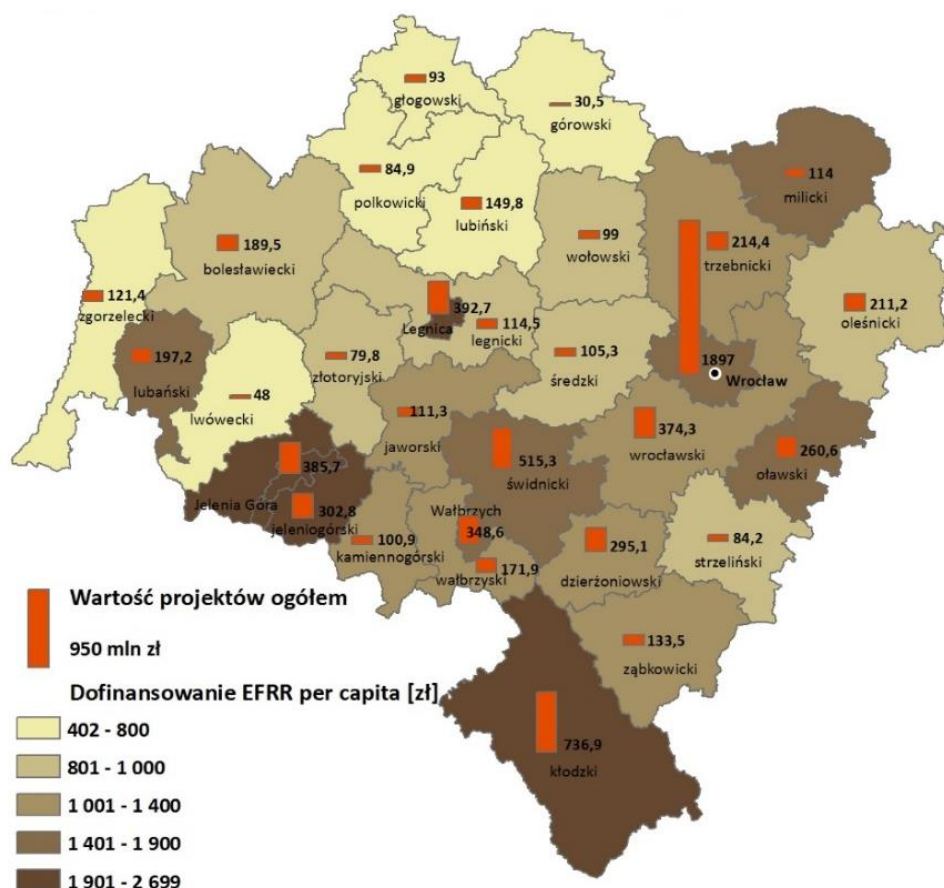
Mapa 29 Wartość dofinansowania ze środków RPO WD 2007-2013 per capita w gminach Dolnego Śląska.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

W tym miejscu warto również dodać, że ogólna wartość projektów w ramach RPO WD 2007-2013 w powiecie kłodzkim była drugą najwyższą w całym regionie (po Wrocławiu) – 736,9 mln zł, natomiast w przeliczeniu na mieszkańca powiat ustępował jedynie powiatowi jeleniogórskiemu – 6 613 zł (mapa30). Taka sama prawidłowość miała miejsce w przypadku dofinansowanie z EFRR w ramach pomocy RPO WD: powiat kłodzki w przeliczeniu na mieszkańca odznaczał się kwotą 2 153 zł, natomiast jeleniogórski 2 699 zł. .

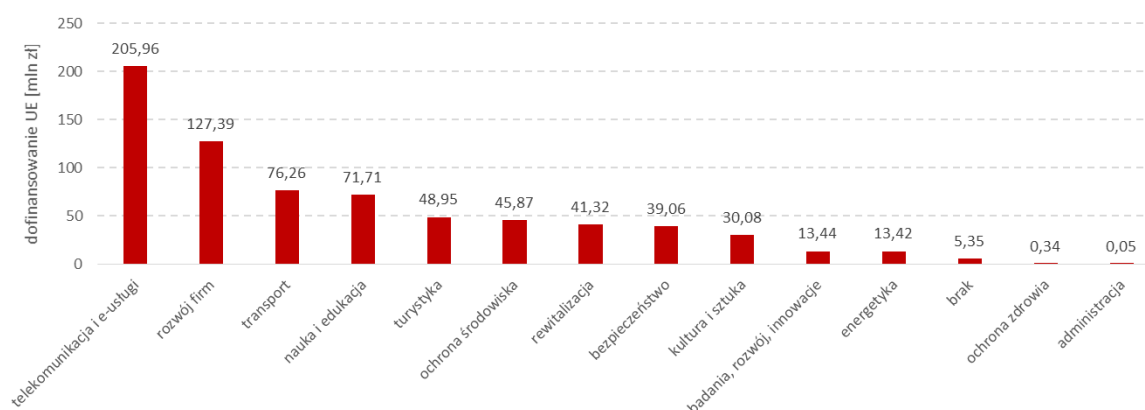
Mapa 30 Projekty realizowane w ramach RPO WD 2007-2013 w powiatach województwa dolnośląskiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez UMWD.

Biorąc pod uwagę dziedziny dofinansowania w ramach środków RPO WD w powiecie kłodzkim niemal jedną trzecią stanowiły projekty z zakresu telekomunikacji i e-usług na łączną kwotę przekraczającą 200 mln zł (wykres 10). O prawie połowę mniejszy udział miały projekty dotyczące rozwoju firm (18% ogólnej kwoty, 127 mln zł) i obie te dziedziny skupiały niemal połowę wszystkich środków przekazanych podmiotom działającym na terenie powiatu kłodzkiego z regionalnego funduszu operacyjnego. Istotny udział zajmował również transport (11%) oraz nauka i edukacja (10%). Najmniej środków przeznaczono na projekty z zakresu ochrony zdrowia (0,04%) i administracji (0,006%).

Wykres 10 Struktura projektów wg dziedzin dofinansowanych w ramach RPO WD 2007-2013 w powiecie kłodzkim.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z www.mapadotacji.gov.pl

W tym miejscu warto przyjrzeć się bliżej projektom z dziedzin, które dominują w zestawieniu oraz tych, które wydają się ważne z punktu widzenia wzmocnienia i tworzenia warunków rozwojowych Ziemi Kłodzkiej. 70% kwoty dofinansowania projektów dotyczących telekomunikacji i e-usług stanowiła realizacja projektu samorządu Województwa Dolnośląskiego pn.: „Likwidacja obszarów wykluczenia informacyjnego i budowa dolnośląskiej sieci szkieletowej”, natomiast drugimi w kolejności był dwuetapowy projekt realizowany przez szpital im. dra A. Sokołowskiego w Wałbrzychu, a także Komendę Wojewódzką Policji we Wrocławiu („Dolnośląska platforma wymiany informacji o bezpieczeństwie i porządku publicznym”).

W przypadku środków wykorzystanych na rozwój firm w powiecie kłodzkim przeważały liczne małe projekty prywatnych przedsiębiorców oraz rolników, którzy wnioskowali przede wszystkim o doposażenie swoich gospodarstw rolnych w specjalistyczny sprzęt. 16% łącznej kwoty dofinansowania otrzymał projekt tworzenia Noworudzkiego Parku Przemysłowego.

Dofinansowane ze środków RPO WD 2007-2013 projekty z zakresu nauki i edukacji dotyczyły w głównej mierze wyrównywania szans edukacyjnych i integracji dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz najmłodszych uczniów, realizowano w ich ramach programy stypendialne oraz doposażano pracownie przyrodnicze i centra kształcenia zawodowego. Niewiele było natomiast projektów realizujących cele kształcenia ustawicznego, skierowane do seniorów oraz osób w trudnej sytuacji na rynku pracy.

Biorąc pod uwagę projekty związane z turystyką skupiały się one zasadniczo na rewitalizacji i rewaloryzacji parków zdrojowych (Kudowa-Zdrój, Długopole-Zdrój) oraz kamienic i infrastruktury sportowej (basen, aquapark). Niemal wszystkie realizowane były przez samorządy gminne w odróżnieniu od projektów z zakresu badań, innowacji i rozwoju, gdzie jedynymi beneficjentami były prywatne przedsiębiorstwa.

W przypadku drugiego co do znaczenia źródła finansowania jakim był w powiecie kłodzkim PO Kapitał Ludzki wartość dofinansowania na mieszkańca wahała się od 67 zł w Kudowie-Zdrój do 1 052 zł w Lewinie Kłodzkim (tabela 5).

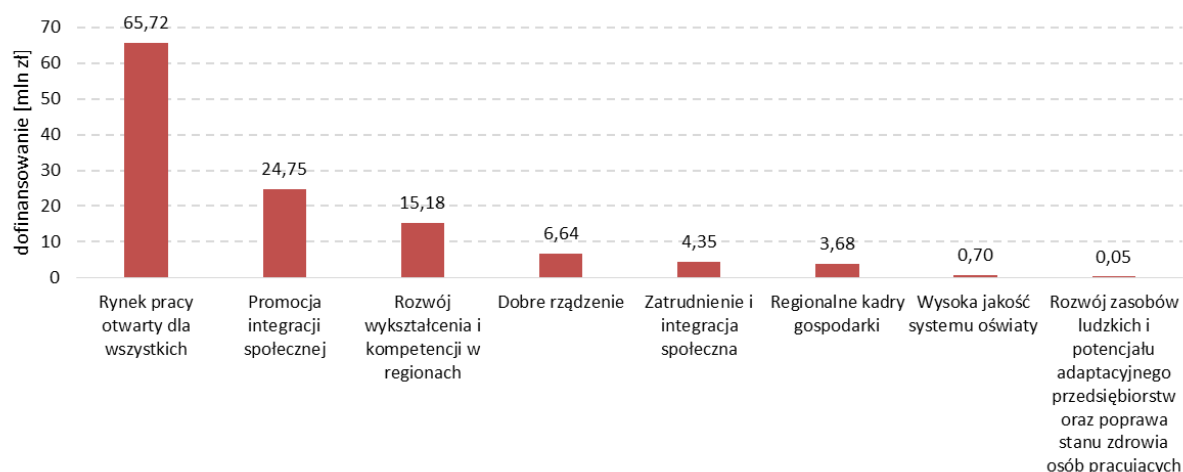
Tabela 5 Projekty współfinansowane z PO Kapitał Ludzki 2007-2013 w powiecie kłodzkim.

Gmina	Wartość projektów ogółem	Dofinansowanie UE	Wartość projektów ogółem per capita	Wartość dofinansowania UE per capita
Lewin Kłodzki	2 420 480	2 038 283	1 250	1 052
Bystrzyca Kłodzka	8 020 915	6 817 778	412	351
Kłodzko w.	7 115 264	5 963 293	410	343
Radków	3 813 976	2 985 271	410	321
Szczytna	2 470 152	2 099 629	330	281
Kłodzko m.	8 014 863	6 812 634	288	245
Stronie Śląskie	1 824 665	1 550 965	237	202
Nowa Ruda w.	2 750 961	2 338 317	230	195
Duszniki-Zdrój	1 078 631	916 836	223	190
Lądek-Zdrój	1 800 506	1 530 430	211	179
Polanica-Zdrój	1 225 217	1 039 224	186	157
Międzylesie	1 340 667	1 139 567	180	153
Nowa Ruda m.	3 274 000	2 782 900	142	121
Kudowa-Zdrój	832 693	688 664	81	67

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

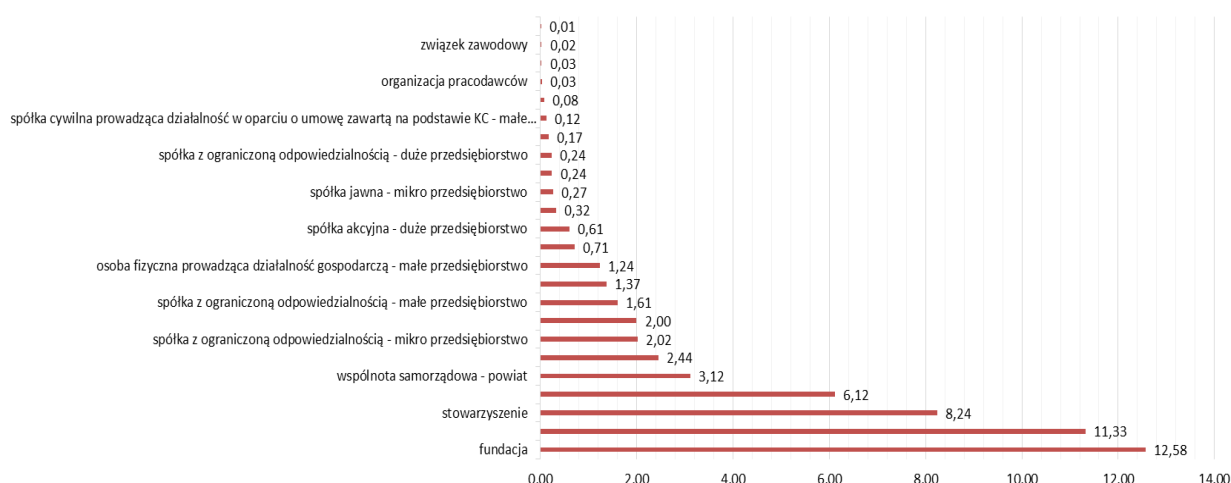
Ponad połowa całej kwoty dofinansowania w ramach projektów Kapitału Ludzkiego została w powiecie kłodzkim przeznaczona na realizację osi priorytetowej Rynek pracy otwarty dla wszystkich (niemal 66 mln zł), natomiast na drugim miejscu znalazły się projekty promocji i integracji społecznej (20%, 25 mln zł) (wykres 11). Instytucjami, które głównie wdrażały projekty z omawianego programu operacyjnego były: Powiatowy Urząd Pracy oraz Centrum Pomocy Rodzinie w Kłodzku, dysponując ponad połową sumy dofinansowania UE – 66,2 mln ze 121 mln zł. Wśród pozostałych podmiotów największą kwotę dofinansowania uzyskały te realizowane przez fundacje (12,6 mln zł) oraz stowarzyszenia (11,3 mln zł). Marginalnym udziałem i wysokością kwoty odznaczały się przedsiębiorstwa (wykres 12).

Wykres 11 Struktura i wielkość dofinansowania w ramach PO Kapitał Ludzki 2007-2013 w powiecie kłodzkim wg osi priorytetowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Wykres 12 Dofinansowanie uzyskane z PO Kapitał Ludzki 2007-2013 w powiecie kłodzkim wg formy prawnej beneficjenta [z wyłączeniem powiatowych samorządowych jednostek organizacyjnych].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS

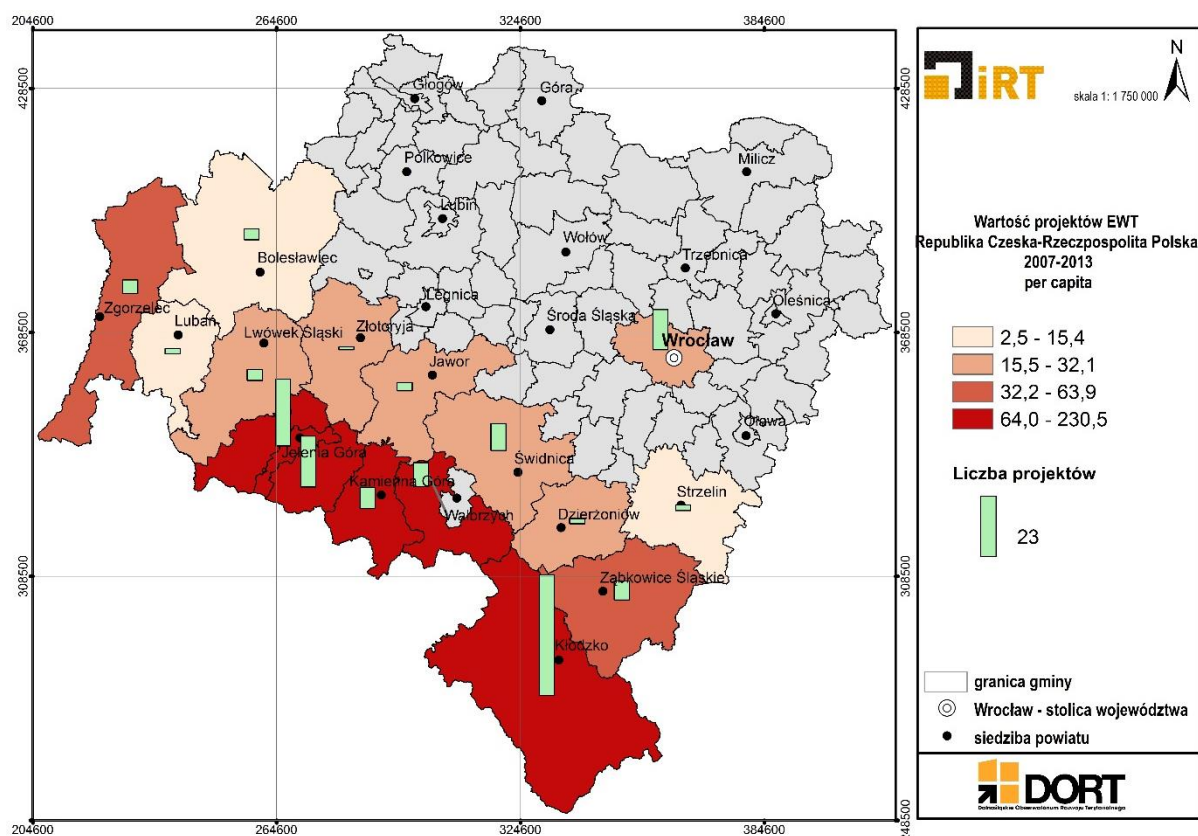
Przygraniczne położenie powiatu kłodzkiego umożliwiało także sięganie po środki pomocowe w ramach realizowania projektów z PO Współpracy Transgranicznej Republika Czeska-Rzeczpospolita Polska na lata 2007-2013. Biorąc pod uwagę zarówno liczbę projektów, jak i kwotę ich dofinansowania ogółem w powiecie kłodzkim realizowano projekty skupiające 32% całkowitej pomocy dla wszystkich 16 powiatów Dolnego Śląska (38 mln EUR z 120 mln EUR) i realizując 45 spośród 161 projektów. Należy jednak pamiętać, że kwota ta odnosi się do wartości dofinansowania całego projektu realizowanego we współpracy z partnerem z powiatu kłodzkiego, natomiast realnie beneficjenci z Ziemi Kłodzkiej uzyskali 16,2 mln EUR dofinansowania⁸ czyli ok. 43% całkowitej kwoty przyznanej projektom. Również

⁸ Kwota pomocy podana jest ogółem dla całego projektu. Nie należy zatem interpretować jej jako pomocy przyznanej jednostkom znajdującym się na terenie powiatu, gdyż ich zaangażowanie jako partnerów projektu było zróżnicowane.

biorąc pod uwagę dofinansowanie *per capita* wartości projektów powiat kłodzki zajmował pierwszą pozycję z 230 zł, wyprzedzając nieznacznie kamiennogórski z 218 zł (mapa 31). Można zatem stwierdzić, że na jego terenie realizowano projekty najbardziej kapitałochłonne w porównaniu do pozostałych powiatów otrzymujących na Dolnym Śląsku pomoc z omawianego programu operacyjnego. Ponadto warto dodać, że ogólnie powiaty położone bezpośrednio przy granicy polsko-czeskiej (z wyjątkiem lwóweckiego, lubańskiego i zgorzeleckiego) wykazywały się zaangażowaniem w projekty o największej wartości dofinansowania w przeliczeniu na mieszkańca (powyżej 100 zł).

Pod względem liczby zrealizowanych projektów na drugim miejscu po powiecie kłodzkim znalazła się Jelenia Góra (25 projektów), a także powiat jeleniogórski (19). W 7 spośród 16 powiatów we wskazanej perspektywie finansowej zrealizowano mniej niż 5 projektów.

Mapa 31 Wartość środków dofinansowania projektów realizowanych w ramach PO Współpracy Transgranicznej Republika Czeska-Rzeczpospolita Polska 2007-2013 [EUR]*.

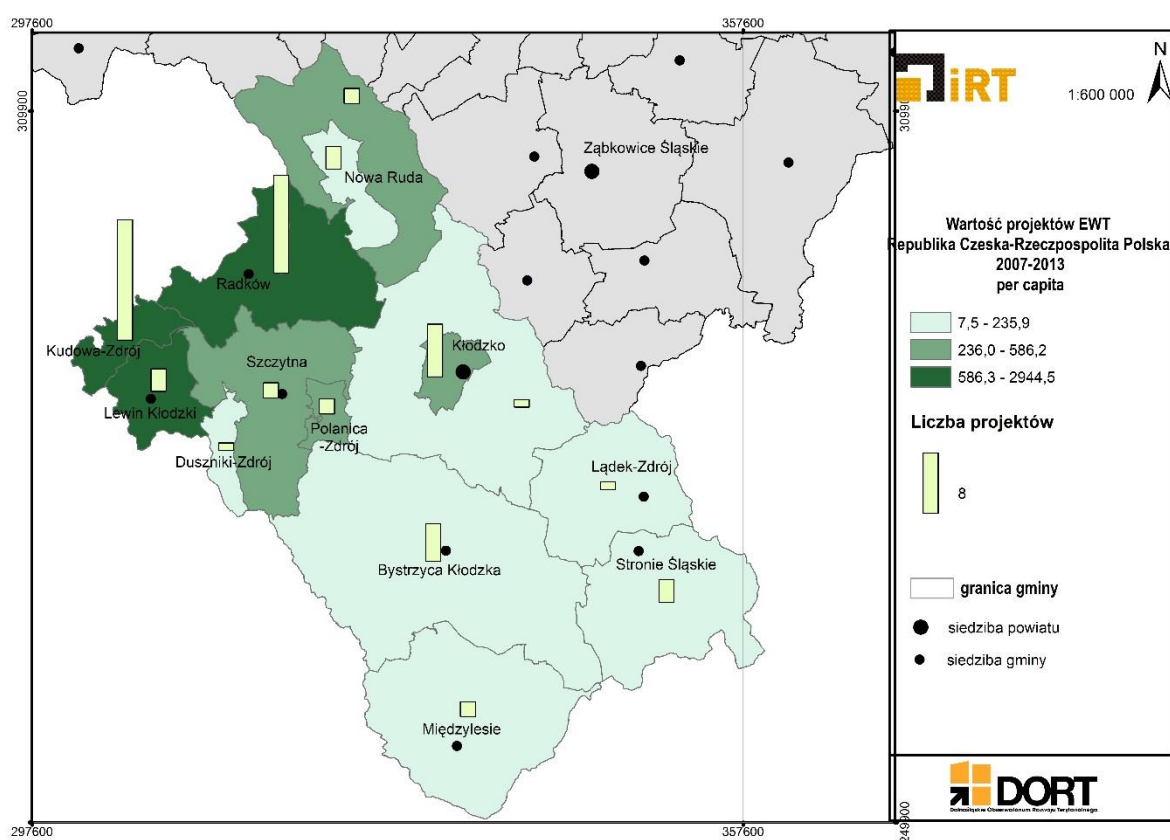
*wartości dotyczą całości projektu, w którym udział brała dana jednostka

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.mapa.ewt.dolnyslask.pl/>

Mając na uwadze znaczne skupienie projektów transgranicznych na obszarze powiatu kłodzkiego warto przyrzeć się bliżej sytuacji wewnętrznej jednostki. Gminą, która realizowała projekty dające

największe dofinansowanie *per capita*⁹ ze wskazanego źródła pomocowego był Lewin Kłodzki – 2 945 EUR i kwota ta była ponad dwukrotnie wyższa niż dla znajdującego się na drugim miejscu Radkowa – 1 360 EUR (mapa 32). Zdecydowanie odstająca na tle pozostałych jednostek była gmina Łądek-Zdrój, która realizując jeden projekt transgraniczny o wartości 63 660,31 EUR uzyskała jedynie nieco ponad 7 EUR dofinansowania w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Analizując liczbę projektów niekwestionowanymi liderami były gminy Kudowa-Zdrój i Radków: odpowiednio 16 i 13 projektów. Gmina miejska Kłodzko zaangażowana była w realizację 7, natomiast wśród pozostałych liczba ta nie przekraczała 5 projektów.

Mapa 32 Wartość środków dofinansowania projektów realizowanych w ramach PO Współpracy Transgranicznej Republika Czeska-Rzeczpospolita Polska 2007-2013 [EUR] w gminach powiatu kłodzkiego*.

*wartości dotyczą całości projektu, w którym udział brała dana jednostka (razem dla polskich i czeskich partnerów)

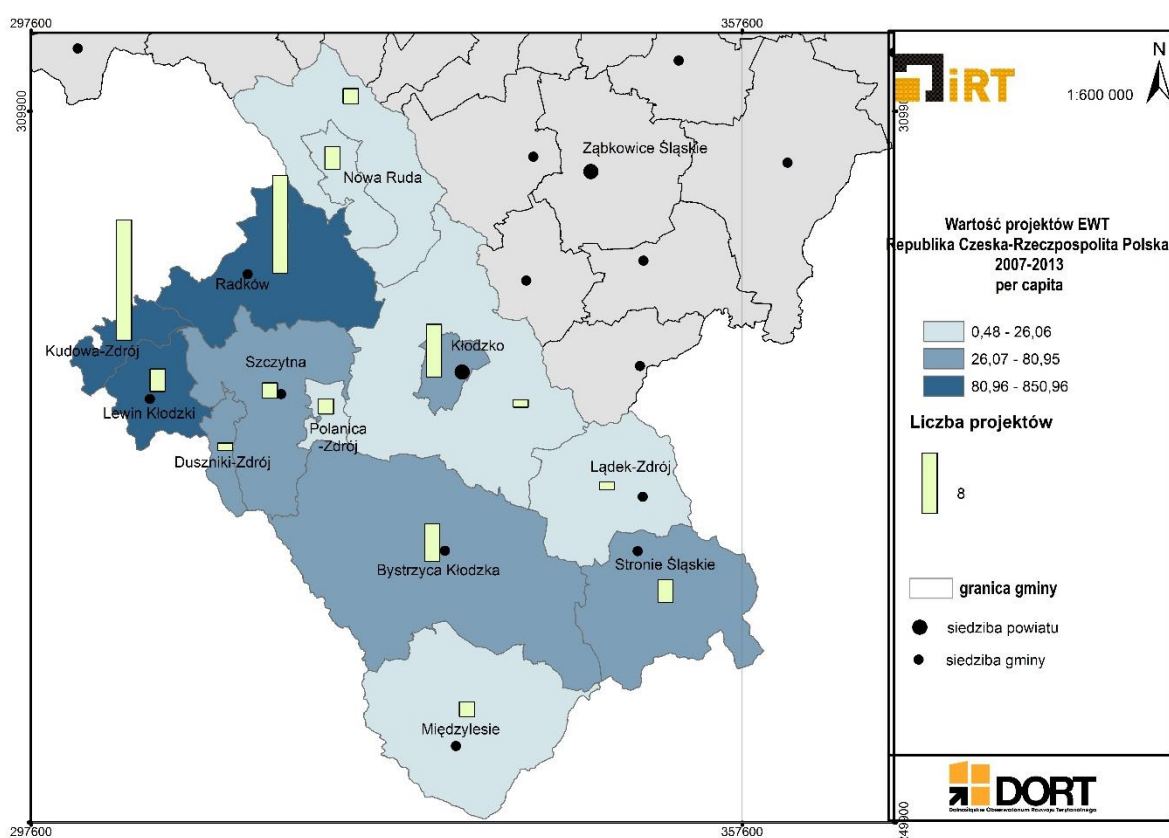
Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.mapa.ewt.dolnyslask.pl/>

Bardziej dokładny obraz sytuacji można uzyskać analizując kwoty dofinansowania otrzymane tylko przez polskich beneficjentów w poszczególnych gminach powiatu kłodzkiego. Dopiero analiza tych wartości obrazuje realnie otrzymaną pomoc przez jednostki powiatu kłodzkiego. Ogółem, jak już

⁹ Wartości dotyczą całości realizowanych projektów, w którym udział brała dana jednostka (razem dla polskich i czeskich partnerów).

zostało wspomniane, uzyskały one 16 mln EUR wsparcia, przy czym najwięcej Kudowa-Zdrój 5,1 mln EUR, najmniej zaś Łądek-Zdrój – 5 714 EUR. Biorąc pod uwagę odniesienie do liczby mieszkańców widać, że największą aktywnością wykazywał się Lewin Kłodzki, pozyskując 850,95 EUR *per capita* (mapa 33). Kwota ta była niemal dwukrotnie wyższa w porównaniu do zajmującej drugą pozycję gminy Kudowa-Zdrój: 498,15 EUR. Na trzecim miejscu znalazła się gmina Radków ze wsparciem 371,76 EUR. W przypadku pozostałych gmin kwota dofinansowania nie przekroczyła 90 EUR, natomiast w gminach Międzyzlesie oraz Łądek-Zdrój była ona wyjątkowo niska, wynosząc jedynie odpowiednio 0,48 i 0,67 EUR.

Mapa 33 Wartość środków dofinansowania projektów realizowanych w ramach PO Współpracy Transgranicznej Republika Czeska-Rzeczpospolita Polska 2007-2013 [EUR] w gminach powiatu kłodzkiego wg wysokości otrzymanej pomocy**.

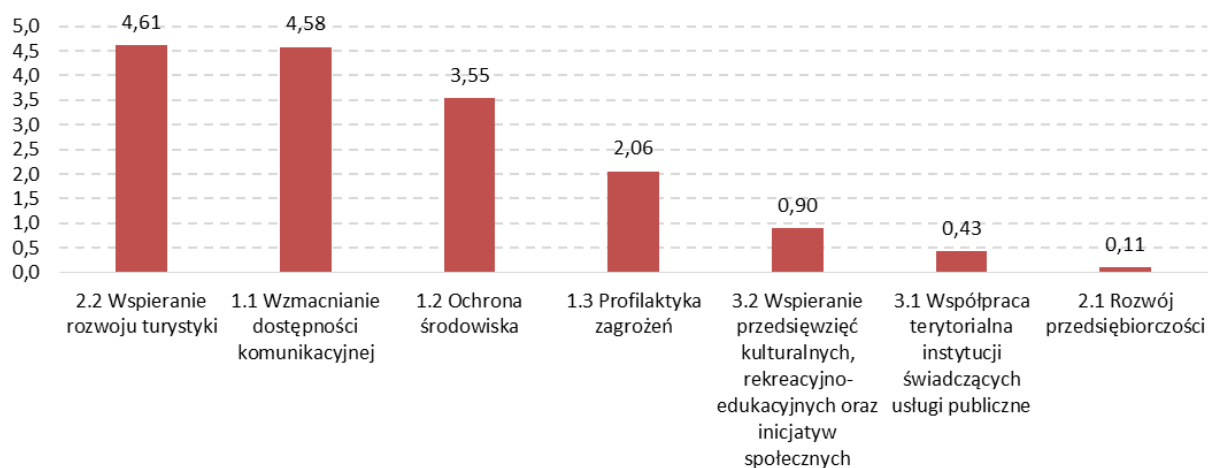
**wartości dotyczą tylko polskiej części projektu, w którym udział brała dana jednostka

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.mapa.ewt.dolnyślask.pl/>

Największą popularnością cieszyły się projekty z zakresu wspierania rozwoju turystyki oraz wzmacniania dostępności komunikacyjnej (wykres 13). Obie te dziedziny skupiały 56% całej kwoty dofinansowania uzyskanej przez jednostki z gmin powiatu kłodzkiego. Na kolejnym miejscu znalazła się ochrona środowiska (3,55 mln EUR), natomiast marginalne znaczenie miały kwoty wsparcia w ramach wspierania inicjatyw społecznych i kulturalnych, współpracy terytorialnej instytucji świadczących usługi publiczne oraz na rzecz rozwoju przedsiębiorczości.

Ze strony polskiej jedynie powiat ząbkowicki, gmina miejska Kłodzko, gmina Kudowa-Zdrój, gmina Lewin Kłodzki, gmina Radków oraz gmina miejska Nowa Ruda byli wiodącymi parterami realizowanych projektów transgranicznych, a kwota dofinansowania uzyskana przez liderów wyniosła 9 mln EUR.

Wykres 13 Kwota dofinansowania wg dziedzin wsparcia projektów realizowanych w ramach PO Współpracy Transgranicznej Republika Czeska-Rzeczpospolita Polska 2007-2013 [mln EUR] w gminach powiatu kłodzkiego wg wysokości otrzymanej pomocy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.mapa.ewt.dolnyslask.pl/>

Analizując wsparcie finansowe przekazane na realizację projektów w ramach PROW 2007-2013 powiat kłodzki otrzymał 195 306 763 zł, co stanowiło 9,8% wsparcia dla całego Dolnego Śląska. Tym samym dało mu to 4. pozycję w regionie, po powiecie bolesławieckim (28% sumy dofinansowania), wrocławskim (12%) i świdnickim (10%) (tabela 6). Głównym obszarem wsparcia była poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich (oś 2), a w tym 48% środków (54 894 924 zł) przeznaczzone było na projekty z zakresu wspierania gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, natomiast 39% (45 097 274 zł) na realizację programu rolnośrodowiskowego. Warto dodać, że choć inne powiaty położone na terenach górskich (jeleniogórski, kamiennogórski) na tle pozostałych powiatów również odznaczały się wysokimi kwotami dofinansowania ze wskazanego działania, to jednak były beneficjentami znacznie mniejszych środków w porównaniu do powiatu kłodzkiego (odpowiednio 19 159 204 zł i 19 478 832 zł).

Tabela 6 Kwota dofinansowania ze środków UE w ramach programu PROW 2007-2013 w powiatach Dolnego Śląska (stan na 31 XII 2014 r.)*

	Oś 1 Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego	Oś 2 Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich	Oś 3 Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej	Oś 4 LEADER	Razem PROW 2007-2013
DOLNOŚLĄSKIE	957 879 384	492 742 196,8	418 415 916	116 966 278	1 986 003 775
Powiat bolesławiecki	33 130 753	512 985 782,2	15 085 917	3 558 324	564 760 777
Powiat jaworski	39 828 156	47 160 881,1	13 195 824	2 266 801	102 451 663
Powiat jeleniogórski	12 010 287	72 779 384,9	15 709 832	2 806 203	103 305 707
Powiat kamiennogórski	13 397 575	86 708 567,1	6 726 547	1 466 487	108 299 176
Powiat lubański	11 727 887	56 405 661,1	14 109 857	3 689 390	85 932 795
Powiat lwówecki	20 482 028	46 054 440,4	17 574 899	4 174 396	88 285 763
Powiat zgorzelecki	13 719 780	43 693 354,3	10 690 628	2 931 414	71 035 176
Powiat złotoryjski	26 882 820	36 253 377,7	15 927 208	2 517 678	81 581 083
Powiat m. Jelenia Góra	485 693	23 055 280,7	0	14 960	23 555 933
Powiat głogowski	22 394 201	30 827 714,4	10 685 613	3 489 733	67 397 262
Powiat górowski	30 425 821	75 416 614,4	10 035 181	3 694 101	119 571 717
Powiat legnicki	61 928 902	71 289 448,4	18 380 169	3 147 951	154 746 470
Powiat lubiński	22 084 614	59 571 594,2	4 729 022	2 580 189	88 965 419
Powiat polkowicki	27 349 420	65 423 890,2	10 691 491	2 899 046	106 363 848
Powiat m. Legnica	254 663	33 077 705,2	0	129 791	33 462 159
Powiat dzierzoniowski	29 041 367	7 663 399,2	12 984 109	1 490 353	51 179 229
Powiat kłodzki	35 976 893	114 234 706,0	37 409 539	7 685 625	195 306 763
Powiat świdnicki	43 880 254	127 429 365,9	24 729 677	5 163 113	201 202 409
Powiat wałbrzyski	7 897 771	51 370 233,7	10 463 921	2 090 811	71 822 736
Powiat ząbkowicki	54 774 623	47 039 276,0	25 312 187	7 782 632	134 908 718
Powiat m. Wałbrzych od 2013	0	16 002 240,5	0	0	16 002 241
Powiat milicki	31 968 274	27 595 140,5	12 179 868	2 548 816	74 292 099
Powiat oleśnicki	53 622 128	51 899 122,8	29 494 133	5 310 073	140 325 457
Powiat oławski	35 761 675	34 067 685,6	8 997 880	2 099 497	80 926 738
Powiat strzeliński	47 267 859	12 888 571,5	15 027 282	3 813 473	78 997 185
Powiat średzki	42 760 714	10 221 999,2	24 850 052	3 971 275	81 804 041
Powiat trzebnicki	58 262 133	36 321 188,8	19 350 451	5 498 144	119 431 917
Powiat wołowski	25 119 271	61 695 339,1	6 635 924	2 400 154	95 850 687
Powiat wrocławski	83 088 451	112 005 434,0	27 387 871	7 442 989	229 924 745
Powiat m. Wrocław	2 072 952	79 534 152,8	397 740	795 045	82 799 889

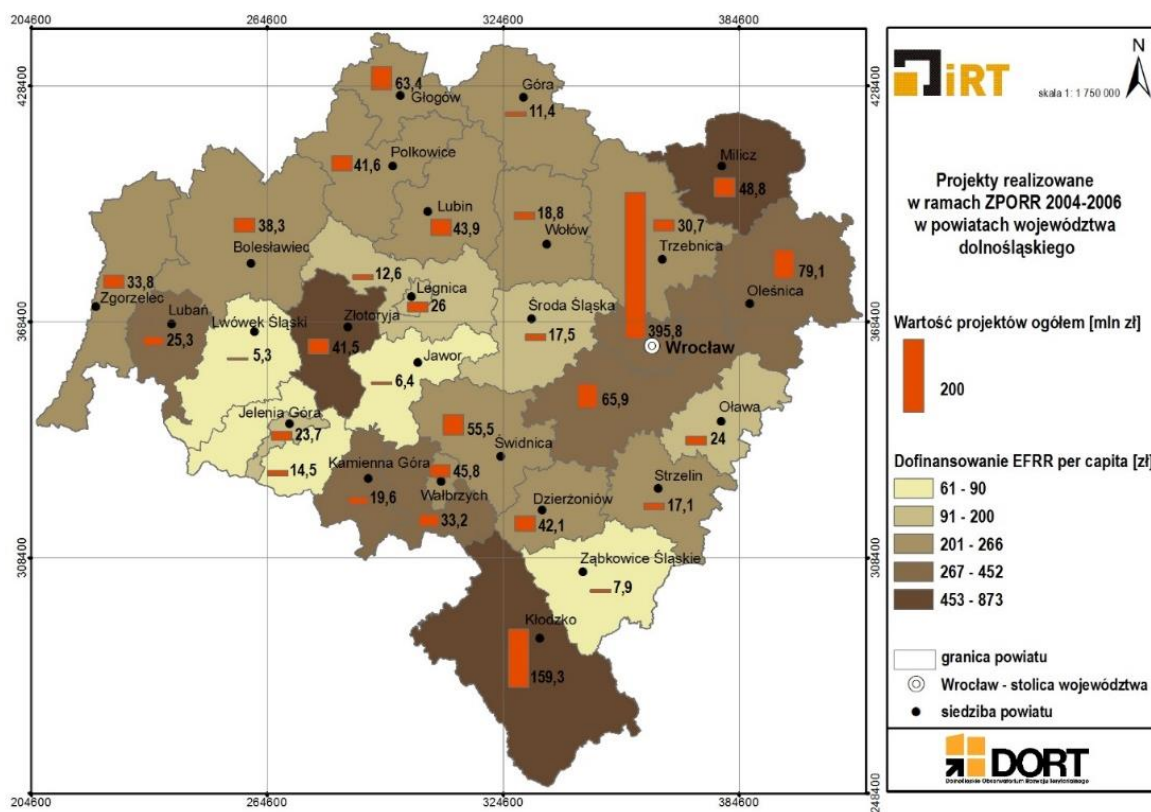
*kolorem czerwonym oznaczono 10% jednostek z największą kwotą dofinansowania, kolorem zielonym 10% jednostek z najmniejszą kwotą dofinansowania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Dla dokonania możliwie pełnej oceny skali unijnej pomocy finansowej jaka została wykorzystana przez podmioty działające na terenie powiatu kłodzkiego należy także przyrzeć się środkom przekazanym w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004-2006 (ZPORR

2004-2006), który realizował trzy priorytety: Priorytet I Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów, Priorytet II Wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach oraz Priorytet III Rozwój lokalny. W tym przypadku na terenie powiatu kłodzkiego zrealizowano projekty na łączną kwotę dofinansowania 159,3 mln zł, co było drugim wynikiem po Wrocławiu (395,8 mln zł). Biorąc jednak pod uwagę kwotę pomocy z EFRR i odniesienie do liczby mieszkańców charakteryzowaną jednostką (553 zł) wyprzedzał zarówno powiat milicki (837 zł), jak i złotoryjski (611 zł) (mapa 34).

Mapa 34 Projekty w ramach ZPORR 2004-2006 w powiatach województwa dolnośląskiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez UMWD.

Wnioski i rekomendacje

Podsumowując tę analizę należy stwierdzić, że Ziemia Kłodzka jest obszarem dotkniętym następującymi problemami:

- odpływem migracyjnym ludności i ubytkiem naturalnym¹⁰, co skutkuje zarówno zmniejszającą się liczbą ludności, jak i starzeniem się mieszkańców w tempie szybszym niż ogółem w regionie;
- wysoką stopą bezrobocia rejestrowanego, przekraczającą ponad dwukrotnie jej średnią wartość w regionie;
- wolniejszą niż średnio w regionie poprawą sytuacji w zakresie spadku liczby osób bezrobotnych;
- niższą dynamiką wzrostu przedsiębiorczości wyrażoną liczbą podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 osób w wieku produkcyjnym;
- jedną z najniższych w regionie liczbą osób pracujących i zatrudnionych przypadających na 1000 mieszkańców, przy braku poprawy w tym zakresie od 2005 r.;
- czasem dojazdu do Wrocławia przekraczającym 90 minut (transport drogowy i kolejowy);
- ograniczoną dostępnością transportową z pozostałych terenów województwa;
- niższym udziałem dzieci objętych opieką w żłobkach (wynika to jednak ze specyfiki występowania form opieki nad dziećmi do lat 3 – głównie w większych miastach i gminach podmiejskich dużych ośrodków miejskich);
- niższym dochodem i jednocześnie niższymi wydatkami gmin i miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca w porównaniu do średniej dla regionu;
- niższą liczbą korzystających z instalacji kanalizacyjnej i wodociągowej (zaznaczyć należy jednak, iż w latach 2002-2014 nastąpił znaczny przyrost tychże, co może oznaczać, iż gminy podjęły działania w celu rozwoju i modernizacji sieci) w porównaniu do średniej dla regionu.

Biorąc pod uwagę zewnętrzną pomoc finansową z programów Unii Europejskiej trudno jest dokonać jednoznacznej oceny jej efektywności. Aby było to możliwe potrzebna jest szczegółowa szeroka analiza oparta nie tylko o dane statystyczne, ale także o ocenę jakościową w możliwie szerokim zakresie. W związku z tym badane zagadnienie można podsumować w następujących wnioskach:

- dominującą rolę w finansowaniu projektów odgrywał w latach 2007-2013 Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego (ponad 70% kwoty dofinansowania ogółem w powiecie kłodzkim);

¹⁰ Ubytek naturalny – ujemna wartość przyrostu naturalnego.

- znacząca kwota dofinansowania notowanego dla powiatu kłodzkiego na tle pozostałych jednostek Dolnego Śląska wynika w dużej mierze z realizacji ogólnoregionalnego projektu Województwa Dolnośląskiego pn.: „Likwidacja obszarów wykluczenia informacyjnego i budowa dolnośląskiej sieci szkieletowej”;
- struktura kwot dofinansowania wg dziedzin z funduszy RPO WD 2007-2013 nie pozwala oczekiwać znaczącej zmiany sytuacji ogólnego poziomu rozwoju społeczno-ekonomicznego powiatu kłodzkiego;
- drugim funduszem pomocowym pod względem wysokości przyznanej pomocy był PO Kapitał Ludzki, finansujący głównie projekty związane z rynkiem pracy;
- wiodącą pozycję w zakresie realizacji projektów z PO Kapitał Ludzki miały Powiatowy Urząd Pracy oraz Centrum Pomocy Rodzinie.

Podsumowując należy także podkreślić, że wskazane powyżej problemy nie dotyczą jedynie gmin powiatu kłodzkiego i w większości są takie same dla całej południowej części Dolnego Śląska i jednostek położonych peryferyjnie względem Wrocławia. Pod względem wielu cech obraz Ziemi Kłodzkiej nie odbiega od średniej dla regionu, co więcej niejednokrotnie sytuacja na Ziemi Kłodzkiej jest korzystniejsza (np.: opieka przedszkolna). Jednakże problemy rozwojowe obszaru są w dużej mierze związane z czynnikami demograficznymi (ubytek naturalny i ujemne saldo migracji). Wdrażane projekty dofinansowywane ze środków Unii Europejskiej mają w tym względzie bardzo marginalny wpływ na zmiany w tym zakresie. W związku z tym powyższe wnioski skłaniają do rekomendacji, by problemom i barierom rozwojowym przyglądać się w szerszym kontekście powiatów całej południowej części województwa dolnośląskiego dotkniętych podobnym rodzajem ograniczeń. Przy ocenie skali pomocy finansowej należy także wziąć pod uwagę jej całość z różnych źródeł: RPO, krajowych programów operacyjnych oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Ponadto dopiero pogłębiona analiza dziedzin, na które przeznaczona była pomoc daje pełen obraz sytuacji pozwalający wnioskować o adekwatności pomocy do najważniejszych barier rozwojowych.